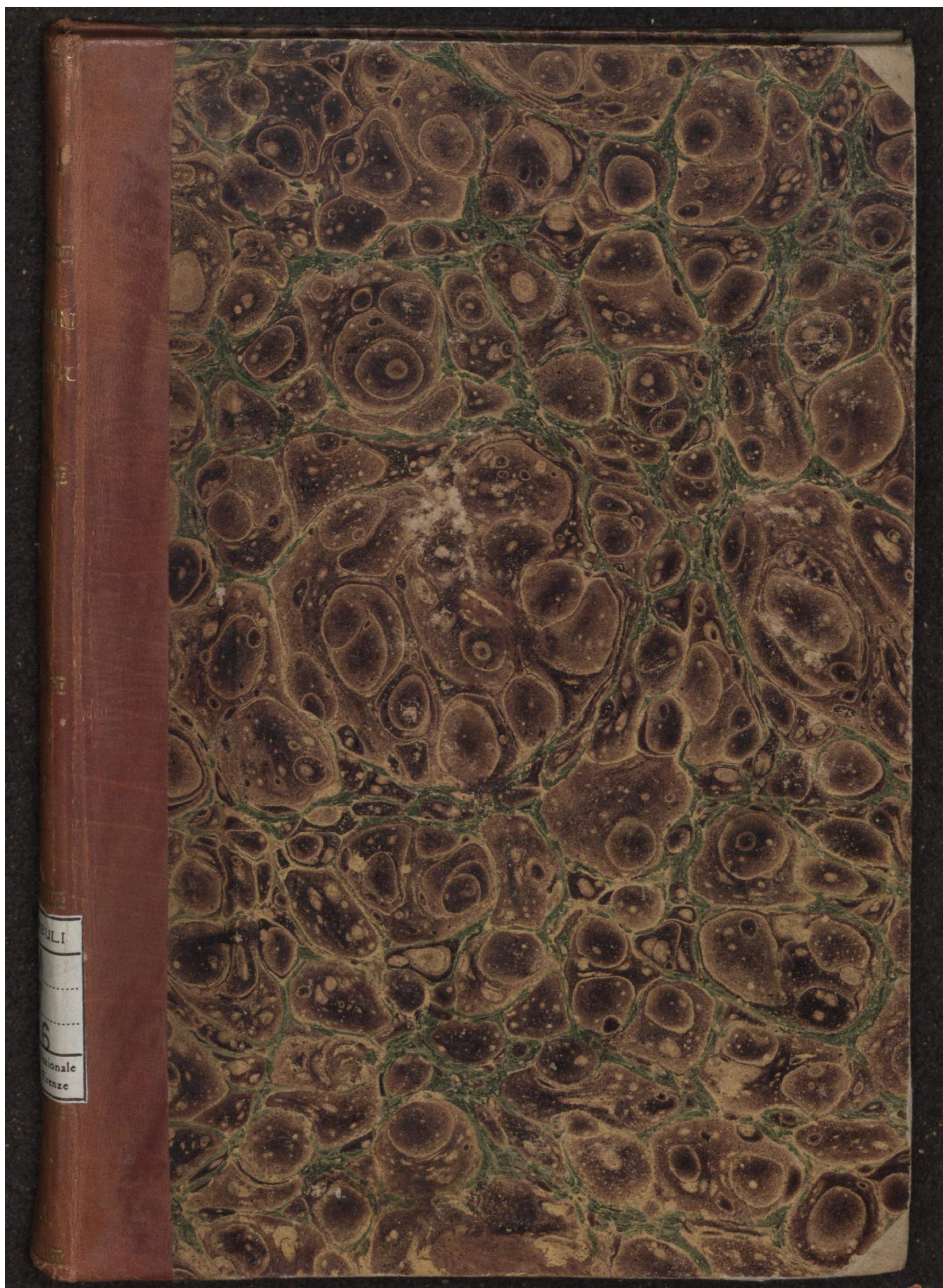
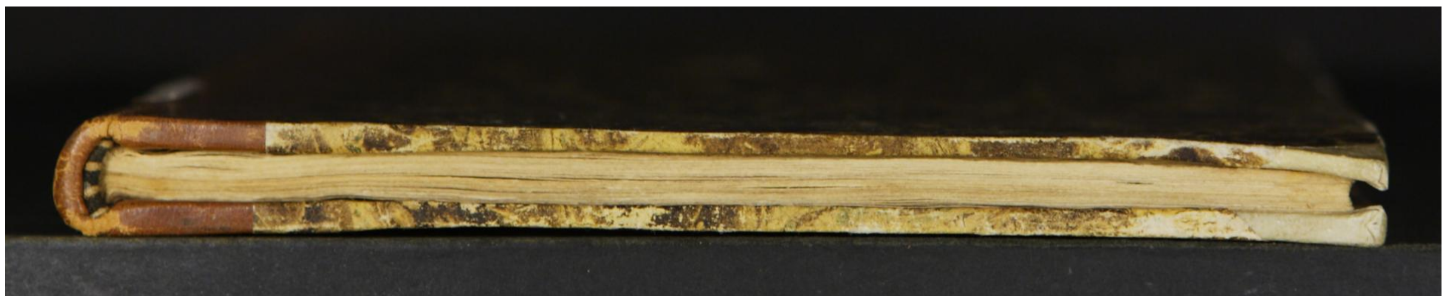
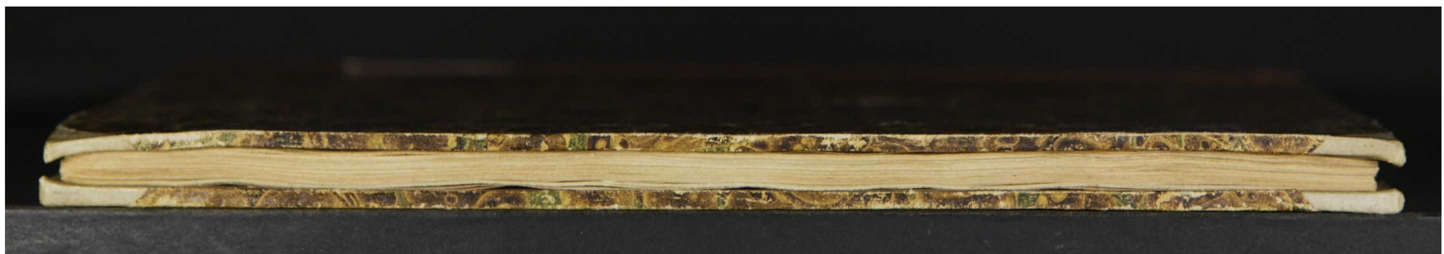


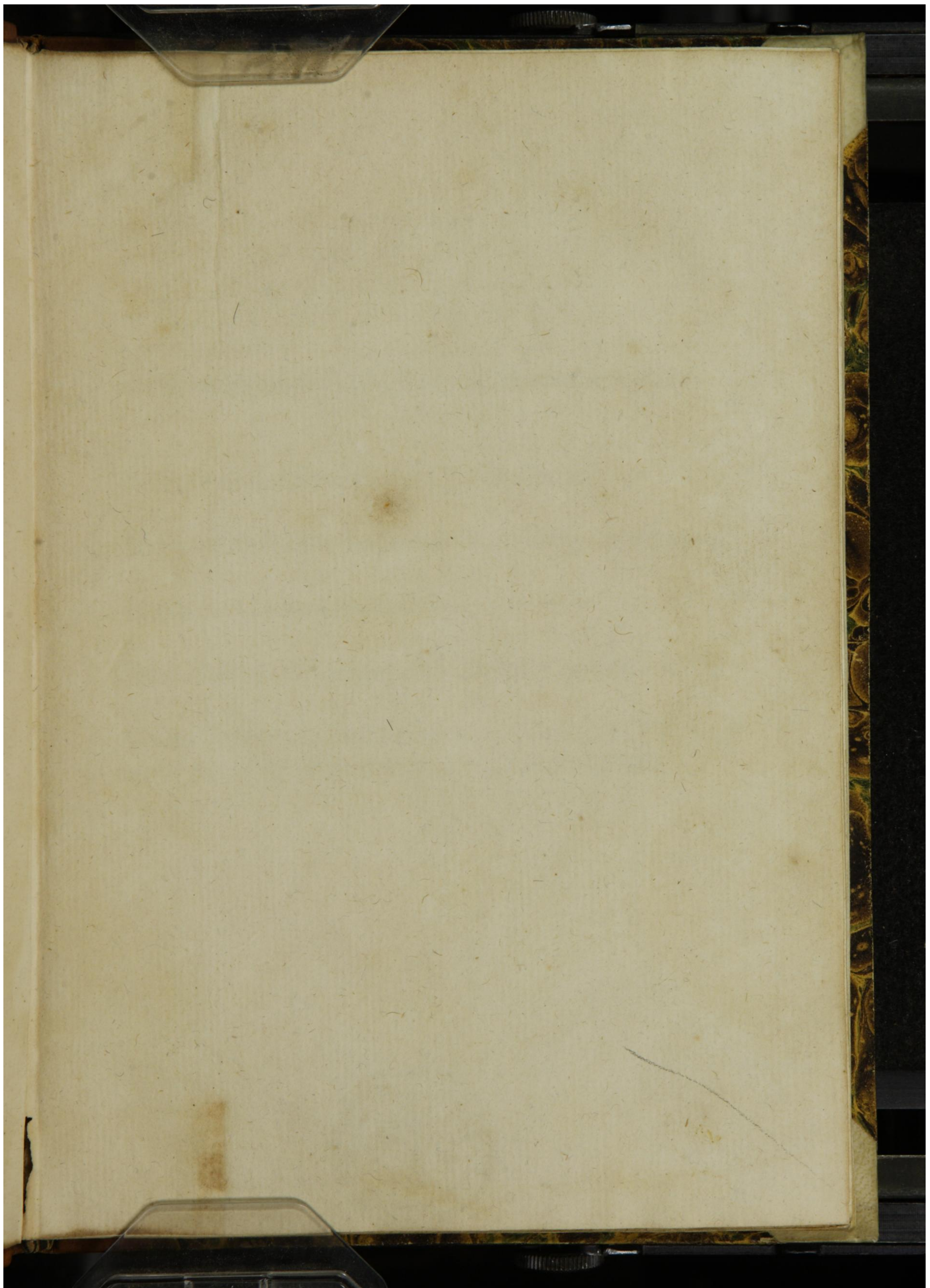

CENSO
OPUSCUL
EC.
161
INCUNABUL
M
7
36
S. L.
ET A











Index librorum: qui in hoc uolumine continentur.



Ad nobilem Bartholomeum blanchinum Philippi Beroaldi Boñ. Epistola.

P Vlchrum est congerere nomismata Illustrium uirorum: Pulchrius bibliothecam librorũ monumentis instruere: Pulcherrimum uero utrũq; cõficere. Tu utroq; studio delectaris, & hoc geminato honestamento censeris, qui & bibliothecam libris refertam habes, & cultissimum quodam quasi lararium nitore nomismaton exornas: quibus ex ære argento auro expressæ effigies clarissimorum in omni uirtutis genere uirorum conspiciuntur, easq; multiiugas quibusdam quasi loculamẽtis gradatim digestas, ciuib9, alienigenis, hospitibus, maximeq; eruditis ostentas. luculentum sane negocium, sicut .n. libri loquẽtes sunt scriptorum imagines, ita nomismata uultus sunt silentes: inde fit ut & litterarum iucũditatibus mens instruatur, & imaguncularum inspectiõe oculi pascantur. Hoc duplici pabulo tibi cumprimis feriato ociosoq; licet saginari, cũ & libros subide repastines, quo pastu nil suauius: & ex multifario nomismatum contemplatu tempestiuiter recreeris: Hoc nimirum specimen est fœcũdæ probitatis: necesse est .n. affatim in illo esse uirtutum, qui sic amat alienas imagines: Nec tu mutorum (ut aiunt) magistrorum lectione cõtentus: uiuæ uocis quæ plenius alere creditur alimẽta perquiris, quottidie gymnasiũ nostrum inuisis, ut nos qualiacunq; detonantes inaudias. Nostri nominis nostræq; quãtulacũq; est eruditiõis amator, laudator, imitator. Tu me non tantum ut municeps municipem diligis, sed ut discipulus doctorem amanter obseruas, & officiose ꝑsequeris: Quas ob res cũ nuperri-

me scriptores aliquot ex situ puluereo erutos correxissem:
tibi eos potissimum dedicaui/& sub tuo nuncupatim no/
mine impressoribus inuulgandos dedi:ut hi quoq; biblio/
thecam tuam facerēt instructiorem: inibiq; inter alias ui/
uentium conditorum imagines loquerentur. Agmē ducit
Censorinus:qui de die natali uolumē illustre cōdidit/do/
ctrinæ neq; protritæ neq; promiscuæ:quē Sidonius apol/
linaris testimonio laudis extollit, Secūdo loco est Cebetis
tabula:qua nihil absolutius:q̄ humanæ uitæ decipula gra
phice & cū decore depingūtur:quam latinitate donauit
luculentus interpres mihiq; amicissimus:de quo illud dici
meritissimo potest: Cecropiæ cōmune decus latiæq; mi/
neruæ. In tertio loco est Basilius: cuius opuscula cōmen/
dat sanctitas scribētis & eruditio tersior ad formādas adu/
lescentulorum mentes oppido q̄ cōducibilis. Nouissimus
agmen cogit Plutarchi libellus:quo quid ab odio inuidia
distet discerniculo quodam elegantissimo explicatur. Te
hortor Bartholomee mi blanchine ut libellos hosce in unū
quasi corpus constipatos studiose perlegas: habeasq; fre/
quenter in manibus/quorū lectione doctrina fiat cumula/
tior/mēs sanctior/uita frugalior:sed ne morosior sit pro/
logus q̄ fabula: Vale:& me quod facis ama.

CENSORINI OPVSCVLVM DE DIE NATALI AD. Q. CERELLIVM.



VNERA ex auro uel quæ ex argento nitent: celato opere nõ nũq̃ materia cariora: cæteraq; hoc genus blandimenta fortunæ inhiant hi: Qui uulgo diuites uocãtur: Te aũt. Q. Cerelli uirtutis nõ minus q̃ pecuniaꝝ diuitẽ, idest uere diuitem ista nõ capiunt: Nõ ꝙ earum possessionẽ uel etiam usum a te omnino abieceris: Sed ꝙ sapientium disciplina formatus satis liquido cõpensti huiusmodi sita in lubrico bona, malaue per se nõ esse: Sed των μεσων: hoc est bonoꝝ malorumq; media censeri: Hæc ut comicus ait Terẽtius perinde sunt: ut illius est animus: q̃ ea possidet. Qui uti scit: ei bona, illi qui nõ utitur bene, mala. Igit̃ quoniã quisq; nõ quãto plura possidet: sed quãto pauciora optat: tanto est locupletior. Opes tibi in animo maximæ: & ea quæ nõ modo bona generis humani procedunt: Sed quæ ad deorum immortaliũ æternitatẽ penitus accedant. Q d̃ n. Xenophon socraticus dicit: Nihil egere est deoꝝ. Quã minime autẽ ꝓximũ a diis. Quare cũ dona preciosa neq; tibi ꝑ animi uirtutẽ desint: nec mihi ꝑ rei tenuitatẽ supersint. Quodcũq; hoc libri est: meis opibus cõparatũ natalitii titulo tibi misi: in quo non ut plerisq; mos est: aut hic apertæ philosophiæ precepta ad beate uiuendũ: quæ tibi scriberẽ: mutuatus sum. aut ex artibus rhetoꝝ locos laudibus tuis celebrandis persecutus. Ad id. n. uirtutũ omniũ fastigiũ ascẽdisti: ut cuncta ista: quæ uel sapiẽter monent̃: uel familiariter predicantur: uita, moribusq; superaueris. Sed ex philologis cõmentariis quasdã quæstiunculas de-

legi: quæ congestæ possunt aliquantum uolumen effice/
re, Idq; /a/me docendi studio/ uel ostentandi uoto nõ fieri
prædico: ne in me /uetus elogium iure dicatur: Sus miner
uam docet. Cum tuo collatu scirẽ me didicisse: ne benefici
is tuis uiderer ingratus: nostrorũ ueterũ sanctissimorũ ho/
minũ exempla sum secutus. Illi.n. ꝙ alimẽta patriã lucẽ/
se deniq; ipsos deoꝝ dono habebant: Ex oĩbus aliquid deis
sacrabant: magis adeo/ut se gratos approbarent: q̃ ꝙ deos
arbitrarẽt /hoc indigere. itaq; cũ perceperãt fruges: anteq̃
uescerẽtur: deis libare ĩstituerũt. Et cũ agros atq; urbes de
orum munere possiderent: partẽ quandã tẽplis sacellisq;/
ubi eos colerent: dicauere. Quidam etiã pro cætera bona
corporis ualitudine crinem deo sacrũ pascebãt. Ita ego/a/
quo plura in litteris percæpi: tibi hæc exigua reddo liba/
mina. Nũc qm̃ liber de die natali ĩscribit̃: a uotis auspicia
sumãtur. Itaq; hũc diẽ: quod ait Persius: Numera meliore
lapillo. idq; q̃ sæpissime facias: exopto. Et quod idẽ subiũ
git: Funde merũ genio. hic forsitã quis quærat: Quid cau
sæ sit: ut merũ fundendũ genio: nõ hostia faciẽdũ putaue/
rit? Quod. s. ut Varo testatur in eo libro: cui titulus est ar
ticulus: siue de numeris: id moris institutiq; maiores nostri
tenuerũt: ut cũ die natali mun9 annale genio soluerẽt: ma
num/a cæde/ac sanguĩe abstinerẽt: ne die qua ipsi lucẽ ac
cepissẽt: aliis demerẽt. Deniq; delii ad Apollinis genitoris
arã: ut Timæus auctor ẽ: nemo hostiã cædit. Illud ẽt ĩ hoc
die obseruãdũ quod genio facto neminẽ oportet ãgusta/
re: q̃ eũ/q fecerit. Sed & hoc a quibusdã sæpe quæsitũ sol
uendũ uidetur: Quid sit genius? cur ue eum potissimum
suo quisq; natali ueneretur.

De genio & lare

g Enius est deus: cuius in tutela/ut quisq; natus est/ uiuit: siue etiã q ut generamur: curat: siue q una gignit nobiscũ. Siue ẽt q nos genitos suscipiat: ac tueatur. Certe/a gnignendo genius appellatur: Eũdem esse geniũ & larẽ multi ueteres memoriæ ꝓdiderũt. In qs ẽt. C. Flaccus ĩ libro/ quẽ ad cæsarẽ de indigitamẽtis reli/quit scriptũ: hũc ĩ nos maximã: quinimo oẽm habere pote statẽ creditũ ẽ. Nõnulli binos genios ĩ his dũtaxat domib9 quæ essent maritæ: colẽdos putauere. Euclides ãt socratic9 duplicẽ oĩbus oĩo nobis geniũ dicit appositũ. Quam rem apud Lucilliũ ĩ libro satyrarũ. ix. licet cognoscere. Gẽio igr̃ potissimũ p oẽm ætatẽ quot ãnis sacrificam9. q̃q̃ non solũ hic: sed & alii sunt præterea dei cõplures hoĩ uitã ꝑ sua qs/q; portiõe adminiculãtes. Quos uolẽtẽ cognoscere ĩdigita mentorũ libri satis edocebũt: Sed oẽs hi semel ĩ uno quoq; hoĩe numinũ suorũ effectũ representãt. Quo circa nõ p oẽ uitæ spaciũ nouis religiõibus arcessunt. Genius ãt ita no/bis assiduus obseruator apposit9 ẽ: ut ne pũcto quidẽ tẽpo ris lõgius abscedat. Sed ab utero matris acceptos ad extre mũ uitæ diẽ comitet. Sed cũ singuli hoĩes suos tãtũmodo ꝓprios colãt natales: Ego tñ duplici quot ãnis officio huiu sce religiõis astringor. Nã cũ ex te tuaq; amicitia honorẽ/ dignitatẽ/dec9/ atq; præsidiũ: cũcta deniq; uitæ premia re cipiam: nephas arbitror: si diẽ tuũ/ qui te mihi in hãc lucẽ ædidit: meo illo ꝓprio negligẽtius eelebrauero/ ille. n. mi/hi uitã: iste fructũ uitæ atq; ornamẽtũ peperũt: qm̃ ætas/a die natali initiũ sumit: sũtq; añ hũc diẽ multa: quæ ad ho/minũ ptinẽt/ originẽ: nõ alienũ uidet de his dicere prius: quæ sũt natura ꝓpria. Igitur quæ ueteribus de natura hu/mana fuerint opiniones ex his quædã breuiter exponam.

Variæ opiniones ueterꝝ philosophorꝝ de generatione.

P Rima & generalis quæstio ĩter ãtiquos sapientiæ studiosos uersata ẽ : ꝙ cũ cõstet hoĩes singulos ex parẽtũ semib9 eẽ ꝓcreatos successiõe ꝓlis multa sæcula ꝓpagare : alii semꝑ hoĩes fuisse : nec unq̃ nisi ex hoĩbus natos : atq3 eorꝝ gr̃a caput exordiũq3 nullũ extitisse arbitrati sunt. Alii uero fuisse tps : cũ hoĩes nõ eẽnt : & his ortũ aliq̃n ꝓcipiũq3 natura tributũ : sed prior illa sn̄ia : qua semꝑ humanũ gen9 fuisse credit̃ : auctores hẽt Pythagorã Samiũ : & Cereiũ Lucanũ & Architã tarẽtinũ : oẽsq3 adeo pythagoricos : sed & Plato atheniẽsis & Xenocrates : & Dicearc9 Missẽi9. Itẽ antiquæ academiæ philosophi : nõ aliud uidentur opinati. Aristoteles quoq3 stagirites & Theophrastus multiq3 præterea nõ ignobiles ꝑipathetici idẽ scripserunt : eiusq3 rei exempla dñt : ꝙ negãt oĩo posse reperiri auesne añ an oua generata sint : cũ & ouũ sine aue : & auis sine ouo gigni non possit : itaq3 & oĩum : quæ ĩ sempiterno isto mũdo semꝑ fuerũt : futuraq3 sunt : aiũt principiũ fuisse nullũ : sed orbẽ esse quendã generãtiũ nascentiũq3 : ĩ quo uniuscuiusq3 geniti initiũ simul & finis esse uideatur. qui ãt hoĩes aliquos primigenios diuinitus natura factos crederẽt : multi fuerunt : sed aliter atq3 aliter hac existimatione uersati. Nã ut omittã : quod fabulares poetarꝝ historiæ ferũt hoĩes primos aut ꝓmethei molli luto eẽ formatos : aut Deucaliõis pyrrhæq3 duris lapidib9 eẽ natos. Virg. Hic lapides pyrrhæ iactos Saturnia regna / & alibi quo tꝑe primũ Deucaliõ uacuũ lapides iactauit ĩ orbem : Vnde hoĩes nati durũ gen9. quidã ex ipsis sapiẽtiæ ꝓfessorib9 nescio an magis mõstruosas : certe nõ minus ĩcredibiles rationũ suarum proferunt opiniones. Anaximander milesius ui/

deri sibi ex aq̃ terraq; calefactis exortos eẽ/siue pisces/siue piscib9 similia aĩalia:in his hoĩes cõcreuisse:fœtusq; ad pubertatẽ itus retẽtos/tũ demũ ruptis illis uiros mulieresq; q̃ iam se alere possent ꝓcesisse. Empedocles ãt egregio suo carmine:qđ cuiusmodi eẽ prædicat: Lucretius:ut uix humana uideat' stirpe creatus: Tale quiddã cõfirmat:primo mẽbra singula ex terra quasi prægnãte passim:ædita deinde coiisse & effecisse solidi hoĩs materiã/igni simul & humori pmixtã. Cætera qd necesse ẽ psequi:'q̃ nõ capiant similitudinẽ ueritatis. Hæc eadẽ opinio/ẽt ĩ Parmenide uel inserta fuit pauculis exceptis ab Empedocle dissentiente. Democrito uero abderitæ ex aqua limoq; primũ uisũ esse hoĩes ꝓcreatos. nec longe secus Epicurus. Is. n. credidit limo calefacto uteros nescio quos radicib9 terræ increuisse: & infãtibus ex se æditis ingeniũ lactis humorẽ natura ministrãte præbuisse. quos ita educatos & adultos genus hominũ ꝓpagasse. Zenõ citiæus stoicæ sectæ cõditor:principiũ humano generi ex nouo mũdo cõstitutũ putauit. primosq; hoĩes ex solo adminiculo diuini ignis idest dei ꝓuidentia genitos. Deniq; etiã uulgo creditũ est:ut pleriq; genealogiæ auctores sunt/quarundã gentiũ:q̃ ex aduenticia stirpe nõ sint principes terrigenas eẽ:ut in attica & arcadia thessaliaq;:eosq; autochthonas uocitari:ut in Italia poeta cecinit nymphas indigenasq; faunos nemora quædã tenuisse nõ difficile rudis antiquoꝝ credulitas recepit. Nũc uero eo licentiæ poeticæ ꝓcessit libido:ut uix auditu ferẽda cõfingat:post hominũ memoriã ꝓgeneratis iã gẽtibus & urbibus cõditis hoĩes e/terra diuersis modis æditos:ut in attica fert' regiõe Erichthonius ex uulcani semine hõ exortus: & in colchide uel boetia consitis anguis dentibus armati

partūs/e/quibus mutua īter se cæde necatis pauci supasse tradunt̄.q in cōditu thebaꝝ cadmo fuerūt adiumēto.nec/ nō in agro tarquiniensi puer dicit̄ diuinitus exortus noīe Fages:qui disciplinam cecinerit extispicii:quam lucumo/ nes hætruriæ potētes exscripserunt.

De semine hoīs.

h Actenus de prima hoīum origine. Cæteꝝ qđ ad pñtes nr̄os ptinet natales/eorūq; initia q̄ potero cōpēdio dicā.Igitur semē unde exeat:īter sapiē tiæ ꝓfessores nō constat.Parmenides.n.tū ex dextris/tum læuis ptibus adoriri putauit.Hipponi uero metapōtino/ siue ut Aristoxenus auctor ē/Samio/ex medullis ꝓfluere semē uidet̄.Idq; eo ꝓbari:qđ post emissionē/pecudū si qs mares perimat/medullas utpote exhaustas nō repiat. Sed hāc opinionē nōnulli refellūt/ut Anaxagoras;Democrit9 & Alcmæon Crotoniates.Hi.n.post græcā cōtentionē nō medullis mō/ueꝝ & adipe/multaq; carne mares exhauri/ ri r̄ndent.Illud quoq; ambiguā facit inter auctores opinio nē/utrū ne ex patris tātūmodo semine partus nascatur:ut Diogenes/& Hippon stoiciq; scripsere.An etiā ex matris: ut Anaxagoræ/& Alcmæoni:necnō Parmenidi Empedo/ cliq;/& Epicuro uisum:Q uæ differēs nō diffinite se scire Alcmæon confessus est:ratus neminem posse perspicere.

Q uid primum in infante formatur.

e Mpedocles/quē ī hoc Aristoteles secut9 ē:ante oīa cor iudicauit īcrescere/ꝙ hoīs uitā maxīe cō tineat.Hippon uero caput:in quo ē principale cerebrum.Democritus aluū cū capite:quē plurimi hn̄t ex inani.Anaxagoras cerebrū:unde oēs sūt sensus:Diogenes Apolloniates/ex humore primū carnē fieri existimauit:tū ex carne neruos & ossa/& cæteras partes enasci. At stoici

una totũ infantẽ figurari dixerũt: ut una nascatᵘʳ / alaturq́.
Sũt q id opinẽtur ipsa fieri natura: ut Aristoteles atq́ Epicurus. Sunt qui potẽtia spiritus semẽ comitantis / ut stoici ferũt uniuersi. Sũt qui æthereũ calorẽ inesse arbitrantᵘʳ qui mẽbra disponat Anaxagorã secuti: utcũq́ tamẽ formatᵘʳ infans: quẽadmodũ in matris utero alatᵘʳ: duplex opĩo ẽ. Anaxagoræ. n. cæterisq́ cõpluribus p umbilicũ cibus administrari uidetᵘʳ. At Diogenes & Hippõ existimauere eẽ ĩ aluo ꝓminẽs qddã / qđ ĩfans ore apprehẽdat: ex eo alimentũ ita trahat: ut cũ æditus ẽ ex mr̃is uberib9. Cæteꝝ ut mares fœminæue nascantᵘʳ: qd causæ eẽt: uarie ab eisdẽ philosophis ꝓditũ ẽ. Nã ex quo parẽte seminis ãplius fuit: eius sexũ representari dixit Alcmæon: ex seminibus ãt tenuuioribus / fœmĩas. Ex dẽsioribus mares fieri Hippõ affirmat. Vtrius uero parẽtis sedẽ prius occupauerit: eius reddi naturã Democritus rettulit. At ĩter se certare fœmĩas & mares / & penes utrũ uictoria sit: eius habitũ referri auctor ẽ Parmenides. Ex dextris ptib9 ꝓfuso semine mares gigni: At læuis fœmĩas / Anaxagoras Empedoclesq́ cõsentiũt. Q uoꝝ opiniones ut de hac specie cõgrue: ita de similitudine liberoꝝ dispiles. Sup q̃ re Empedoclis disputata rõ talis ꝓfertᵘʳ. Si par calor ĩ parẽtũ seminibus fuit: pr̃i similẽ marẽ ꝓcreari. Si frigidus fœminã mr̃i similẽ: q́ꝓ si pr̃is calidus erit: & frigidus mr̃is pueꝝ fore: q matris uultũ repñtet. At si calidus mr̃is: pr̃is ãt si erit frigidus puellã futurã q̃ pr̃is reddat similitudinẽ. Anaxagoras ãt eius parẽtis faciem referre liberos iudicauit: q seminis ãplius cõtulisset. Cæteꝝ Parmenidis sñia est: cũ dexteræ ptes dederit: tũc filios pr̃i cõsimiles: cũ læue / tũc mr̃i. Sequitᵘʳ uero de geminis: q ut aliqñ nascantᵘʳ mõ seminis fieri / Hippõ ratus: id. n. cũ ãplius ẽ: q̃ uni satis

fuerit:bifariã diduci:id ipsũ ferme Empedocles uidet̃ sensisse. Nã cãs qdẽ cur diuideret̃:nõ posuit:ptũ tãtũmõ ait: & si utrũq3 sedes æque calidas occupauerit:utrunq3 marẽ nasci. Si frigidas/æque/utrãq3 fœminã. Si uero alter᷑ calidiorẽ/alter᷑ frigidiorẽ/dispari sexu/ptũ futur᷑. De cõformatione ãt ptus nihilomin9 ĩ priã hebdomade dẽtes hoĩ cadere:ĩ secũda/pubẽ apparere. ĩ tertia/ barbã nasci. ĩ qrta/ uires. ĩ qnta/maturitatẽ ad stirpẽ reliquẽdã. ĩ sexta/cupiditati9 tẽtari. ĩ septĩa/prudẽtiã linguãq3 cõsumari. ĩ octaua/ eadẽ manere. ĩ decĩa hoĩem fieri morti matur᷑. tñ ĩ secũda hebdomade uel ĩcipiente tertia/uocẽ crassiorẽ & inæqbilẽ fieri:qđ Aristoteles appellat τραγίζειν. Antiqui nr̃i hirqtallire:& ĩde ipsos putãt hirqtallos appellari:q̃ tũ corp9 hircũ olere incipiat. De tertia ãt ætate adulescentulor᷑ tres grad9 eẽ factos ĩ græcia prius q̃ ad uiros puẽiat̃. qđ uocẽt ãnor᷑. xiiii. παιδα melle phebõ. deiñ. xvi. ephebõ:tũc. xvii. εξεφηβον. Præterea multa sũt de his hebdomadib9: q̃ medici ac philosophi/libris mãdauerũt:unde appet ut ĩ morbis dies septimi suspecti sũt & crissimi dicuntur. ita p oẽm uitã septimũ quẽq3 ãnũ piculosũ & uelut crismõ eẽ/ & climactericum uocari. sed ex his genethliaci/ alios aliis difficiliores eẽ dixerũt. Et nõnulli eos potissimũ/quos ter/ næ hebdomades cõficiũt/putãt obseruãdos. Hoc ẽ unũ & xx. & xlii:& deĩde. lxiii. postremũ. lxxxiiii. ĩ quo staseas terminũ uitæ defixit. Alii ãt nõ pauci unũ oĩum difficillimũ cliactera pdider̃. ãno. s. uno de qnq̃gesimo/quẽ cõplẽt ãni septies septẽni:ad quã opinionẽ plurior᷑ cõsensus inclinãt. Nã q̃drati numeri potẽtissimi dicũt̃. Dẽiq3 plato ille/ uenia cæteror᷑ philosophiæ sãctissimus:q̃drato nũero ãnorũ uitã humanã consumari putauit. s. nouenario: q cõplẽt

annos.lxxxx. & unum. Fuerunt etiã qui utrũq; recipiant numeꝝ unum de quinquaginta:&.lxxxi.& minorẽ noctur nis genesib9/maiorẽ diurnis ascriberẽt.Pleriq; aliter mo/ ti/duos istos nũeros subtiliter discreuere/dicentes:Septẽ/ nariũ ad corpus/nouenariũ ad aĩum ptinere. Hunc medi cinæ corporis & Apollini attributũ:illũ musis:quia mor/ bos aĩ/quos appellãt pathe/musica lenire ac sanare cõsue/ uerit.Itaq; primũ climactera annũ.xlix.eẽ pdiderũt.Vlti mũ ãt.xci.mediũ uero ex utroq; pmixtũ ãno.iii.&.lx.quẽ hebdomades.viiii.uel.vii.enneades cõficiũt.Hũc/licet q/ dã periculosissimũ dicant:q ad corpus & aĩum pertineat: Ego tñ cæteris nõ duco infirmiorẽ:nã utrũq; qdẽ supradi/ ctum cõtinet numeꝝ:sed neutrũ quadratũ/& ut ẽ ab utro q; ñ alienus:ita ĩ neutro potẽs/nec multos sane/quos uetu/ stas claro noĩe celebrat/hic annus absumpsit/Aristotelem stagiritẽ reperit:sed hũc ferũt naturalẽ stomachi infirmita tẽ/crebrasq; morbidi corporis offensiões adeo uirtute ani/ mi diu sustẽtasse:ut mirũ sit ad ãnos.lxiii.eũ uitã ptulisse: q̃ ultra nõ ptulisse.Quare sctissime Cerelli cũ istũ annũ/q maxĩe fuerat corpori formidolosus sine ullo ĩcõmodo tran sieris:cæteros q leuiores sũt:climacteras/min9 tibi extime sco.Præserti cũ ĩ te aĩ potius q̃ corporis naturã sciã dñari: eosq; uiros/q tales fuerũt nõ pri9uita excessisse:q̃ ad ãnũ il lũ.lxxxi. puenerit:ĩ quo Plato finẽ uitæ et legitimũ eẽ exi stimauit/Et habuit legitimũ.hoc anno & Dionysius Hera cleotes/ut uita abiret:cibo abstinuit.Et cõtra Diogenes cy nicus cibi cruditate in colerã solutus est.Eratosthenes quo q; ille orbis terraꝝ mẽsor & Xenocrates platonicus ueteris academiæ prĩceps ad eundẽ annũ uixerũt.Nõ pauci ẽt p aĩ spiritũ molestiis corporis supatis limitẽ istũ transgressi

sũt/ut Carneades: a quo tertia academia ẽ: quæ dicit noua: uel Cleãthes q uno minus cẽtũ expleuit. At Xenophanes Colophoni9 maior annoꝝ.c.fuit. Democritũ quoq; abde/ritem/& Isocratẽ rhetorẽ fere prope ad id ætatis puenisse: quo Gorgiã leõtinũ: quẽ oĩum ueterũ maxime senẽ fuisse: & .viii. supra.c. annos habuisse cõstat. Quod si cultoribus sapiẽtiæ/siue p aĩ uirtutẽ seu lege fati diuina obtigit uita: nõ despero/qn te quoq; diu corpore atq; aĩo ualẽtẽ lõgior maneat senectus. Quẽ.n. ueteꝝ nũc memoria suscepim9: prudẽtia uel tẽperãtia uel iustitia uel fortitudĩe tibi ante/stare dicimus? Quis eoꝝ si adesset/nõ ĩ te oĩum uirtutum prædicationẽ cõferret? Quis tuis laudib9 se postponi eru/besceret? Illud certe ut arbitror/dignũ est prædicatione: q cũ illis ferme oĩbus q̃uis prudẽtissimis & pcul a rep. mo/tis nõ cõtigerit sine offẽsione & odio plerũq; capitali uitã degere. Tu tñ officis municipalib9 fũctus honore sacerdo tis ĩ prĩcipibus tuæ ciuitatis cõspicuus ordinis ẽt equestris dignitare gradũ puincialiũ supgressus/nõ mõ sine repre/hẽsiõe & ĩuidia/semp fuisti: ueꝝ ẽt oĩum oĩo amorẽ cũ ma xima gloria cõsecut9. Quis/a/te nosci aut ex ãplissimo se nat9 ordĩe nõ expetiuit? aut ex humiliore plebis nõ opta/uit? Quis mortalium uel te uidit: uel de tuo noĩe accepit: qn & loco fr̃is germani diligat: & iure parentis ueneretur? Quis ignorat pbitatẽ primã/fidẽ sũmã/benignitatẽ ĩcre dibilẽ/modestiã uerecũdiãq; singularẽ? Cæteraq; humani tatis officia penes te unũ esse? & qdẽ maiora: q̃ possint di/gne/a quoq̃ referri? Quare & ego his nũc cõmemorandis supsedebo. De eloquẽtia quoq; sileo: quã oĩa nr̃aꝝ puĩciaꝝ tribunalia/oẽs præsides nouere. Quã deniq; urbs Roma & auditoria sacra mirata sunt. hæc se & ad pñs & ĩ futura

sæcula/satis ipsa nobilitat. Nũc uero quaten9 de die natali scribo/meũ mun9 íplere conabor. tẽpus quoqꝫ hodiernũ/ quo maxie flores q̃ potero lucidissimis notis signabo. Ex quo ẽt prim9 ille tuus natalis liqdo noscet᷑. tẽpus ãt nõ diẽ tãtũmodo id ẽ mensem uel ãnũ uertẽtẽ appello. sed & qđ quidã lustrũ/aut unũ annũ magnũ uocãt: & quod sæculũ noiant. Cæterũ de æuo qđ ẽ tẽp9 unũ & maximũ nõ multũ ẽ/quod í præsentia dicat᷑. Est. n. mẽsiũ sine origie/sine fine: qđ eodẽ mõ semp fuit: semp futurũ est. neqꝫ ad queq̃ hoíum magis q̃ ad alterũ ꝑtinet, hoc í tria diuidit᷑ tpa præ/teritũ/præsens/futuꝝ: ex qbus præteritũ initio caret: exi/tũ futuꝝ. præsens aũt quod mediũ est: adeo exiguũ & íc͂õ prehensibile est: ut nullã accipiat lõgitudinẽ: neqꝫ aliud eẽ uideat᷑: q̃ trãsacti futuriqꝫ cõiunctio: adeo porro ístabile ut ibidẽ sit nũq̃/& quicqd trãscurrit: a futuro decerpit. Hæc í ter se tpa ante actũ dico & futurũ: neqꝫ ꝓpria sunt: neqꝫ ita ut alterũ altero lõgius breuiusue uideat᷑. Quicqd. n. non hẽt finẽ collationẽ mẽsuræ non recipit. Quapp æuũ neqꝫ ãnoꝝ neqꝫ sæculoꝝ nũero/nec deniqꝫ ullo finito tpis modu lo metiri conabor. hæc. n. ad ætatẽ ífinitã nõ sũt brumalis uni9 ístar horæ. Itaqꝫ ut sæcula possim ꝑcurrer᷑: & hoc nr̃m pn̄s đsignar᷑ omissis aureis argẽteisqꝫ & hoc gen9 poeticis a cõditu urbis Romæ prĩæ nr̃æ cõis exordiar.

De sæculo.

[S]Aeculũ est spatiũ uitæ hũanæ lõgissimũ partu & morte diffinitũ. Quare q ãnos. xxx. sæculũ putarũt: multũ ident᷑ errasse: hoc. n. tps geneã uocari Heraclitus auctor ẽ. qa orbis ætatis í eo sit spatio. Orbẽ aũt uocãt ætatis: dũ natura humana ad se mẽtẽ reuertitur. hoc qdẽ geneas tps. Alii aliter diffiniere: Heraclit9 ãnos. v. & . xx. scribit dici Genean/Zenon. xxx. Sæculũ aũt qd sit

ũſq; adhuc arbitror ad ſubtile examinãtiũ nõ eſſe. Poetæ q
dem multa ĩcredibilia ſcripſerũt. nec minus hiſtorici græ
ci: quãuis / a uero par nõ fuit decedere: ut Herodotus: apud
quẽ legim9: Argathoniũ Thartesſiorꝝ regẽ. c. &. l. annorũ
fuiſſe. Aut Ephorus q tradit arcadas dicere / apud ſe reges
antiquos aliquot ad. ccc. uixiſſe ãnos. Verũ hæc ut fabulo
ſa prætereo. Sed ĩter ipſos aſtrologos / q̃ ĩ ſtellarꝝ ſignorũq;
rõne uerũ ſcrutãtur; nequaq̃ ẽt cõuenit. Epigenes. cxii. ãnis
lõgiſſimã uitã cõſtituit. Beroſus aũt. cvi. Alii ad. cxx. ãnos
ꝑduci poſſe. Q uidã ẽt ultra credidere. Fuere q nõ idẽ pu
tarẽt ubiq; obſeruãdũ. Sed uarie p diuerſas regiones ꝓut
ĩn ſingulis ſit / cæli ad circulũ finitorẽ inclinatio: qđ uocat̃
clima: ſed licet ueritas ĩ obſcuro lateat: tñ ĩ una quaq; ciui /
tate quæ ſint naturalia ſæcula rituales ethruſcorꝝ uidẽt̃ do
cere: ĩ qb9ſcriptũ eẽ fert̃ / initia ſic poni ſæculorꝝ. Q uo die
urbes atq; ciuitates cõſtituerẽt̃; de his q eo die nati eẽnt: eũ
q̃ diutiſſime uixiſſet: die mortis ſuæ primi ſæculi modulũ
finire. Eoq; die q eẽnt reliq ĩ ciuitate de his rurſũ ei9mortẽ:
q q̃ lõgiſſimã egiſſet ætatẽ finẽ eẽ ſæculi ſecũdi. Sic dein /
ceps tps reliquorꝝ termĩari. Sed ea ꝙ ignorarẽt hoĩes portẽ
ta mitti diuinit9: qb9 admonerẽt̃; unũ qđq; ſæculũ eẽ fini
tũ: Hæc portẽta ethruſci ꝓ aruſpicii diſciplĩæq; ſuæ pitia
diligẽter obſeruata ĩ libros rettulerũt. Q uare ĩ thuſcis hi /
ſtoriis q̃ octauo eorꝝ ſæculo ſcriptæ ſũt: ut Varro teſtat̃ &
quot numero ſæcula ei gẽti data ſint: & trãſactorꝝ ſingula
quãta fuerint: qbuſue oſtentis eorꝝ exitus deſignati ſint: cõ
tinet̃. Itaq; ſcriptũ ẽ. Q uatuor prima ſæcula annorꝝ fuiſſe
. cv. Q uintũ. cxxiii. Sextũ unũ de uiginiti &. c. Septimũ
totidem. Octauũ tũ demũ agi. Nonũ & decimũ ſupeſſe.
Q uibus tranſactis finẽ fore nominis ethruſci. Romanorꝝ

aũt sæcula quidã ludis sæcularibus putant distingui. Cui rei fides si certa est: modus Ro. sæculi est ícertus. Tẽpoꝝ eni interualla: qbus ludi isti debeãt referri, nõ mõ q̃ta fuerint retro: ignorat̃: sed ne qdẽ q̃ta esse debeãt: scit̃. Nã ita institutũ esse centesimo quoq; anno fierẽt. Id tum Antias aliiq; historici auctores sũt: Tũ Varro de scænicis originibus libro primo ita scriptũ reliquit; Cũ multa portẽta fierẽt: & murus & turris: quæ sunt inter portam collinã, & exquilinam de cælo essent tacta. Et ideo libros sybillinos decẽuiri adissent: renunciauerunt: uti diti patri & Proserpinæ ludi Tarentini in cãpo martio fierẽt tribus noctib9: & hostiæ furuæ ímolarent̃: utiq; ludi centesimo quoq; anno fierẽt. Itẽ. T. Liuius. L. c. xxxvi. eodẽ ãno ludos sæculares cæsar ingẽti appatu fecit. Quos cẽtesimo quoq; anno: his. n. terminus sæculi: fieri mos. utq;. x. c. quoq; anno repetant̃: tã cõmẽtarii. xv. uiroꝝ, q̃ diui Augusti edicta testari uident̃: adeo ut Horatius Flaccus in carmine, quod de sæcularibus ludis cantatũ est: id tẽpus hoc modo designauerit. Certus undenos decies p annos orbis ut cantus referatq; ludos: Ter die clara totidẽq; grata: nocte frequẽtes.

De temporibus ad pariendum aptis:

s Vperest dicere de tẽporibus: qbus ptus soleãt eẽ ad nascendum maturi. Qui locus eo mihi cura maiore tractãd9 ẽ: ꝙ quædã necesse ẽ, de Astrologia, Musicaq; & Arithmetica attigere. Iã primũ quoto post cõceptionẽ mẽse ífantes ædi soleat: frequẽter agitatũ inter ueteres nõdũ cõuenit. Hippon metapõtinus, a, septimo ad decimũ mensem nasci posse existimauit. Nã septio partũ iã eẽ matuꝝ, eo ꝙ í oibus numeris septẽnarius plurimũ possit. Si qdẽ septimis formẽt̃ dẽtes mẽsibus; additisq;

alteris recti cõsistere incipiamus. & post septimũ cadãt an nũ. xiiii. ãt pubescere soleamus. Sed hãc/a/septẽ mẽsibus icipientẽ maturitatẽ usq; ad decimũ perductã. Ideo ꝙ in aliis oĩbus hæc eadẽ natura ẽ: ut. vii. mẽsibus annisue tres aut mẽses, aut ãni ad cõsumationẽ accedãt. Nã dẽtes. vii. mensiũ ĩfanti nasci/& maxĩe. x. pfici mẽse. vii. anno prios eoꝝ excidere. decimo ultimos: post. xiiii. annũ nõnullos. sed omnis intra septimũ decimũ ãnũ pubescere: huic opi/nioni ĩ pte aliq repugnãt. Alii in pte cõsentiũt. Nã. vii. mẽ se parere mulierẽ posse plurimi affirmant: ut Theano/py thagoricus: Aristoteles pipatheticus: Diocles: Euenus: stra ton/Empedocles/Epigenes: multiq; præterea: quoꝝ oĩum cõsensus/euriphonẽ gnidiũ nõ deterret: id ipsum ĩtrepide pnegantẽ. Cõtra eũ ferme oẽs Epicarmũ secuti octauo mẽ se nasci negauerũt. Diocles tamẽ caristius & Aristoteles stagirites aliter sentiũt. ix. aũt & . x. mẽse tũ chaldæi pluri mi & idẽ supranominatus Aristoteles ædi posse ptũ puta uerũt. Neq; Epigenes bizãtius. ix. fieri posse cõtẽdit. Nec Hippocrates cohus. x. Cæteꝝ. xi. mense Aristoteles solus recipit. cæteri uniuersi ĩprobarũt. Sed nunc chaldeoꝝ rõ breuiter tractãda ẽ. Explicãdũq; cur. vii. mense & . viii. & . x. tãtũ posse nasci hoĩes arbitrent᷑. Ratiões chaldeoꝝ de tpe part9. Ante oĩa igit᷑ dicũt actũ uitãq; nostrã stellis tã uagis q̃ stantib9 eẽ subiectã: earũq; uario multipliciq; cur su gen9 humanũ gubernari. Sed ipsaꝝ motus schemataq; & effectus a/sole crebro ĩmutari. Nã ut aliæ occasũ/non/nullæ stationẽ faciãt: nosq; oẽs hac sua dispilitate piter af/ficiãt Solis fieri potẽtia. Itaq; eũ/q stellas ipsas qb9moue mur. pmouet aĩam nobis dare: q̃ regamur. potẽtissimũq; ĩ nos eẽ moderariq; quãdo post cõceptionẽ ueniãus in lu/

cē. Sed hoc p tres facere cōspectus. Quicqd āt sit cōspe-
ctus, & quot eius genera ut liquido perspici possit: pauca
prædicam. De circulo zodiaci.

c Irculus est ut ferūt signiferi: quem græci uocant
zodiacō in quo sol & luna cæteræq; stellæ uagæ
ferunt, hic in. xii. ptes totidē signis redditas æq-
biliter diuisus ē eū sol ānuo spatio metit ita in uno quoq;
signo ferme unū mensem morat. Sed signū quodlibet cū
cæteris singulis habet mutuū conspectū, nō tamē unifor-
mē cū oibus: nā ualidiores alii, ifirmiores alii habent. Igi
tur quo tēpore partus cōcipit sol in aliquo signo sit neces
se est in aliqua eius pticula: quē locū cōceptionis proprie
appellāt. Sunt āt hæ pticulæ in unoquoq; signo tricenæ:
totius uero zodiaci nūero. ccclx. has meras græci uocant:
& hæ pticulæ, nobis uelut fata sūt nā qua potissimū oriē-
te nascant plurimū refert. Sol ergo cū in pximū signum
trāscēdit, locū illū cōceptiōis aut ībecillo uidet cōspectu,
aut ēt nec cōspicit. Nā plures pximātia sibimet zodia in-
uicē se uidere oio negauere: at cū ī tertio ē signo hoc ē uno
medio īterposito, tū primū illū locū unde pfectus ē: uide
re dr. Sed ualde obliquo & inualido lumine q cōspect9 di
citur κατ' ἑξάγωνον qa sextam partē circuli subcedit.
Natura cuius a prīo zodio ad tertiū sit a tertio ad qntū.
Inde porro ad septimū ac deinceps alternæ lineæ emittāt
hexagoniæ q lateralis forma ī eodē circulo scriberet: hūc
qdā cōspectū nō usquequaq; receperūt: qđ minimū ad ma
turitatē ptus uidebat cōfere. Cū uero ī quartū signū pue
nit & media duo sūt, uidet κατὰ τετράγωνον: qm li-
nea q̄ uisus ptēdit quartā partē orbis abscidit cū āt in quī
to ē trib9 interiacētib9 mediis κατὰ τρίγωνον aspicit:

nā tertiā signiferi ptē uisus illē metitur: quæ duæ uisiones τετραγωνι κετ τριγωνι p quā efficaces incrementū ptus multū āminiculāt. Cæteꝝ a loco sexto cōspect9 omni caret efficiētia. eius .n. linea nullius poligoniæ efficit la/tus. At a septio zodio qđ ē cōtrariū plenissimus potētissi/musq́ꝫ cōspectus quosdā iā maturos īfantes educit: q septē mēstres appellāt/qa. vii. mēse nascūt: at si ītra hoc spaciū maturescere uterus ñ potuerit. viii. mēse nō edit/ab octa/uo.n. signo ut a sexto ī efficax uisus/sed uel nono mense uel. x. Sol.n. a nono zodio particulā cōceptionis rursum cōspicit κατατριγονον. & a. x. κατατετραγωνον q cōspect9 ut supra iā dictū ē p q̄ efficaces sunt. Cæteꝝ. xi. ñ putāt nasci/qa lāguido iā radio īfirmū lumē κατα εξ/αγωνων mittat multominus. xii. unde cōspectus p nullo habet. Itaq́ꝫ scđm rationē hāc επταμινοι nascūt κα/ταδιαμετρον εννεαμινοι aūt κατα τριγονων. δεκαμινοι. uero κατατετραγωνων.

Opiniones pythagoricæ de partu.

h Ac chaldæoꝝ sñia explicata transeo ad opinionē pythagoricā Varroni tractatā in libro q uocatur tubero: & ītus scribit de origine humana: q̄ qđ rō præcipue recipiēda ad ueritatē pxime uidet accedere. Alii.n. pleriq́ꝫ cū oēs partus nō uno tēpore fiant maturi/una tamē eadēq́ꝫ tpa oibus cōfirmādis dederūt: ut Dioge/nes apolliniates q masculis tpa oibus cōfirmādis dederūt ait corpus q̄ttuor mēsibus formari & fœminis quinq́ꝫ: ut Hippon q diebus. lx. infantē scribit formari. & q̄rto mēse carnē fieri cōcretā: quinto ungues capillūue nasci. vii. iam hominē esse pfectū. Pytagoras āt qđ erat credibilius dixit partus esse genera duo: alteꝝ. vii. mēsiū alteꝝ. x. sed prio/

rē/aliis dierū numeris conformari/aliis posteriorē/eos uero numeros q ī uno quoq; ptu aliquid ferūt mutatiōis dū aut semē in sanguinē/aut sanguis ī carnē aut caro ī hoīs figurā cōuertit̄ īter se collatos rōnē hr̄e eā quā uoces habēt. quæ ī musica σύμφωνοι uocāt̄: sed hæc quo sint ītellectu aptiora prius aliqua de musicæ regulis. Huic loco necessaria dicent̄ eo qdē magis ꝙ ea dicā: quæ ipsis musicis ignota sunt. Nā sonos sciēter tractauere/& cōgruēti ordine reddidere illos. Ipsis aūt sonis motuū modū mēsurāq; inuenere geometræ magis q̄ musici. De musica.

m Vsica igit̄ ē sciētia bene moduládi. hæc aūt ī uoce. sed uox alias grauior initit̄ alias acutior. Singulæ tn̄ uoces simplices: & ut cūq; emissæ φθόγγος uocatur. discrimē uero quo aliter φθόγγος acutior est alter grauior appellat̄ διάστημα. Inter īfimam summāq; uocē multa eē possunt ī ordīe posita qua diastemata alia aliis maiora minoraue: ut ē illud qd̄ Tonon appellāt: uel hoc minus semitonion uel duoꝝ triūue/ac deinceps aliquot tonoꝝ interuallū/sed nō pmistæ uoces oēs cū aliis ut libet iūctæ cōcordabiles ī cātu reddunt effectus/ut litteræ nostræ siīter se passim iungāt̄: & nō cōgruēter sæpe nec uerbis nec syllabis copuládis cōcordabūt: sic ī musica certa quædā sunt interualla: quæ symphonias possint efficere. Est aūt symphonia duaꝝ uocū dispariū īter se iunctaꝝ dulcis cōcētus/symphoniæ simplices ac primæ sunt tres quibus reliquæ cōstant una duoꝝ tonoꝝ & semitonii habens διάστημα: quæ uocat̄ diatesseron alia trium & semitonii quā uocāt diapente. Tertia est diapason cuius diastema cōtinet duas priores: ē. n. sex tonoꝝ ut Aristoxenus musiciq; asseuerāt uel qnq; & duoꝝ hemitonioꝝ ut Py

thagoras geometræq; demõstrãt tria semitonia tonũ cóple re nó posse: quare ét huiusmodi íteruallũ Plato abusiue se mitonion ꝓprie diesis uel lima appellat. Nũc uero ut liq/ de appareat quẽadmodũ uoces uec sub oculos nec sub ta/ ctũ cadẽtes habere possint mẽsuras admirabile Pythago/ ræ referã cõmẽtũ: q secreta naturæ scrutãdo reperit phthõ gos musicoꝝ cõuenire ad ratiõe numeroꝝ: nam chordas æque crassas pariq; lõgitudine diuersis põderibus tetẽdit, quibus sæpæ pulsis phthõgis ad ullã symphoniã cõdordã tibus pondera mutabat íter se collata & idẽtidẽ freqũeter exptus postremo deprehendit tũc duas chordas cócinere: id qđ est diatesseron cũ eaꝝ põdera íter se collata rõnẽ ha berent: quã tria ad quattuor quẽ phthongon. Arithmetici græci epitriton uocant: latini supertertiũ ad eam sympho niam: quæ diapente dicitur/ubi inuenitur ponderum di/ scrimẽ í sesqtertia portiõe: quam duo faciũt ad tria collata qđ hemiolion appellãt. Cũ altera chorda duplo maiore põ dere: q̃ altera tẽderet/& esset displasion/locus diapason sonabat/hoc & in tibiis si conueniret/tentauit: nec aliud inuenit. Nã quatuor tibias pari cano parauit: ímpares lon gitudine. Primã/uerbi causa/longã digitos sex. secundam tertia parte addita idest digitoꝝ octo, tertiã digitoꝝ. ix. se- sculpo lõgiorẽ/q̃ primam . quartã uero. vii. digitoꝝ: quæ primam longitudine duplicaret. His itaq; inflatis/& bina rum facta collatione omnium musicoꝝ auribus approba uit/primã & secundã reddere eã conuenientiã: quã reddit Diatesseron symphonia. Ibiq; esse portionem super tertiã: Inter primam uero ac tertiã tibiã: ubi sesculpa portio ẽ re sonare diapente. Primæ autem & quarte interuallum du/ plam portionẽ diastema facere diapason; sed inter tibiarũ

chordarū natura: hoc interest: q tibiæ incremēto lōgitu dinis fiunt grauiores: chordæ aūt augumento additi pon/ deris/acutiores. utrobiq tñ est eadem proportio.

Pythagoræ opinio de partu.

h Is expositis forsitan quidē obscure/sed q̄ potui lu cidissime redeo ad propositū: ut doceā quid Py/ thagoras de numero dierū ad partus ptinētiū sen serit. Primū ut supra memoraui: generaliter eē partus oīo duos dixit: alterū minorē: quē uocant septimestrē qui deci mo & .cc. die post cōceptionē exeat ab utero: alterū maio/ rē decimestrē: qui edatur die. cclxxiiii. quorū prior ac mi/ nor senario maxime cōtinetur numero. Nā quod ex semi ne cōceptū est: Sex ut ait primis diebus humor est lacteus: Deinde proximis octauo/sanguineus: qui octo/cū ad pri mos sex accesserūt: faciunt primā symphoniā diatesseron. Tertio gradu nouē dies accedūt: iā carnē facientes. Hi cū sex illis primis collati/sescuplā faciūt rōnem: & secūdam symphoniā diapente. Tū deinceps sequentibus duodecim diebus fit corpus iā formatū: horū quoq ad eosdē sex col/ latio tertiā diapason reddit/symphoniā duplici ratiōe sub iectā. ii. quatuor numeri. vi. viii. viiii. xii. cōiūcti faciūt di es. xxxv. nec immerito senarius fundamentū gignendi ē. Nā cū τελιον græci. nos autē perfectū uocamus. q eius partes tres: sexta & tertia & dimidia. i. unus & duo/& tres eundem ipsum perficiunt. Sed ut initia seminis/& lacteū illud conceptionis fundamentū primitus hoc numero ab/ soluit: Sic hoc initiū formati hominis & uelut alterū ma/ turescendi fundamētū: quod est quinq & triginta dierum sexies ductū: cū ad diem. ccx. peruenerint: maturū procrea tur. Alter autem ille partus qui maior est: maiore numero

continetur. Septemnario scilicet, quo rota humana finit͛ : & ut Solon scribit: & iudæi in dierum omnium numeris sequuntur. Et hetruscorum libri rituales uidentur indica-re. Hippocrates quoq; aliiq; medici in corporũ ualitudini bus non aliud ostendunt, nam septimum quenq; diem cri simon obseruãt. Itaq; ut alterius partus origo in sex ẽ die-bus: post quos semen in sanguinem uertitur: ita ut huius ĩ septem. & ut ibi quinq; & .xxx . diebus ĩfans membratur: ita hic ꝓportio ẽ diebus ferre. xl. Quare ĩ græcia dies ha-bent quadragesimos insignes nanq; prægnãs ante diẽ. xl. nõ ꝓcedit ĩ fanũ: & post partũ. xl. diebus pleræq; fœtæ gra uiores sunt: nec sanguinẽ ĩterdũ cõtinẽt: & paruuli ferme ꝑ hos fere morbidi sine risu nec sine ꝑiculo sũt. ob quã cau sam cũ is dies præterit: diẽ festũ solẽt agitare: qđ tẽpus ap pelãt Τεσσερα-κοστον. ii igit͛ dies. xl. ꝑ septẽ illos ini tiales multiplicati fiũt dies. cclxxx. i. hebdomanes. xl. Sed qm̃ ultimæ illius hebdomadis primo die editur partus sex dies decedunt. & . cclxxiiii. obseruantur. Qui numer⁹ dierum ad tetragonum illum chaldæorum conspectum-subtiliter congruit. Nam cum signiferꝝ orbẽ dies. ccclxv. & aliquot horis sol circũeat: quarta necesse ẽ ꝑte dẽpta. i. diebus. lxxii. aliquotq; horis tres-quadras reliquis diebus . cclxxiiii. nõ plenis ꝑcurrat usq; dum ꝑueniat ad id loci-unde conceptionis initiũ quadratus aspiciat. ũde aũt mẽs humana dies istos cõmutatiõis speculari & arcana natu-ræ rimari potuerit: nemo miretur. hec. n. frequẽs medico-rum experientia præuidet: qui cum multos animaduerte-rent: semen non retinere conceptum compertum habue-runt: id quod intra sex dies septẽue eiiciebatur eẽ lacteũ: & uocari εκρυσιν: qđ postea ãt sanguinẽ, idq; εκρομος.

appellatur. quod uero ambo partus uidentur paribus: dierum nũmeris contineri: Pythagoras in partem laudat: tamen/a secta non discrepat. Duos enim impares. ccviiii. dicit expleri: ad quorum consumationem aliquid ex se/quentibus accedere: ꝙ tamen diẽ solidũ non afferat: cuius exemplũ uidemus tã in anni q̃ mẽsis spacio seruasse nume rum: cum & anni imparem dieꝝ. ccclxv. numeꝝ aliquãto cumulauerit: & mẽsi lunari ad dies unde. xxx. aliquid ad diderit: nec uero incredibile ẽ: ad nostros natales musicam pertinere: Hæc. n. siue in uoce tantũmodo est: ut Socrates ait: siue ut Aristoxenus/in uoce & corporis motu: siue in his & præterea ĩ animi motu: ut putat Theophrastus: Cer/te multũ obtinet diuinitatis & aĩs permouendis plurimũ ualet. Nã nisi grata esset ĩmortalibus diis: q ex anima con stant diuina: profecto ludi scænici placandoꝝ deoꝝ causa instituti nõ essent. nec tibicen oĩbus supplicationibus ĩ sa/cris ædibus adhiberet᷑: nõ cũ tibicine triumphus ageretur Marti: nõ Appollini cithara: non musis tibiæ: cæteraq; id genus essent attributa nõ tibicinibus p quos numina pla/cantur: esset pmissum/ut ludos publice facere aut uesci in capitolio: aut quiquatribus minusculis: idest idib9 Iuniis urbes uestitu quo uellẽt: psonatis temulẽtisq; peruagari. hoĩum quoq; mẽtes & ipsæ: q̃uis Epicuro reclamãte: diui/ne suam naturã p cãtus agnoscũt. Deniq; quo facilius suf/ferãt laborẽ uel in nauis metu/a uectore symphonia adhi betur. Legionibus quoq; in acie dimicãtibus etiam metus mortis classico depellit᷑. ob quã rẽ Pythagoras ut animũ sua semp diuinitate ĩbueret: priusq̃ se somno daret: & cũ esset experrectus cithara/ut ferunt: cantare cõsueuerat: & Asclepiades medicus freneticoꝝ mẽtes morbo turbatas/

sæpe per symphoniam siue naturæ reddidit. Erophilus āt artis eiusdem professor uenarū pulsus ryhthmis musicis ait moueri. Itaq; si & in corporis & animi motu ē harmonia: pculdubio a natalibus nostris musica non est aliena.

De spacio terræ & sydeꝝ distantia.

a D hoc accedit: qđ Pythagoras prodidit: hunc totum mundū musica factū ratiōe. Septēq; stellas inter cælū & terrā uagas, quæ mortaliū geneses moderant᷑ motū habere εὐρυθμον & īterualla musicis diastematis motū habere cōgrua: sonitusq; uarios reddeř pro sua quoq; altitudine ita cōcordes: ut dulcissimā quidē concinant melodiā, sed nobis inaudibilē ꝑpter uocis magnitudinē quā non caperēt auriū nostraꝝ angustiæ: non ut Eratosthenes geometrica ratiōe colligit maximū terræ circuitū esse stadioꝝ. cclii. millium. ita Pythagoras quot stadia in terrā & singulas stellas essent: iudicauit. Stadiū āt in hac mūdi mēsura id potissimū ītelligendū est: quod italicū uocāt. pedū. cxxv. Nā sunt præterea & alia lōgitudine discrepātia: ut olympicū: qđ ē pedū. dc. itē pythicū: pedū mille. Igitur a terra ad lunā pythagoras putauit eē stadioꝝ circiter. cxxvi. millia. Idq; eē toni īteruallū. A lūa autē ad mercurii stellā: quæ stilbon uocat᷑: dimidiū eius uelut semitoniō: hic ad phosphorō q̄ ē ueneris stella fere tantūdem hoc ē aliud semitonion: Inde porro ad solē tertātum q̄si tonū & dimidiū: qđ uocat᷑ diapente. a luna aūt duos & dimidiū: qđ est diatesseron. a sole uero ad stellam martis: cui nomē est pyrois tantūdē interualli eē: quātū a terra ad lunā idq; facere tonō. Hinc ad iouis stellā: quæ phaetō appellat᷑: dimidiū eius qđ facit hemitonion. Tantundē a ioue ad Saturni stellā: cui phanon nomē est: idē

aliud semitonió. Inde ad sũmũ cælũ ubi signa sũt peride semitonió. Itaq; a cælo sũmo ad solẽ diastẽa eẽ diatesserõ .i. duoꝝ tonoꝝ & dimidii. Terræ ãt sũmitate ab eodẽ cælo, tonos eẽ sex. In qb9 sit diapason symphonia. Præterea multa: q̃ musici tractãt: rettulit. Stellas & hũc oẽm mundũ enarramonió eẽ ostẽdit. Quare Dorilaus scripsit: esse mundũ organũ dei. Alii addiderẽ esse idẽ azonion q septẽ sint uagæ stellæ: quæ plurimũ moueantur. Sed his oĩbus subtiliter tractãdis hic locus nõ ẽ. Quæ si uellẽ: in unum librũ separatũ cõgerere: tñ in angustiis uersarer: qn poti9, qm̃ me lõgius dulcedo musicæ abduxit. ad ꝓpositũ reuertor.

Distinctiões ætatũ hoĩs, scd̃m opiniones multorũ.

I Gitur expositis his, q̃ ãte diẽ natalẽ sũt: ñ ut cliacterici anni noscãt: qd de gradib9 ætatis hũanæ sensũ sit: dicã. Varro qnq; grad9 ætatis æq̃biliter putat eẽ diuisos: unũquẽq; scilicet præter extremũ: i ãnos. xv. Itaq; prĩo gradu usq; ad ãnũ q̃rtumdecimũ pueros dictos: q̧ sint puri. i. ĩpubes. Scd̃o ad. xxx. ãnũ adulescẽtes ab adulescẽdo sic nomĩatos. In tertio gradu: q erat usq;. v. & . xl. ãnos iuuẽes appellatos: eo q̧ rẽp. ĩ re militari possẽt iuuare: in q̃rto, usq; ad. lx. ãnũ seniores uocitatos: q̧ nunc primũ senescerẽ corp9 ĩcipiat. Iñ usq; ĩ finẽ uitæ uniuscuiusq;. v. gradũ factũ: in quo q eẽt, senex appellat᷑: q̧ ea ætate corp9 senio labor͠t. Hippo. medic9 i. vii. grad9 ætatũ distribuit finẽ uitæ uniuscuiusq;. Priæ putauit finẽ eẽ. vii. ãnũ: Scd̃æ. xiiii. Tertiæ duodeuigesimũ. Quartæ. xxxv. Quitæ. duo de. xl. Sextæ. lxi. Septĩæ nouissimũ ãnũ uitæ hũanæ. Solõ ãt ꝑtes fecit. x. & Hippo. gradũ tertiũ & sextũ & septimũ singulos bifariã diuisit: & unaq̄q; ætas ãnos hẽret septẽnos. Staseas Peripathetic9 ad has solõis. x. hebdõadas

addidit duas & spaciũ plenæ uitæ quattuor & .lxxx. annorum eẽ dixit. Quẽ terminũ uitæ si quis præterit: facerẽ idẽ quod stadio dromi ac quadrigæ faciũt: cũ extra finẽ percurrũt: hetruscisque libris fatalẽ ætatẽ hois. xii. hebdõadibus describi Varro cõ mẽorat. quod ad decies septẽnos ãnos posset fatalia deprecãdo rebus diuinis proferre: ab ãno ãt. lxx. nec postulari deberẽ nec posse a diis ĩpetrarẽ. Cæterum post ãnos. lxxxiiii. a mente sua hoĩes abirẽ neque his fieri prodigia: sed ex his hoĩbus proxĩe ui/ derẽt accessisse naturã: quod hebdõadibus hũanã uitã emẽsi sũt. Fere. n. post. vii. quẽque annũ articulos quosdã: & in his ali quid noui natura oñdit: ut & ĩ elegia solõis cognoscere datẽ. At. n. tẽporum ueterum si reuoluãtẽ ãnales lõge magis ĩcerto in uenietẽ: Prĩos. n. ludos sæculares exactis regibus cũ post ro mã cõditã ãnis. ccl. a Valerio publicola ĩstitutos eẽ ad. xl. uirorum cõmẽtarios ãte. cclxxxxix. M. Valerio. Spurio Vir ginio cõsulibus ãno post urbẽ cõditã. viii. & . xl. ut uero ĩ cõ mẽtariis. xii. uirorum scriptũ ãno. cccc. & . x. M. Valerio co ruio & . c. Petilio cõsul. tertii ludi fuerũt /ãtiate Liuioque au ctoribus. P. claudio pulchro. L. Iunio pullo cõsul. anno. D. duo deuigesimo. P. Cornelio lẽtulo. C. Liuio Varro cõss. de quartorum ludorum ãno. triples opĩo ẽ Antias. n. & Varro & Li. relatos eẽ prodiderũt. L. Martio cẽsorio. M. Mãlio cõss. post romã cõditã ãno. dcv. At Piso cẽsorius & . gn. Gellius: sed & Cassius hemĩa: qui illo tempore uiuebat: post ãnũ sccõs ter/ tiũ affirmãt. G. Cornellio lẽtulo. L. mũmio achaico cõsuli bus. i. dc. anno. iii. In. xv. uirorum ãt cõmẽtariis notantẽ sub annis. d. cxxix. Emilio lepido. L. Aurelio Horeste conss. Quĩtos ludos furnio. C. Iunio sillão cõsulibus. dccxxxvii. Cæsar augustus. & agrippa fecerũt. Sextos autẽ fecit. T. claudius cæsar se. iii. & . L. uitellio. iii. conss. anno. dcc.

Septimos Domitianus se.xiiii.&.L.Minutio rufo consul ãno.dcccxli.Octauos ĩperator septimius:& inde Aureli9 Antoninus cilone & Iubeno conss.ãno.ccclxvii.Hic ani/ maduertẽ licet neq₃ post.c.annos/uti referũt ludi statutũ esse sæculũ:neq₃ post.cx.Quoꝝ ẽt si alterutꝝ retro fuisse obseruatũ:nõ tamẽ satis id argumẽti esset:quo quis his lu dis sæcula discerni constanter affirmet.Præsertim cum ab urbis primordio ad reges exactos/annos.ccxliiii.factos esse auctor sit nemo:quod tẽpus ꝓculdubio naturali ma/ ius est sæculo:qđ si quis credit ludis sæcularibus sola no/ minis origine inductos sciat sæculares dici potuisse:ꝙ ple runq₃ semel fiant hoĩs ætate:ut multa alia:quæ rara sunt/ post sæculũ euenire/loquẽtium consuetudo usurpat. Sed nostri maiores qđ natura sæculum quantũ esset:explora/ tum non habebant:ad certũ annorum modulum:annorũ .c.statuere:testis est Piso ĩ cuius annali septimo sic scriptũ est:Roma condita anno:cclviii.sæculũ accipit his consu/ libus:q proximi sunt Cõsules.M.Emilius.M.Filius Le/ pidus.C.Pompilius.ii.absens.sed ut hũc annoꝝ numerũ constituerent nostri nõ nihil causæ fuit.Primũ ꝙ multos suoꝝ ciuiũ ad hãc ætatẽ producere uidebãt.Deinde ꝙ he/ truscos:quoꝝ prima sæcula centum fuere annoꝝ:ẽt hic & ĩ aliis plerũq₃ imitari uoluerunt.Præterea fieri potest:qđ refert Varro/qđ Diascorides astrolog9 scripsit alexãdriæ ĩter eos:q mortuos solẽt cõseruare/hoĩem plus centũ ãnis uiuere nõ posse.Id cor humanũ declarare eoꝝ:q ĩtegri pe rierit sine corporis tabe.Ideo qđ multis annis pepẽdit cor hoĩs incremẽta ætatis & diminutiones cõseruẽt:& ãniculi pendere duas dragmas.Bimi quattuor:& sic ĩ ãnos singu los usq₃ ad.L.accedere binas.ab hiis.c.dragmis/atq₃ ãno

.L.itẽ decedere ĩ uno quoq; binas:ex quo ꝑſpicuũ ſit cen/
teſſimo ãno redire ad anni primi põdus:nec longius poſſe
producere:qm̃ igitur ciuile romanoꝝ ſæculũ centũ annis
trãſigitur:ſcire licet:i.x.ſæculo & primũ natalẽ tuũ fuiſſe
& hodiernũ eſſe.Q uot aũt ſæcula urbi Romæ debeãtur:
dicere meũ nõ eſt.Sed qd apud Varronẽ legerim:nõ tace
bo.qui libro/ãtiqtatũ duode.xx.ait fuiſſe Vectiũ Romæ
in augurio nõ ignobilẽ ĩgenio:cuius doctori in diſceptan
do parẽ:eũ ſe audiuiſſe dicentẽ:ſi ita eſſet ut tradebant hi
ſtorici de Romuli urbis cõdendæ auguriis:ac.xii.uultori
bus/quoniam.cxx.ãnos incolumis præteriiſſet po.ro. ad
mille &.cc.peruentuꝝ. De annis maioribus.

h Actenus dictũ de ſæculo:nũc de annis maiorib9
dicã:quoꝝ magnitudo adeo diuerſa ẽt gentibus
obſeruata/q̃ auctoribus tradita ẽ:ut alii unũ an/
nũ magnũ eẽ ĩ ãnis uertẽtib9 duob9:alii ĩ multis millib9
ãnoꝝ arbitrati ſint qđ q̃le ſit:iã hic conabor abſoluer.uete
res ĩ græcia ciuitates cũ aĩaduerterent:dũ ſol annuo curſu
orbẽ ſuũ circuit:lunã nouã interdũ terdecies exoriri: Idq;
ſæpe alternis fieri:arbitrati ſunt:lunares.xii.menſes & di/
midiatũ ad annũ naturalẽ cõuenire.Itaq; annos ciuiles ſic
ſtatuerũt:ut ĩtercalando facerẽt alternos.xii.menſiũ:alter
nos.xiii.utrũq; annũ ſeperatũ uertentẽ:iunctos ãbo annũ
magnũ uocãtes.Idq; tẽmpus trieterida appellabãt: tertio
quoq; ãno redibat:pẽteterida uero nominabant q; quinto
quoq; ãno.Q ui annus magnus ex quadriẽnio cõmodior
uiſus ẽ:ſolis ãnũ cõſtare ex diebus.ccclxv. & diei pte circi
ter quarta quæ ptimũ quadriẽniũ cõficeret.Q uare agon
& in elide Ioui olympio & Romæ capitolio.v.quoq; anno
redeũte celebraret̃:hoc tẽpus pđ ad ſolis mõ curſum nec

ad lunæ cõgruere uidebat̃:duplicatũ ẽ:& octoteris facta: q̃ tũc enneateris uocitata:qa prim9 ei9 ãn9 nono quoq; an no redibat:hũc circuitũ uere ãnũ magnũ eẽ:pleraq; græ/ cia existimauit:ꝙ ex annis uertẽtibus solidis constaret. ut ꝓprie ĩ ãno magno fieri par ẽ. Nã dies sunt solidi uno mĩ nus centũ:anniq; uertẽtes solidi. viii. octoterida uulgo cre ditũ est/ab eudoxo gnidio institutã. Sed hanc leostratum tenedium primũ ferunt cõposuisse:& postea alii aliter : q̃ mensibus uarie ĩter calandis suas octoeteridas ꝓtulerunt: ut fecit Harpalus nautelis/Mnestratus. Itẽ alii in qs Do/ xitheus/cui9 maxime octoeteris eudoxi ĩscribitur ob hoc multæ ĩ græcia religiões hoc ĩteruallo tẽporis/summa cer rimonia colũt̃. Delphis quoq; ludi q uocãt̃ pithia post an nũ octauũ olĩ cõficiebãt̃. ꝓxime ẽ hãc magnitudinẽ q̃ uo cat̃/dodecaeteris ex ãnis uertẽtib9. xii. huic ãno caldaico nomẽ ẽ. quẽ genethliaci non ad solis lunæq; cursus/sed ad obseruatiões alias hñt accõmodatũ:ꝙ ĩ eo dicũt tẽpestates frugũq; ꝓuentus/ac sterilitates: item morbosq; circũire Præterea sunt anni magni cõplures:ut metonticus: quem meton atheniensis ex annis unũ de. xx. cõstituit: eoq; De/ caenneateris appellat̃:& intercalatur septies:ĩ eoq; anno sunt/dierũ sex millia &. ccccxl. Est & philolai pythagori/ ci annus ex annis. lix. ĩ quo sunt mẽses intercalares. xx. & unus. Itẽ Calippi ex ãnis. lxxvi. ita ut mẽses duodetrigita ĩtercalarẽt̃ & Democriti ex ãnis. lxxxii. cũ ĩtercalares sint xxviii. sed & Hipparchi ex ãnis. ccciiii. ĩ quo ĩtercalãt̃ cẽti es decies bis. Hæc annoꝝ magnitudo eo discrepat:ꝙ inter astrologos nõ cõuenit. quanto uel sol plusq̃. ccclxv. dies in anno conficiat. uel luna minus q̃. xxx. ĩ mense. Ad Aegy/ ptioꝝ uero magnũ annũ luna nõ ꝑtinet:quẽ græci κυνι/

κοῦ latine canicularẽ uocamus. Propterea ꝙ initium illi9 summit̃ cũ prio die eius mẽsis / quẽ uocãt ægyptii θωθυοι caniculæ sidus exorit̃: nã coꝝ annus ciuilis solus hẽt dies ccclxv, sine ullo itercalari: itaq; quadrienniũ eo fit: ut anno. M. ccclxi. ad idẽ reuoluatur principiũ. hic ann9 etiam heliacos a quibusdã dicit̃: & ab aliis θεμιαύτοσ'. ẽ Præterea ãnus: quẽ Aristoteles maximũ potiusq̃ magnũ appellat: quẽ solis & lunæ uagaꝝq; quĩq; stellaꝝ orbes cõficiũt. Cũ ad idẽ signũ ubi quõdam simul fuerũt: una referũtur. Cui9 ãni hiems sũma ẽ / cataclysmos: quã nr̃i diluuionem uocãt. Aestas ãt Ecpyrosis qđ ẽ mũdi icẽdiũ. nã i his / alternis tẽporib9 mũdus tũ exignescere: tũ exaquescere uidet̃: hũc Aristarch9 putauit eẽ ãnoꝝ uertẽtiũ duũ milliũ. cccclxxxiiii. Aretes dyrrachin9 quĩq; milliũ. d. lii. Herodotus & Lin9. x. milliũ. dccc. diẽ. xiii. dccccl xxxiiii. Orpheus cẽtũ. xx. Cassãdr9 tricies sexies cẽtũ milliũ. Alii uero infinitũ esse: nec in se unq̃ reuerti existimauerũt. Sed hoꝝ oĩum penteteridas maxime notãdas tẽporib9 græci obseruãt. i. quaternoꝝ ãnorum circuitus: quos uocãt olympiadas: & nũc apud eos ducẽtesima quinquagesima quarta olympias numeratur: eiusq; annus hic secũdus. Idẽ tẽpus ãni magni romanis fuit: qđ lustꝝ appellabãt. Ita quidem a Seruio Tullo institutũ: ut quinto quoq; anno censu ciuiũ habito lustrum conderetur. Sed nõ ita / a posteris seruatum. Nã cũ inter primũ / a Seruio Rege conditũ lustrum & id quod ab imperatore Vespasiano. v. & Cæsare. iii. conss. factum est: anni interfuerint paulominus. dcl. lustra tamen per ea tempora non plura q̃. lxxv. sunt facta & postea plane fieri desierũt. Rursus tñ ãnus idẽ magn9 p capitolinos agonas ceptus ẽ diligẽtius seruari. quoꝝ agonũ primus / a

Domitiano institutus fuit die duodecimo eius:& Sergii cornelii dolobellæ cõsulatu. Itaq; hoc nũc ãno qui celebratus est Agon unus de quadragita numerať. qđ ad annos ptinet magnos in præsentia satis dictũ est. Nunc de annis uertentibus dicẽdi locus uideť. De annis uertentibus.

a Nnus uertens est:natura/dum sol pcurrens.xii. signa eodẽ unde pfectus est/redit:hoc tempus quot dieꝝ esset:ad certũ/nondũ astrologi reperire potuerunt. Philolaus annũ naturalẽ dies habere pdidit ccclxiiii.& dimidiatũ. Aphrodius.ccc.sexagintaquinq; & dieꝝ duoꝝ & uiginti ptẽ:unde sexagesimã. Arpalus autẽ .ccclxv.& horas æqnoctiales.xiii. At noster Ennius.ccclxvi. Plæriq; præterea incõprehensibilẽ qdẽ & inumerabilem eẽ existimauerũt:sed pro uero quod pximũ putabãt: amplexi sũt dies scilicet.ccclxv. Igiť cũ tãta iter uiros doctissimos fuerit dissensio:quid mirũ si anni ciuiles/quos diuersæ ciuitates rudes etiã tũ sibi quæq; statuebant:& tã inter se discrepẽt q̃ cũ illo naturali nõ cõgruãt. Et in ægypto quidẽ ãtiquissimũ ferunt annum bimestrẽ fuisse. Post deinde/a Pisone rege quadrimestrẽ factũ:nouissime annũ ad.xiii.menses & dies quinq; pduxisse. Item in achaia arcades trimestrẽ annũ primum habuisse dicuntur.& ob id proselena appellant:id ut quidã putant:quod ante sint nati/q̃ lunæ astrũ cælo esset:sed q prius habuerint annum is in græcia ad lunæ cursum cõstitueret. Sunt qui tradũt hunc timestrẽ horon instituisse/eoq; uer/æstatẽ autũnũ/hyemẽ ωρους & annũ dici & græcos annales ωρους. Eorum scriptores horographos. Itaq; quattuor annorum circuitu in modũ pentaeteris annũ magnũ dicebãt. Cares autẽ & acarnanes semestrem habuerunt/ãnos inter se dis/

similes: quibus alternis dies augescerent aut senescerent: eosq; cunctos ueluti trieterida annũ magnũ sed ut hos an nos omittã: caligine iã profũdæ uetustatis obductos, ĩ his quoq; qui sunt recẽtiores memoria & ad cursum lunæ uel solis instituti: quanta sit uarietas: facile ẽ cognoscere: si qs uel in unius Italiæ gentibus ne dicã peregrinis uelit inqui rere. Nã ut aliũ ferentini: alium lauinii: item albani, uel romãi habuerunt annum: ita & aliæ gẽtes: omnibus tamẽ fuit propositum suos ciuiles annos uarie intercalandis mẽ sibus ad unũ uerũ illũ naturalemq; corrigere: de quibus omnibus differer quoniã longũ est: ad romanorum annũ transibimus.

De annis romanis.

a Nnum uertẽtem Romæ Licinius quidẽ Macer: & postea Fenestella statim ab initio. xxii. mensiũ scripserunt: sed magis Iunio gracco & fuluio & uarroni & suetonio alisq; credendũ est. q. x. mensiũ puta uerunt fuisse ut tunc albanis erat: orti unde romani in. x. mẽses dies. ccc. in hoc mõ habebãt Martius. xxxi. Aprilis xxx. Maius. xxxi. Iunius. xxx. Quintilis. xxxi. Sextilis & Septẽber tricẽos. October. xxxi. Nouẽber & Decẽber xxx. quorũ quattuor maiores pleni: cæteri sex caui uoca bãtur. postea siue a Numa ut ait Fuluius, siue ut Iunius, a Tarqnio. xii. facti sunt menses, & dies. ccclxv. q̃uis luna duodecim suis mẽsibus. cccliiii. dies uidebat explere. Sed ut dies unus abũdaret: aut p ĩprudẽtiã accidit: aut ꝙ ma gis credo ea supstititione q̃ impar nũerus plenus & magis faustus hẽbat. Certe ad ãnũ priorẽ unus & qnq̃ginta dies accesserũt, q qa mẽses duos nõ ĩplerẽt: sex his cauis mẽsi bus sunt singuli detracti & ad eos additi factiq; dies. lvii. & ex his duos mẽses Ianuarius undetrigita dierũ. Februa

rius duo de.xxx. Atq; omnes mẽses pleni & impari dierũ numero eẽ cæperũt excepto februario: q solus cauus & ob hoc cæteris infaustior est habitus. Deniq; cũ intercalariũ mensem uigesimũsecundũ, uel uigesimũtertiũ dierũ alter/nis annis addi placuisset: ut ciuilis ãnus ad naturalẽ exæq̃retur in mẽse potissimo februario inter terminalia & regi fugium intercallatũ est. Idq; diu factũ priusq̃ sentiret̃ an/nos ciuiles aliquãto naturalibus esse maiores: qđ delictũ ut corrigeret̃ pontificibus datũ est negociũ: eorũq; arbi/trio ĩtercallandi ratio permissa. Sed horũ pleriq; ob odiũ uel quo quis magistratu citius abiret: diutiusq; fungeret̃: aut publici redẽptores anni magnitudine in lucro damno ue essent: plus minusue ex libidine intercalandi rẽ sibi ad corrigendũ mandatã uitiose deprauarũt: adeo aberratum est: ut. C. Cæsar põtifex maximus suo. iii. & M. Emilii le pidi conss. quo retro delictum corrigeret duos menses in/tercalares dierum. lxviii. in mensem nouembrẽ & decem/brem interponeret: cum iã mẽse februario dies. iii. & xx. intercalasset, faceretq; eũ annũ dierũ. cccc. xlv. simul ꝓui dens in futurũ ne iterũ erraret̃. Nã ĩtercalario mense subla/to, annũ ciuilẽ ad solis cursũ formauit: itaq; dieb9. ccclv. addidit. x. quos ꝑ septẽ mẽses qui dies unde tricenos hẽ/bant: ita disttibuit ut ianuario & sextili & decẽbri bini ac cederẽt, cæteris singuli: eosq; dies extremis ꝑtibus mensiũ apposuit: scilicet regiones sui cuiusq; mẽsis a loco summo uerterent̃. Quapp nunc cũ in septẽ mẽsibus dies singuli & triceni sint: quattuor tamẽ illi ita primitus instituti co dinoscunt̃: q̃ nonas habent septimanas. Cæteri oẽs reliq̃ quintanas. Præterea pro quadrante diei: q annũ uerũ sup/pleturus uidebat̃, instituit: ut pacto quadriennii circuitu/

dies unus: ubi mensis quondã solebat post terminalia ĩter calaret̃: quod nunc bissextũ uocat̃. Ex hoc anno ita, a Iulio Cæsare ordinato: cæteri ad nostrã memoriã iuliani appellant̃, eiq; cõsurgunt ex.iiii. Cæsaris conss. qui etiam si non optimi soli tamen ad annum naturæ aptati sunt. Nã & priores alii etiam qui decem menses fuerũt: nec Romæ modo uel per Italiam, sed & apud gentes omnes q̃ tum iidem postea fuere correcti. Itaq; cum de aliquo annorũ numero hic dicetur: non alios par erit q̃ naturales accipere. & si origo mundi in hominum notitiam uenisset. Inde exordium sumeremus: Nunc uero id interuallum temporis tractabo: quod, historicon Varro appellat: hic enim tria discrimina temporum esse tradit. Primum ab hominum prĩcipio ad cathaclismũ priorẽ: scd̃m ad olympiadẽ primã qd̾ quia in eo multa fabulosa referunt̃ mythicon nominat̃. Tertiũ a prĩa olympiade ad nos qd̃ dicit̃ historicon: qa res eo gestæ ueris historiis cõtinent̃. Primũ tempus siue habuit initiũ: seu semp fuit, certe quot annoꝝ sit nõ potest cõprehẽdi. scd̃m, nõ plane quidẽ scitur: sed tñ ad mille circiter &.dc. ãnos eẽ credit̃ a priore scilicet cataclysmo: quẽ dicũt ogygis ad inachi regnũ annis circiter.cccc. hinc ad olympiadem primam pauloplus.cccc, quos solos quãuis mythici tẽporis postremos ñ qa a memoria scriptorũ ꝓximos quidã certius diffinire uoluere: & qd̾ Sosibi9 scripsit esse.ccclxxxxv. Erathosthenes autẽ.vii.&.cccc. Timæ9.ccccxvii. Orethes.clxiiii. Et præterea multi diuersæ: quoꝝ ẽt ipsa dissẽsio ĩcertũ eẽ declarat. De tertio ãt tpe fuit aliq̃ inter auctores dissensio in sex septẽue tãtũmodo ãnis uersata. Sed hoc quodcũq; caliginis Varro discussit & pro cætera sua sagacitate nunc diuersarum ciuitatum

conferens tpa nūc defectus eorꝫq; interualla. retro/dinū/
merans eruit uerū luceq̃ꝫ ostendit: per quā numerus cert9
non annorꝫ mō: sed & dierꝫ pspici possit secundū quā ra/
tionē nisi fallor/hic annus: cuius uelut index & titulus q/
dam est: Vulpii & pontiani cōsulatus: ab olympiade pri/
ma. M. est. &. xiiii. ex diebus dūtaxat æstiuis: qbus Agon
olympiacus celebrat: a Roma aūt condita. dcccclxxxxi.
& quidē ex palilibus: unde urbis anni numerant. Eorꝫ ue
ro annorꝫ qbus iulianis nomē ē. cclxxxiii. sed ex die. Kal.
. Iañ. unde Iulius Cæsar anni/a se constituti fecit principi
um. At eorū qui uocātur anni augustani. cclxv. perinde.
Kal. Iañ. quis & ante diē. xvi. Kal. februarii. Iu. Cæsar. di
ui/filius iperator Augustus. snia Numatii planci/a sena/
tu cæterisq; ciuibus appellatus est: se septimū. &. M. Vip
sano agrippa cōsul. sed ægyptii q biennio ante in ptātem
ditionemq;. po. ro. uenerunt: habent augustorꝫ annū. cclx
viii. nā ut a nostris ita ab ægyptiis quidā anni ī litteras re/
lati sunt: ut quos nabōnagarii noiant: q a primo imperii
eius anno cōsurgūt: quorꝫ hic. dcccclxxxyi. est Itē Philip/
pi/qui ab excessu Alexandri magni numerātur: & adhuc
usq; pducti annos. dlxii. consumant. Sed horꝫ initia sem
per/a die primo mēsis eius summunt: cui apud ægyptios
nomen est thoth: quoq; hic āno fuit ante diē. vii. Kal. iulii.
cū ab hinc annos centū ulpio & brutio præsente Romæ.
consſ. Iidē dies fuerūt āte diē. xii. Kal. august. quo tpe so/
let canicula in ægypto facere exortū. Quare scire ēt licet
āni illius magni q ut supra dictū est solaris & canicularis
& trieteris uocatur. Nūc agi uertētē annū centesimū Ini/
tia aūt istorꝫ annorꝫ propterea notaui: ne quis nesciat uolū
ates/quæ nō minus diuersæ sint: q̃ opiniones philosopho

rũ. Iccirco aliis a nouo sole. i. a brumali: ab æstiuo solsti/
tio plerisq; ab æquinoctio uerno parti ab autũnali æqui/
noctio: qbusdã ab ortu uergiliaꝝ nõnullis ab eaꝝ occasu.
multis a canis exortu icipere annus naturalis uidetur.

De mensibus.

m Ensiũ duo genera: nã alii sunt naturales/alii ciui
les/naturalium species duæ ꝙ ptim solis ptim lu
næ eẽ dicunt. Secũdũ solẽ fit mensis: dũ sol unũ
qdq; in zodiaco orbe signũ pcurrit. Lunaris est aũt tẽpo/
ris quoddã spaciũ a noua luna: ciuiles mẽses sunt numeri
quidã dieꝝ: quos unaquæq; ciuitas suo ĩstituto obseruat:
ut nũc Roma a Kal. ĩ Kal. naturales & antiqores & oĩum
gentiũ cõmunes sunt. Ciuiles & posterius instituti. ad unã
quanq; ptinent ciuitatẽ: q sunt cælestes seu solis seu lunæ.
nec pæque inter se pares sunt: nec dies hñt totos. Quippe
sol ĩ aq̃rio morat circiter. ũde. xxx ĩ pisce fere. xxx. ĩ ariete
unũ &. xxx. ĩ gẽinis ppe. xxxii. & sic ĩ cæteris ĩæq̃biliter:
sed usq; adeo nõ totos dies ĩ singulis: ut ãnũ suũ. i. dies. ccc
lv. & portionẽ nescio quã adhuc astrologis in exploratũ ĩ
xii. suos diuidat mẽses. Luna aũt singulos suos mẽses cõ/
ficit diebus/unde trigita circiter & dimidiato. Sed & hos
ĩter se dispares/alios lõgiores/alios breuiores. At ciuitatũ
mẽses uel magis nnmero dierum ĩter se discrepãt: sed dies
ubiq; habẽt totos: apud albanos martius ẽ. vi. &. xxx. ma
ius. xii. fertilis duode. xxx. setẽber. xvi. thusculanoꝝ qnti/
lisq;/dies hẽt triginta sex. october trigita duos. idẽ october
apud aricinos triginta nouẽ: minime uidẽt errasse: q ad lu
næ cursum menses ciuiles accõmodarunt: ut ĩ græcia ple/
raq; apud quos alterni mẽses ad. xxx. dies sunt facti maio
res quoq; nostri idẽ sunt æmulati: cũ annũ dieꝝ. ccclx. ha

bent. Sed diuus Iulius cũ uideret hac ratiõe nec ad lunam menses ut oportebat: neq; annũ ad solẽ conuenire: maluit annũ corrigere. Et sic ẽt menses uel cũ ueris illis solaribus etsi nõ singuli tñ uniuersi ad ãni finẽ necessario cõcurrẽt: noĩa decẽ mẽsibus ãtiqs romulũ fecisse fuluius & Iuli9 auctores sunt: & qdẽ duos primos a parẽtib9 suis nominasse Mar. a marte patre: Apri. ab aphrodite uenere: unde maiores ei9 oriũdi dicebãt: ꝓximos duos a populo/Maium a maiorib9 natu: Iuniũ a iũiorib9. cæteros ab ordĩe quo singuli erãt. Q uitilẽ usq; ad Decẽbrẽ perĩde a nũero. Varro aũt romanos/a latinis noĩa mẽsiũ accepisse arbitrat. auctores eoꝝ ãtiqores fuisse: q̃ urbem satis αρχη docet itaq; Mar. mensẽ a marte qdẽ nominatũ credit: nõ qa Romuli fuerit pater; Sed ꝙ gẽs latina bellicosa: Aprilẽ autẽ nõ ab aphrodite: sed ab apiẽdo: ꝙ tũc fere cũcta gignãtur: & nascẽdi claustra apiat natura. Maiũ uero nõ/a maiorib9 sed a maia nomẽ accepisse: ꝙ eo mẽse tã Romæ q̃ antea ĩ latio res diuĩa Maiæ fit: & Mercurio. Iuniũ quoq;/a iunone potiusq̃ iuniorib9: ꝙ illo mẽse maximi iunoni habẽt honores Q uitilẽ ꝙ loco apd latios fuerit qnto. itẽ sextilẽ ac dĩceps ad decẽbrẽ nũeris appellatos: cæteꝝ Ianu. & Febr. postea qdẽ additos: sed noĩb9 iã ex latio sumptis: Ianu. a iano cui attributus. nomen traxisse. Feb. a februo. Est febrũ quicquid expiat: purgatq;: & februamenta purgamẽta. Itẽ fe/bruare purgare: & purũ facere. Febrũ aũt non idem usq;/quaq; dicit: nã aliter in aliis sacris februatur hoc est purgatur. In hoc autẽ mense lupercalibus cũ Roma lustratur/salẽ calidũ ferunt: qd febrũ appellant. Vnde dies lupercaliũ ꝓprie februatus/& ab eo porro mẽsis februarius uo/citatus. Ex his. xii. mensibus/duoꝝ tantũ noĩa mutata/nã

Quintilis Iulius cognominat9 ē.C.Cæsare.v.&.M.Antonio Cōss.āno.Iuliano secūdo.Qui āt sextilis fuerat.C. Marco cēsorio.C. Assinio gallo cōss.ī Augusti honorē dictus ē Augustus.anno augustio.xx.quæ noīa ēt nunc ad hāc pmanent memoriā.Postea uero multi pricipes nomina quædā mēsiū mutauere:suis nūcupādo noībus:qđ aut ipsi postmodū mutauerunt.aut post obitū eoꝝ:illa nomina pristina suis reddita mēsibus. De diebus.

S Uperest pauca de die dicere:q ut mēsis aut ann9 ptim ciuilis est.Naturalis dies tēpus ab exoriēte sole ad solis occasū:cui9 cōtrariū ē tps.nox ab occasu solis ad ortū.Ciuilis āt dies uocať tps: qđ fit uno cæli circūactu:quo dies uerus:& nox cōtineť:ut cū dicim9 aliquē dies triginta tātū uixisse;reliquiť.n.ēt noctes itelligere:huismodi dies ab astrologis & ciuitatibus quattuor modis diffiniť.Babylonii qdē a solis ex ortu ad exortum eiusdē astridiē statuerūt.At ī umbria pleriqȝ a meridie ad meridiē.Atheni.āt ab occasu solis ad occasū.cæteꝝ roma a media nocte ad mediā noctē diē eē existimauerūt.iditio sunt sacra.pub.& auspicia ēt magistratuū:quoꝝ si qd āte mediū noctis est actū:diei q præteriit ad scribiť. Si qd āt post mediā noctē & ante lucē factū ē:eo die gestū diceť:q eā seqť noctē.In his horis q̄ttuor & uiginti q nascūť eūdē diē hēnt natalē.In horas.xii.diuisū eē diē noctēqȝ ī totidē uulgo notū ē.Sed hoc credo romæ post repta solaria observatū.quoꝝ ātiqssimū qđ fuerit:īuētu difficile ē.alii.n. aqud ædē qrini primū statutū dicūt.alii ī capitolio:nōnulli ad ædē diāæ ī auētino.illud satis cōstat nullū ī foro pri9 fuisse:q̄ id qđ.M.V. ex Sicilia aduectū ad rostra ī colūna posuit.qđ cū a clīate siciliæ descriptū ad horas.Romæ

nō conuenirct. L. Philippus Cenfor aliud iuxta cōstituit: deinde aliquāto post. P. Cornelius nasica cēsor ex aq̄ fecit horariū: qđ & ipsū ex cōsuetudine noscendi a sole horas/ horariū cœptū uocari. Horarium nomē nō minus annos ccc. Romæ ignoratū eē credibile est. Nā. xii. tabulis nusq̄ nominatas horas inuenies; ut in aliis postea legimus. Sed ante meridiem: eo uidelicet qđ ptes diei bifariā tū diuisi/ meridies discernebat. alii die quadripartito: sed & noctem similiter diuidebāt. Id similitudo testat militaris ubi dici/ tur/uigilia prima. Item secūda/& tertia/& quarta. Sunt etiam plura noctis & diei tēpora subnotata: propriisq; dis creta nominibus: quæ apud ueteres poetas passim scripta inueniunt: ea oīa ordine suo exponā. Incipio a nocte me/ dia quod tēpus principiū & postremū ē diei Romāi: tem pus quod huic proximū ē: uocat/de media nocte. Sequit Galliciniū: cū galli canere incipiunt: deinde Cōticiniū cū conticuere: tunc ante lucē & sic Diluculū uocat, mane cū lux uidet. sol post hoc ad meridiē tunc meridies quod est meridiei nomē. Inde/ de meridie. hinc suprema: q̄uis plu/ rimi supremā post occasum solis esse existimāt: quia est in xii. tabulis scriptū sic: solis occasus suprema tēpestas esto. sed postea. M. Plectorius tribunus plebi scitū tulit in quo scriptū est: Prætor urbāus q̄ nunc ē: quicq; posthac fuerit: duos lictores apud se habeto. Iisq; supremā ad solem occa sum ius inter ciues dicito. Post supremā dicit uesper: ante ortū. s. eius stellæ/quā Plautus uesperuginē: Ennius uespe rum: Virgilius hesperon appellāt: Inde porro crepusculū sic fortasse appellatū: q̄ res incertæ creperæ dicunt: Idq; tēpus noctis sit/an diei incertū est. Post id sequit tempus quod dicimus luminibus accensis/antiq prima face dice/

bant. Deinde concubiũ cũ itũ ẽ cubitũ : ex inde intẽpesta idest multa nox: qa nihil agi tẽpestiuũ tunc cũ ad mediã noctẽ dicitur: & sic media nox. De naturali institutiõe.

i Nitia rerꝫ eadẽ elemẽta: & principia dicunt: ea stoici credũt tenorẽ atqꝫ materiã. Tenorẽ q rarescente materia / a medio tendat ad summũ: eadẽ cõcrescente rursus a sũmo referat / ad mediũ: Thales milesius aquã principium omniũ rerꝫ dixit. Et alias opiniones supra rettuli. Stoicorꝫ opinio probãda / q cũ arte cõpositũ mundi opus cõsiderarẽt: introduxerũt naturã prouidam / ac sapientẽ / quã ordo impermutabilis ostẽderet industria factum prænunciauerunt. siue ꝑpetuus siue longæuus est mũdus: & in flãmas abit: & uicissim ex flãmis renouat ac restituit durãtibus tñ pricipiis: nec recidere ad nihil uideri potest: qđ i se deficit / in se regignit. Et cõstat quidẽ q̃ttuor elemẽtis terra: aqua: igne: aere: cuius principalẽ solem quidã putant: ut Cleantes / ut Crysippus: æthera: cuius motu penni subiecta tenent. deformis nota est cuius pars nulla est: linea lõgitudo sine latitudine: Lineæ ãt finis notæ Recta linea ẽ: q̃ sup se positis notis æq̃biliter posita & sũmissa ẽ. Quod lõgitudinẽ tãtũ hẽt sũmitatis finis lineæ super plana: q̃ dicit epipedos. Sũmitas ẽ q̃ super se positis rectis lineis æquabiliter posita est. Planus angulus est i planitiæ duarꝫ linearꝫ nõ eregione positarꝫ ad unũ signum contingens curuatio: hæ lineæ: quæ angulũ continent cũ rectæ sint: is angulus rectis lineis contineri dicit: si recta linea supra rectã lineã stãs cõtinuos angulos inter se pares facit. tũ uterqꝫ ex paribus angulis rectus dicit: & ea linea græce cathetos latine normalis dicit. rectus angulus ẽ modicus & sibi congruens. hebes maior recto: acutus minor.

De figuris.

f Igura est: quæ aliquo fine aut aliq̃bus finibus cõ tinet̃: Circulus ē figura plana una linea cõprehē/ sa: intra quē mediæ oēs lineæ ĩter se pares sint. Cē tron ē nota circuli medii. Diametrõ ē recta linea p̃ centrõ ĩmissa: & ĩ utrãq; p̃tem secãs circulũ: hemyclũ ē circuli di midiũ. Euthygrãmæ formæ sunt: q̃ rectis lineis cõtinent̃: Trigonũ/ trilaterũ: Tetragonũ/ q̃d q̃ttuor: multilaterũ. q̃d̃ pluribus. Triãgulũ æquilaterũ/ q̃d paribus trinis laterib9. Isosceles/ quod duo tãtũ latera paria hẽt: Scalenõ/ q̃d tria latera inæq̃lia hẽt: Orthogonũ: q̃d hẽt oēs rectos ãgulos/ quadrilaterũ formarũ: quadratũ ē/ quod oĩa q̃ttuor latera hẽt ãgulos rectos. Heteromeces q̃drãgulũ nec latera paria hẽt: nec ãgulos rectos similes scutellæ: cuius cõtraria late/ ra & cõtrarii ãguli ĩter se pares sunt. Sed q̃drilaterã oē q̃d rectis ãgulis ē: trapezia. cætera noiant̃ palellæ lineæ: q̃ ĩ ea dē planitie positæ nũq̃ ĩter se cõtingũt.

De postulatis.

p Ostulata geometrarũ sũt qnq;: ut liceat ab omni signo ad oēm rectã lineã ducere: & oēm finitã re ctã lineã e/ regiõe eiicere: & omni mõ signo ex in teruallo circulũ scribere. & oēs rectos ãgulos mĩores duos rectis pares eē: & si lineã recta linea ĩmissa interiores ãgu/ los mĩores duos rectis pares fecerit: eiectas lineas cõcurre re: Si parib9 paria adiecta fuerũt oĩa paria erunt. & si pa ribus paria dempta reliqua erunt paria: & quæ eisdem pa ria sunt: & inter se paria sunt.

De musica.

p Rior ē musica inuentione metrica. Cũ sint. n. an tiquissimi poetarũ Homer9: Hesiodus: Pisander: hos secuti elegiarii Callinus/ Mimnermus/ Euhe merus: mox Archiloc9 & simõides trimetrũ iãbicũ chori/

cum: cathalecticũ: tetrametron cõposuere: Archilocus etiã Comata uersib9 applicãdo uariauit. Eupolis p plurimas species secuit. Alcmã numeros ẽt minuit in carmen: hinc poeticæ melicæ α.τελησ. Illa etiã argiua minutiores edidit nũeros: Quæ spẽs cũ iã displiceret. & ĩtegra breuior diceret/magnitudine Pindari asserta ẽ: q etiã libros innumeris modis edidit. Hos secuti musici Timotheus & Pondos: & Hypericles & Follis/& clarissimus tũ peritia tum eloquẽtia Aristoxenus modulati ꝑtinus cantus: nec tñ an non putes antiquiores cantus esse numeris: Sed rusticos & incõditos post quos poetica ualuit/ueluti legitima musica licentior magisq; modulata. De rhythmo.

r Hythmus credit dictus/a rhythmõio Orphei filio & Idmõeæ nymphæ maricæ ut tradit nicera/tus libro quẽ cõposuit de musico fratre rhythmonii: tradit hymenæ Varrithonis ãt & choloridis thiresiæ filiæ Pendemenũ & peridemẽ: q primus cecinerit res gestas eoꝝ musicis cãtib9. Musica ẽ peritia faciẽdoꝝ & canẽdo/rũ modoꝝ: eius ptes harmonica: rhythmica/crusmatica. Crusmata pulsus decori siue carminis uocãt Harmonica ẽ cõsonãtia organica: Rhythmos græce mod9 dicit latĩe. Nominat uersus ab eo ꝙ fluat: seq; ipse circũeat. Modus ãt ẽ lex q̃dã & ordo uocaliũ ĩteruallũ & differentia uelut Aristoxen9 diffinit: ñ utrũq; cõpositũ uocaliũ tẽpoꝝ interuallum. Carmen est modus uocibus iunctus: cuius discrimina cantus/modus/motus. Tempus est syllabæ spaciũ: huius elementum. Breuis syllabæ diuisio/breuis alia. longa alia & neutris ratio est. De modulatione.

m Odulatio ẽ modoꝝ prudẽs dispõ: ei9 tres spẽs τονοσ: χρωμα: αρμονια. spẽs carminũ. xiii.

Ex quibus primũ sũt: Doriũ: Phrygiũ: Lydiũ: his accesse rũt grauissimũ hyppodoriũ: Mox duo hyppophrygii gra uior & accutior: deinde dorius medius: tũ phrygius gra uis & alter excelsus: totidẽ lydii grauis et acut9: tũ mixoly diipari diuersitate. Postrẽus hypermixolydi9 acutissim9. organũ quõdã habuit tres ĩtẽtiões: grauẽ: mediã: & acutã. Inde musæ quoq; tres olim estimatæ: hyppate: mese: nete. Nũc in ãpliore numero soni cõsiderãtur: ut sit ꝓslambano menos hyppate/hypaton. Deĩde paripate hypaton. Deĩde lycanos hypaton. Deinde hypate: Deinde hypates meson. Deĩde triscelmẽnenõ netesmon menon/paramese die zeu menon paranete diegeumenon/trite hyperboleõ quas ani maduertisse cũ resonãtia suauitatis ĩ arcu sororis Appolli nẽ tradũt/& intẽdisse/potius dytarãtiũ notasse ꝙ astricto ria fila neruoꝝ in accũmẽ excitarẽtur: grauibus respõde/ rent remissa: ĩde fecisse tres primos: de qbus supradictũ ẽ: hãc excepisse ĩtentionẽ linon: quẽ qdã appollinis filiũ tra- dũt & nymphæ paramesæ chrysthenidi reliqsse ab ea ad/ iunctũ modũ: q synenmẽas dicit. hũc numeꝝ auxisse ther pãdrũ adiectiõe diezeumeno q primus a grauibus ĩ acu/ mẽ auertit. Deĩde Thimotheus addidit duos parameson/ & hypboleõ. Initiũ modi dicit diesis: dimidiũ semitoniũ: totũ tonos: Toni duo & dimidius diatesserõ/nominatur: Tres & dimidius/diapẽte: sex dipason. hæc musicæ sũma sunt.

Diesy

De metris & pedibus.

m Etrũ græce latine numerus uocat. Numerus est æqualiũ pedũ legittima ordinatio. hui9 arsis the sis ꝑ ꝑtes sunt pedũ: syllaba: elemẽta numeroꝝ: modoꝝ elemẽta: spacia syllabaꝝ ac tempora. Pedes cõpo nuntur ex syllabis minimũ binis ad se ꝑueniunt. Disylla/

ba.iiii.trisyllaba.viii.pluresq̃.xii.eẽ nõ possunt.Pyrrichi9 ex duabus breuibus/cuius exẽplũ Deus. chorius ex lõga & breui/ut Roma.Iambus ex breui & longa/ut salus. Spõdeus ex duabus longis/ut uates.Duo igitur quãtitate contrarii/spõdeus & pyrrichius duorum alter:alter quattu/or tẽporum.Iambus & chorius:ita nõ plures q̃ quattuor pe/des sunt:nec esse possunt.trinarum syllabarum:Primus ẽ Da/ctylus q cõstat ex lõga & duabus breuibus:cuius exẽplũ æolus huic cõtrarius Anapestus ex duabus breuib9 & lõ/ga:ut pietas.Amphibrachus ex breui & lõga & breui: cu/ius exẽplũ.Auarus brachisyllabus ex tribus breuibus: cu/ius exẽplũ Cicero.& contrarius molossus ex tribus lõgis, cuius exẽplũ/mecenas.Itẽ tres quinũ temporum. brachius ex duabus lõgis & breui:cuius exẽplũ latona.huic ordi/ni aduersus Palimbachius ex breui & duabus lõgis ut aq/nas.Creticus & Amphimacrus ex longa breui/& longa: ut sanitas.duobus/a quantitate cõtrariis brachisyllabo & molosso.Quorum alter triũ temporum:alter sex:ordine sex in quaternis:tres ĩ qnis tẽporibus.

De legittimis numeris.

Primus est & legittimus maxime numerus hexameter heroic9.huius pedes & dactyli sũt aut spõdei:raro & in uersu extremo reperietur troche9. eius exẽplũ.Auia pieridũ peragro loca nullius ante. tot9 iste dactylus fuit.& habuit summũ trocheũ.Sed mixtus ex spondeis hic erit.Italiam fato ꝓfugus lauinaq; uenit. Tot9 ex spõdeis ciues romãi tũc facti sũt cãpani:hoc gen9 numeri.paucissimarum.xii.syllabarum:plurimarum.xviii.tẽpora recipit.xxiiii.Interea.xxiii.sedibus tribus tantũ consi/cit/forma excipit.xxii.quas enumerare festinantibus longum est.Pentameter elegiacus habet exẽplum.Dum me9



assiduo luceat igne focus. recipit dactylũ spondeũ anape/stos duos in fine uersus aliquãdo brachisyllabos. fit sylla/barũ paucissimarũ. xii. plurimarũ. xiiii. Tertiũ pedẽ spõde/um semp habet. quartũ & qntũ aliquando brachisyllabũ. Trimetros iãbicus latine senarius dicit: cuius exemplum: Phaselus ille: quẽ uidetis hospites. xii. syllabarũ est. Reci/pit aliquando præter cæteros Iambum extremo pyrrichi/on: Trimetros tragicus p ueste pinis mẽbra textis conte/tegit: Et aqlonis stridor gelidas molit niues. recipit ĩ parte prima scãsionis spõdeũ & alio loco dactylon & anapestũ. & pro iãbo choriũ & tribracon. fit syllabarũ paucissimarũ. xii. plurimarũ. xvii. recipit tpa plurima. xviiii. paucissi/ma. xiiii. Comicus trimetros solet magis in breues minui. Trimetros hipponaticus pedẽ nouissimũ assumẽs spõdeũ uel choriũ talis est: Calẽtibusq; lympha fõtibus. semp eos/dẽ pedes: quos reliq trimetri: præter nouissimũ recipit: & tetrametros: q latine quadratus uocat: choriacus talis est. Tela famuli tela ppere scqt me thoas: recipit eosdẽ pedes puenit ad septẽ & semipedẽ: summũ pedẽ petit aut creti/cũ aut dactylũ. Octonarius iãbus: pinde & abste regimẽ argos. dũ ẽ potestas cõsulẽdi. Septenarius. hæc bellicosis: cui mater paterue minerua. Cõstat ex pedibus iisdẽ ionicus septẽari. Ibãt mala eluerẽ uenẽa corona. Ionicus maior est ille: Ictus retrocedit ĩnate: supinus. habet uitiũ ĩ tertia sylla ba minor/metuẽtis patriæ uerbera lĩguæ præcipiũt ĩsere/re maxime pyrrichiũ & spõdeũ: solẽt diuisi syllabis lõgis plurimũ syllabarũ pedes admittere Aristophanius: anape/stus. Axena ponti p freta colchos deniq; delatus adhesi. re cipit pedes quaternorũ temporũ: o˜s implet pedes præter se mipedem: Anapesto octonarius ore beato lumĩe uolitãs:

qui p cælũ cãdidus equitas. recipit eosdẽ pedes præter se/mipedẽ: Aristoboli9. quædã terribilis tua pectora turbat terrifico sonitu ĩtulit. is circuitus magisq̃ uersus est: Dactylũ crebrũ habet. rarũ spondeũ: pene duodenarium. Quis meũ nominans nomen excitet: q̃uis tumulũ ĩuocãs incolarũ fidẽ. Et hic circuitus magisq̃ uersus est. huic suberũt denarius: q repens semipulsus onere graui fores strepitu ter/rẽt. recipiunt pedes creticos chorios spondios iãbos: bra/chisyllabos/anapestos undeci syllabarꝫ: Faleutius. Passer delitiæ meæ puellæ. recipit pedes/spondeũ/dactylũ creti/cum palimbachiũ. Angelicus numeros & syllabam coar/ctat hexametro: ut Hectoris Andromehe pyrrhin cõnu/bia seruas. Anacreuntiũ miseri inuidi uiuimus sciẽtes. recipit pirrichiũ choriũ spõdeũ brachisyllabum anapestum: Primus est semp pyrrichius numerus saturnus magnũ numerꝫ triũphat hostibus deuictis. Sunt q hunc aristolochiõ uocãt. recipit pedẽ spõdeum/Iambũ pirriehiũ/choriũ dactylũ brachisyllabũ anapestum. Priapeius: hunc loco tibi dedico consecroq; priape. Tertiũ pedem ꝑ dactylo creticũ habet: alioquin exametron eẽt. De numeris simplicib9. Pirrichius: rapite: agite ruite. celeripedes pedes. Cõtrarius est huic & duodecasyllabon spõdaicon. olli crateribus sex auratis hauserũt. dactylicus. Pulueruleta putrẽ sonitu quatit ungula campũ: Amphibrachius nõ facit numerũ. Anapestus agilis. Sonipes rapitur/celeri sonitu crepitans. Creticus horridi transferunt ad pedes ex equis. Palimbachius amicos ad hanc rem si uoles aduoca. Bachius non facit numerum. Molossus idem est qui spondaicon. Nunc quẽadmodum a principali heroico plures numeri transfigu/rantur: ostendam: ac primus Trimetrus fit heroicus

Spondaicon. Ciues Romãi tũc facti sũt cãpani. Syllabã unã q̃ ẽ extrema ex lõga cõtrahe ut ciues Romãi tũc facti apuli. Et eẽ cæpit trimetrõ. elegiacũ trãsibit. Bella pemathios: rursus ad pentametros: ut cõponã heroicos summo partẽ posteriorẽ. Dũ meus assiduo luceat igne foc9. & cõpono/ luceat igne focus troiæ q prius ab oris. Faleutiũ numerum qui est. altis flumina uallibus tumescunt. Insertis uerbis facio heroicum. Altis flumina ꝑdita uallibus inde tumescũt. Ionic9 ẽ. Metuẽtis prĩæ uerbera linguæ: adiiciã trinas uerbis singulis syllabas: nũc metuẽtis nũc prĩæ nũc uerbera linguæ. Verto Italiã fato ꝓfugus lauinaq; cæpit. Aristophani9 fit heroico: Arma uirũq; cano troiæ qui primus ab oris. Numerus ãgelicũ syllaba breuiata eẽ mõstra ui heroicũ. Itẽ priapeiũ si syllabã surripias fieri heroicũ.

τελοσ FINIS.

Censorini Tabula.

Cebetis Thebani Tabula: E Græco in Latinum conuersa per Ludouicum Odaxium Patauinum.



Asu euenerat: ut i Saturni sacello deābularemus: Vbi cū plerasq; alias oblationes: tū tabulā q̄ndā pro tēplo positā ītuebamur: i q̄ pictura quædā erat peregrina: Et quæ peculiares fabulas cōtineret. Quas coniicere non poteramus q̄nā & q̄les essent. Neq;. n. ciuitas, neq; uallū, pictura illa nobis eē uidebat̃. Cæte℞ muri ābitus erat q duos alios ābitus āplectebat̃: alte℞ maiorē: minorē alte℞. Porta ēt erat in prio ābitu: ubi nobis turba ingēs īsistere uidebat̃. Intra uero ābitū multitudo quædā mulie℞ uisebat̃. Primi āt uestibuli & ābitus ingressum senex qdā occupabat: q turbæ īgrediēti q̄si impare aliqd uidebat̃: cuius fabulæ rōnē nobis inuicē addubitātib9 qdā natu grādior assistēs nequaq̄ īqt hospites absurde facitis: q de pictura hac addubitetis. Nō multi. n. īdigenæ qd huius fabulæ rō ualeat: ītelligūt. Quippe quā nō ciuis sed pegrinus qdā dedicarit: qui huc iāpridē aduenerat: uir & magna prudētia & sapia præditus: q cū sermone: tū ope q̄dā Pythagoræ aut parmenidis uitā fuerat æmulatus. Iis utiq; sacellū & picturā hāc Saturno cōsecrauit. Vtrū igit̃ inquā ego nosti ēt ui℞ ipsum? quē uidisti. Immo inquit eū multo tpe sum admiratus: siquidē adulescēs adhuc & cōplura studiose disputabat. Et ego huiusce fabulæ rōnē ex eo disserente sæpius audierā. Per Iouē inquā ego nisi quæpiā maior occupatio te detinet: expone nobis. Audire. n. magnope cōcupiscimus: qdnā hoc fabulæ sit. Perlibēter o hospites inqt. Atq hoc prius admonendi estis: periculi quippiā inesse huic expositioni:

quodnã inquã ego: qm̃ inqt: si quæ dicunt̃: attẽdetis: itelli
getisq; prudẽtes atq; fœlices euadetis: si minus/insipiẽtiã:
ĩfortuniũ: calamitatẽ: atq; ignorãtiã cõsecuti: male uitam
degetis. Hæc. n. expositio sphĩgis ænigmati: qd̃ illa hoĩb9
præponat: p similis ẽ. nã qcũq; ipsum ĩtellexerat: salutẽ: q
nõ intellexerat: exitiũ consequebat̃. Eadẽ ẽ huius enarra/
tionis cõditio. Sphinx est. n. hoĩbus ipsa ĩsipiẽtia. Hæc ãt
præponit: qd bonũ: qd malũ: qd neq; bonũ/neq; malũ/in
uita sit. Quæ si qs minus intellexerit: ab ea interimitur.
neq; id semel sicut is qui depastus/a sphinge moriebatur.
Sed p oẽm uitã paulatĩ absumit̃: queãdmodũ hi qui per/
petuis suppliciis addicti sũt. Contra uero si qs agnouerit:
occisa demũ insipientia salutẽ ipse consequitur. Et beatus
fœlixq; p oẽm uitã euadit. Quãobrẽ uos attendite: ac di/
ligẽter audite. O Hercules q̃ magnũ nos in desideriũ cõie
cisti: si hæc ita se hñt. Atq̃ ita se hñt ĩquit. Nequaq̃ igitur
nos oro tua præueniet/si quidẽ nobis attẽte audituris. nõ
ab re præciũ huiusmodi preponit̃. Sũpta itaq; uirga q̃dã
& ad picturã ducta/uidetis ne inquit ambitũ hunc? Vide
mus. hoc imprimis aĩaduertere uos oportet: locum. s. istũ
uitã uocari. Turba porro illa ingens/quæ portæ insistit. hi
sunt omnes in uitam aliquãdo ingressuri. Senex autẽ ille
superior: qui manu altera paginam quãdam tenet. altera
nescio quid demonstrat: Genius appellat̃: hic imperat: in/
troeũtib9: qd eos ager̃ oporteat: ut ad uitã ĩgrediãt̃: & q̃lẽ
uiã precturi sint: oñdit: ut salutẽ ĩ uita cõsequant̃. Qualẽ
igit̃ eos iubet uitã carpe? aut quo pacto inquã ego. Vides
ne ĩqt iuxta portã soliũ quoddã eo loco cõstitutũ: ubi tur/
ba ĩgredit̃. ĩ quo sedet suauib9 morib9 & formosa indole
mulier: q̃ poculũ mãu tenet. uideo: sed q̃nã hæc ẽ: Suadela

inquit uocatur. Quæ mortales omnes seducit. Quid tũ postea hæc agit? Ingredientes ad uitam quoad per eam fieri potest, bibetur compellit. Quænam uero hæc ẽ potio? Error inquit atq; ignorantia. Quid tum postea? ubi hanc ebiberunt uitam ingrediuntur: nunquid omnes eum errorem bibunt? necne? omnes inquit bibunt: sed plus alii: alii minus. Non uides præterea intra portam mulierum meretricum multitudinem quandam diuersos aspectus multifariosq; præferentiũ. Video. iste igitur opiniones & concupiscentiæ & uoluptates uocantur. Quæ turba ingredientẽ statim prosiliunt. & unumquenq; amplectũtur: ac deinde abducunt. Et quonam eos abducunt? aliæ inquit ut saluent. Aliæ ut per deceptionem interimant. O inquam admirandus uir q̃ acerbam ac tristem potionem dicis Atqui omnes inquit optima pollicẽtur: sæq; eos ad fœlicem atq; conducibilem uitam esse perducturas. illi uero per ignorantiam: & errorem: quem ab ipsa suadela combiberunt: quænam uera uia sit: in uita non inueniunt. Sed inconsulto errant: ut uidere licet ex hiis: qui prius ingredientes eo circũuagãt quo ipsæ commonstrauerint. Video inquam hoc. sed mulier illa quænam est? que ueluti cæca atq; insana super lapide quodam rotundo consistere uidetur. Fortuna inquit uocatur. Ea uero non solum cæca sed insana etiam & surda est. Quænam huius sunt partes. obãbulat inquit quocunq; gentium: & aliis quidem facultates eripit. Aliis tradit. Ab eisdẽq; rursus aufert illico, q̃ tradiderat: atq; aliis temere instabiliterq; concedit. Quapropter ex eo argumẽto ipsius ingeniũ facile indicatur. Quale nã hoc est inquam ego? quoniam in rotundo lapide consistit. quid tunc ex re significatur? quod parũ certa atq; instabi-

lia sunt illius munera. Calamitates. n. magnæ ac difficiles oriuntur: ubi qs in ea fidē collocarit. Turba uero hæc ingens: quæ eā circūstat: qd sibi uult. & quinā uocant. uocā tur hii quidē incōsulti: quorū nemo nō petit: quæ proiiciat: ac dilapidet. Cur uero aspectu haud quaq̄ simili sunt: sed eorū alii gaudere: Alii sublatis manibus tristari uidēt. Quicūq; īquit eorū gaudere ac ridere uidēt. Hi sunt: q a fortuna quippiā acceperūt. a qbus ēt bona fortuna nūcupat. Qui uero flere: ac manus ptēdere uidētur: Hi sunt: a quib9 abstulit. quæ tradiderat antea. A quibus fortuna mala nominatur: Et quænā sunt: quæ illis elargit. p quæ tantope cū accipiūt: lætātur. quū amitūt: lugent: hæc inqt ea sunt: quæ a plerisq; hoībus bona existimant. Et quænā sunt ea: Diuitiæ. s. & gloria: & nobilitas & liberi: & tyrrānides: & regna & alia quæcūq; id genus. Hæc aūt nnn qd bona nō sunt: De hiis inquit alias disputabimus. Nūc circa fabulæ narrationē uersemur. ita inqt sit. Vides igit ubi portā hāc præterieris ambitū alterū superiorē: mulieresq; extra ambitū collocatas meretricio ornatu insignes. & ualde inquā. Ex hiis hæc īcontinētia: hæc luxuria: hæc auaritia: hæc assentatio nuncupat. Quid hic potissimum astāt: Eos inqt obseruāt: q a fortuna quippiā acceperunt. Quid tū deide: exiliūt atq; amplexāt eos: & adulātur: & ut penes maneāt: obtestant. uitā iucundā atq; labore om ni & incōmodo uacuā illis affore promittētes. Si quis ita q; persuasus earū blandiciis eo se cōtulerit: tantisp illi suauis uidet ea cōuersatio: quoad hoīem titillauerit: deliniueritq;. postea secus: Vbi. n. resipiscere cœperit. Tū demū ab ea se nō tā oblectatū: q̄ absumptū & cōtumeliis affectū intelligit. Quo fit: ut cū oīa pdegerit: quæ a fortuna fuerat

cõsecutus: tũc illis mulieribus ĩseruire atq; ĩhonesta oia su stinere: & turpia quæq; ac pernitiosa illa℞ gratia cogat̃ ad mittere. Veluti furtũ: sacrilegiũ: piuriũ: ꝑditionẽ depræ dationẽ/ & quæcunq; hiis similia. Vbi uero eos deffecerit: punitioni addicunt̃. Et quænã hæc est? Vides ne retro eas q̃dam ueluti bestiolã: locũq; pariter angustum & tenebro/ sum, Vbi ẽt turpes ac sordidæ pãnosæq; mulieres uersari uident̃? Et ualde inq̃: Ex his igitur inqt quæ flagellũ tenet punitio nuncupat̃. Q uæ caput ĩtra genua habet: tristitia. Q ui uero capillos suos euellit: dolor. Hic alius uero q de formitatẽ: macilentiã: & nuditatẽ præferẽs iusta eas accu/ bat. ac deĩde similis illi turpis et macilẽta quædã: qnã sũt? Hũc sane ĩquit luctũ appellãt. illa uero ipsius sororẽ mœ/ stitiã. his itaq; tradit̃: & eo℞ cõtubernio cruciat̃. Post de/ nuo ĩ aliud ĩfœlicitatis domiciliũ trudit̃: atq; reliq̃ uitã in oĩ miseria traducit: nisi forte illi pœnitẽtia obuiã ꝓdierit. Q uid tũ postea cõtigit? si pœnitẽtia illi obuiã fuerit: eri/ pit eũ ex ĩfortuniis: & alterã illi opinionẽ alte℞q; deside/ riũ ĩprimit. ꝑ qd̃ ad uerã disciplinã perducit̃: & ad eam quæ falsa disciplina nuncupat̃. Q uid tũ postea? si inquit eam opinionẽ suscepit: quæ ad uerã disciplinã perueat: ab ea mundatus: expiatusq; salutẽ: beatitudinẽ: fœlicitatẽ in uniuersa uita lucratu℞. Si secus denuo: a/ falsa illa opinio ne seducit̃. O Hercules q̃ magnũ est hoc aliud discrimẽ? Hæc aũt inq̃ ego: falsa disciplina quænã est. Vides ne alte rũ illũ ambitũ. Video inq̃ ego: atq extra ambitum in uesti bulo mulier quædã assistit. quæ mũditiã cõstãtiãq; nõ me diocrẽ prætẽdit. Apprime inq̃ Hãc igit̃ inqt pleriq hoĩes & uulg9 uocãt disciplinã. Cũ falsa poti9 disciplina sit. huc sane prius applicãt q salui fiunt. Vbi ad uerã disciplinã p

uenirē uoluerit. Nunqd alius ad uerā disciplinā aditus nō patet. Patet inqt. Hi uero intra ambitū declinantes: quinā sunt hoīes? Falsæ inquit disciplinæ sunt amatores decepti: seq; opinātes ueræ disciplinæ contubernio frui. Et quinam uocantur hii? Alii inquit poetæ: alii oratores: alii dialecti/ci: alii musici: alii arithmetici: alii geometræ: alii astrolo/gi: alii uoluptuarii: alii peripathetici: alii critici. & qcūq; eiusmodi sunt. Ille aūt mulieres quæ uidētur circūcurrere prioribus illis similes: ī quibus incōtinētiā: & reliquas una esse affirmabas: quænā sunt? illæ ipsæ sunt inquit. Nūqd ēt huc ingrediunt̄. ita p̄ iouē in hiis simulq; ēt insipientia: neq; ab opinione ac reliqs malis euadēt: priusq̄ repudiata falsa disciplina/ueracē uiā ingressi fuerint: & purgatoriā eoꝝ uirtutē admiserint. & mala oīa: quib9 inuoluūtur: & opiniones & ignorantiā/& reliquā oēm prauitatē seque/strauerint: tū demū ita salui: & incolumes erūt. Neq; ullo unq̄ falsæ disciplinæ cōmertio labefactari poterūt: neq; ho rū studioꝝ gr̄a mali qppiā adipiscēt̄. Et quænam hæc uia est? quæ ad uerā disciplinā ferat. Vides inqt locū illū supe riorē: ubi nullus inhabitat: Sed solitudo īgens esse uidet̄? Video præterea ianuā quādā pusillā: ante quā uia quædā est: quæ nō multū admodū frequētat̄. Q uippe quā pau/ci admodū terūt: q̄ accliuis & aspera: & saxosa uideat̄. & ualde īquā. Collis præterea qdā excelsus apparet: ad eūq; angustus admodū ascēsus: & q multa p̄fūda hinc īde præ cipitia offerat. Video. hæc igit̄ inqt uia ē: quæ ad uerā di/sciplinā ducit. Aspectu īprimis formidolosa. Porro circa collis supiorē ptē: saxū īgens & præaltū usq;quaq; præru/ptū uides? Video īquā. Vides præterea mulieres duas su/pra saxū cōstitutas/pulcritudine atq; habitudine corporis

excellentes: ac manus p quã alacriter ꝓtẽdentes? Video: sed quænã inquã uocantur? Altera inqt cõtinentia, altera cõstantia nũcupat̃. Sunt aũt germanæ: cur nã igit̃ man9 tã alacriter ꝓtendũt? Hortãt̃ inquit eos q ad id loci ueni/unt: ut bono aío atq intrepido sint: admonẽtq paululum quippiã adhuc esse tolerandũ. Se. n. eos paulopost ad pul cherrimã uiã pducturas. Vbi uero ad saxũ puenerit, quo/nã mõ asendũt? nullam. n. eo ferẽte uiã aíaduerto. Ipsæ a-præcipitio illo descendũt: eosq sursum ad se trahũt. Dein de recreari & qescere iubent. ac paulopost fortitudinẽ: au/daciãq cõtribuũt. eosq ad uerã disciplinã deducere se pro fitẽt̃. & uiã ostẽdũt: q̃ sit elegans q̃ plana: q̃ pula, q̃ nullis malis obnoxia: ut uides. ita p Iouẽ uidet̃. Videsne inqt an te illud nemus locũ quẽdã q pulchritudinẽ amœnitatẽq pratoꝝ præfert: multoq lumine illustrat? Et ualde íquã. aíaduertis igit̃ in prati meditullio ambitũ alium & por/tã aliã. ita sane: sed quonã pacto locus hic nũcupat̃? For/tunatoꝝ inqt domiciliũ. hic. n. uirtutes oẽs & fœlicitas ip sa uersat̃. Esto, inquã ego. eã eẽ loci pulchritudinẽ. Q ui inquit aspicis: ꝓpe portã q̃ formosa, & cõstanti facie muli er existat: mediã indiscretã iã ætatẽ, habitũ uero & orna/tum simplicẽ præseferẽs. Eaq non in rotundo sed in qua/drato lapide secura & mũitia cõsistit. Duæ præterea aliæ: quas tanq̃ filias una secum habere uidetur: ita prorsus ap paret. Harum igitur quæ mediũ locũ tenet: disciplina est: eã ueritas & persuasio comitat̃. Cur aũt hæc quadrato la/pidi potissimũ insistit? Ex eo inqt arguit̃. ꝙ ad eã puenien tes securo & certo tramite proficiscũt̃. Donationesq tradi tas tuto suscipiũt. Et quænã illis ab ea dono dãt̃? Cõfiden tia íqt atq aíus ípterit9: hæc uero alia quænã sunt: sciẽtia

inqt:per quã graue nihil in uita ppeti/unq̃ posse se intelli
gunt. Quã præclara inquã Hercule munera. Sed q̃obrẽ
extra ambitũ ita moratur? Vt inquit aduenie͂tes excipiat
accurate. ac ui illã purgatoriã ĩstillet. purgatosq; ac pror/
sus emẽdatos ita eos ad uirtutes ĩtroducat: quonã pacto/
inq̃ ego: nõ. n. ĩtelligo. At ĩtelliges inqt: queẽadmodũ si qs
grauiter ægrotãs medicũ accersiuerit. purgatoriis stati me
dicamẽtis oẽs ægritudinis cãs eximere conat̃. Atq; ita de
mũ a/medico repatus ĩ sanitatẽ restituit̃. Qui/si medici
præceptis minus obtẽpauerit merito repudiat9 ab ea ægri
tudie cõficit̃. Hæc ĩtelligo ĩquã ego: eodẽ itaq; pacto ubi
qs ad disciplinã pueneri: pbe curat̃: & uirtute illius irro/
rat̃. Vt q̃primũ mala oĩa expurget: eiiciatq; qb9 aduenie͂s
ĩplicabat̃. Quænã hæc? Ignorãtiã: errorẽ: quẽ apd̃ Sua/
delã ebiberat. Arrogãtiã: cõcupiscẽtiã: intẽpantiã: furorẽ:
auaritiã: & reliq̃ oĩa: qbus in prĩo ambitu fuerat repletus.
Vbi uero satis emũdat9 fuerit: quonã eũ mittit? ĩtro ĩqt ad
sciam: aliasq; uirtutes. Quasnã & q̃les? Vides ne ĩtra por/
tã cœtũ mulierꝝ q̃ bonæ indolis atq; institutiõis uident̃: q̃
ĩculto ac simplici habitu præditæ: nihil ĩ se aut fictũ/aut
accurati9 ornatũ more aliaꝝ prætẽdẽtes. uideo ĩquã. Sed
quænã hæ uocãt̃. Prĩa inqt scĩa nũcupat̃. Aliæ uero hui9
germanæ sunt: fortitudo: iustitia: pbitas: tẽpantia: mode/
stia: libertas: cõtinẽtia: Mãsuetudo: heus ĩquã optĩe ergo/
q̃ magna in spe sumus. Modo inqt ĩtelligatis: & q̃ auditis:
studiose pcipiatis. Atq inquã ego accurate ac dililigenter
attẽdemus. Salui igit̃ ĩquit eritis. Vbi ergo eũ ipsæ susce/
pint: quonã adducũt? Ad matrẽ inquit. Ea uero quænã ẽ?
Fœlicitas inquit. Cuiusmodi ãt hæc ẽ? Vides ne uiã illã ad
sublimẽ illũ uerticẽ ferẽtẽ. Quẽ oẽs ambitus ueluti arcẽ

suã ãplectũtur. Video mulier præcellẽs ĩ uestibulo cõsti/
tuta sup soliũ excelsũ sedet cultu nõ tã curioso q̃ liberali:
Corona florẽtissima eleganter admodũ capiti ĩposita. Ita
prorsus uidetur: hæc igit̃ inquit ẽ fœlicitas? ubi igr̃ ad eã
quippiã accesserit: qd rerũ gerit? Ipsa ĩquit fœlicitas cum
potẽtiæ suæ corona circũdat. Itidẽ reliquæ oẽs uirtutes: p
inde ac maximoꝝ certaminũ uictores coronari solent. Et
quænã ĩquã ego certamina deuicit. Maxĩa inqt: & maxĩa
ẽt mõstra. q̃ prius ipsũ absumebãt: affligebant: atq; ĩ serui
tutẽ redigebãt. Omnia hæc deuicit: ac lõge/a/se sequestra
uit. Seq; ipsũ adeo supauit: ut huic illa nũc seruiant. Q ui
bus ipse antea ĩ seruitutẽ redact9 fuerat. Q uænã hæc mõ
stra dicis? audire. n. admodũ cupio. Imprimis ĩquit igno/
rãtiã & errorẽ. An tibi mõstra hæc eẽ nõ uidẽt? Tetra &
laboriosa ĩquã ego. Deiñ tristitiã: luctũ: & auaritiã & ĩcõ/
tinẽtiã: & reliquã oẽm ĩprobitatẽ. His oĩbus non ut antea
paret: sed ĩperat. O præclara ĩquã ego facĩora: & pulcher/
rimã uictoriã. Illud ãt mihi ẽt expone? cuiusmodi sit eius
potẽtia: q̃ eũ coronari dixisti? Beatifica ĩquit o/ adolescẽs:
q. n. fuerit ea potẽtia corõatus: & fœlix & beatus euadit.
neq; alibi q̃ ĩ se ipso spẽ fœlicitatis repõit. Q uã præclarã
uictoriã dicis. Cæteꝝ coronatus qd agit: aut quo uadit?
Suscipiẽtes eũ uirtutes ad id loci ducũt: unde primũ ad/
uenerat. eiq; cõmostrãt studia ĩproboꝝ: q̃ male degant: &
miseræ uiuant: quãta ĩ uita naufragia patiant̃: quãtũ aber
rant: quã ueluti hostiũ captiuitatẽ præferãt. Alii ĩcõtinen
tiæ. Alii arrogãtiæ. Alii auariciæ. Alii inani gloriæ: Alii
aliis malis ĩseruientes: p q̃ a/calamitatib9: qb9 irretiti sũt:
exoluere se nequeũt: ut saluẽt̃: & eo pueniãt. Sed ĩ oĩ uita
pturbant̃. atq; hoc ppetiunt̃: q; huiusmodi uiã ĩuenire nõ

possũt. Mãdatũ.n.a/Genio/ac numine suo traditũ: obli/
uioni mandauerũt. Recte inquã dicere mihi uideris: tãetsi
hoc ẽt insuper ambigo. Cur nã ei uirtutes locũ illũ cómon
strent? Vnde pri9 aduenerat: nihil certi nouerat neq; ullã
eoꝝ: quæ ibi agerent: sciẽtiã tenebat: sed ignorãtiã atq; er/
rorẽ: quẽ ebiberat: ãbiguus: quæ bõa nõ erãt: bona: q̃ mala
nõ fuerãt: mala existimabat. Q uo circa male ẽt uiuebat:
sicut alii pleriq; ibi diuersantes. Nũc uero pcepta utiliũ &
cõducibiliũ reꝝ scia & ipsæ optimã uitã traducit. Et eos q
pessime agũt: cõtẽplat. Vbi igit oĩa fuerit cõtẽplatus qd
agit: aut quo tẽdit? Q uo iqt ei collibitũ fuerit. Vbi.n.eũ
securitas hẽt pinde ac antrũ corytium possideret: & quo/
cunq; puenerit: ibi tutissimus rectã uiuẽdi rõnẽ assequit:
oẽs.n.eũ tãq̃ ægroti medicũ libẽter & gratãter excipient.
Nunqd igit illas mulieres: quæ monstra abs te dicebant:
ãplius ñ ueret: ne quid ab eis detrimẽti patiat. Nihil peni
tus: q neq; dolore: neq; tristitia: neq; ĩtempantia: neq; aua/
ritia: neq; pauptate: neq; ullo alio ĩcõmodo uexet. Oĩbus
.n. ĩperat: ac præest: a/ quib9 ãtea præmebat: eoꝝ ĩstar: q
a/uipa morsi aliqñ fuerit. Feræ.n.q̃ aliis oĩb9 pernitiẽ ac
mortẽ afferũt: illis dũtaxat ĩnocuæ sũt: qđ eã uim ueneno
cõtrariã possidẽt. Ita ne huic qdẽ quippiã nocet: qa uirtu/
tẽ uitiis ac malis oppositã uelut Antipharmacũ nat9 est?
Recte dicere mihi uideris. sed hæc ẽt insup expone: qnam
sunt illi: q illic a/colle aduenire uident: quoꝝ alii corona/
ti læticiã quãdã p se ferunt. Alii ĩcoronati desperatiõe reꝝ
tibias & capita lacerare uidẽt. Cũ alioqn a qbusdã mulie
ribus detineant. Coronati sũt ĩquit q sospites ad disciplinã
puenerũt: eãq; cõsecuti sũmope lætãt. Incoronati uero alii
despatione/a/disciplina reuertũt: male ac misere degẽtes.

Alii metu pculsi/ac pteriti atq; ad cõstãtiã refugiẽtes rur/sus errãt:& p uias ĩuias uagãt. Quæ uero mulieres eũ se/quunt: quænã sũt? Tristitiæ inqt:& molestiæ:& anxietates & ignoĩæ & ignorãtiæ. Oĩa igit eos mala sequunt. Oĩa in qt p Iouẽ subsequunt:ubi uero in primũ ãbitũ ad uolup/tatẽ & ĩcõtinẽtiã puenerint:neq̃q̃ se ipsos accusant:sed & statim disciplinã & sectatores illius maledictis incessunt. Adeo miseri & calamitosi/& ĩfœlices hi sũt:q ab eaꝝ cõ/tubernio defecerũt. Male.n.ũiuũt:& nullis eaꝝ bonis p/fruunt. Et quæ ẽt bona autumãt? Luxuriã & ut breui cõ/plectar ĩterperãtiã. Cõuiuari.n.& pecudũ more scortari maximoꝝ bonoꝝ fruitionẽ eẽ arbitrant. Aliæ uero muli/eres:quæ illic cũ risu & hilaritate aduẽiũt. quænã uocãt? Opiniones inqt eos ad disciplinã ducẽtes.q uirtutes ĩgre/diunt. De uia.n.deflectũt aliq̃tisper/ut alios adducãt:ad moneãtq; illos eẽ fœlicitatẽ iã cõsecutos:quos iãpridẽ ad/duxerãt. Vtꝝ igit inq̃ ego ipsæ ĩtus aduirtutes ĩgrediunt? Neq̃q̃ inqt:opioni.n.ad sciam ĩtroire nõ licet. Sed disci/plinæ dũtaxat eos tradũt. Quib9 a disciplĩa suceptis ipsæ post hac dẽuo alios adducturæ reuertũt:eaꝝ ĩstar nauiũ: quæ depositis onerib9 denuo reuertũt:ut aliis mercib9 ĩ/pleant. Hæc sane inq̃ mihi recte uideris disseruisse. Illud aũt nobis nõdũ patefecisti: Quidnã Genius uitã ĩgressu/ris ĩperet faciẽdũ? Bono ĩqt & cõstãti aĩo eẽ:quapp uos ẽt confidite. Oĩa.n.edissertabo.nihilq; prætermittã:recte inq̃ ego loq̃ris. Protẽsa itaq; iteꝝ mãu/aspicite ĩqt mulierẽ illã q̃ cæca eẽ:& rotundo lapide ĩsistere uĩ. Quã pauloãte nũ cupari fortũã asserui. Aspicim9. Huic ĩqt ĩpat nõ eẽ credẽ dũ:nec qcq̃ aut stabile aut securũ/aut ꝓpriũ existiãdũ.qđ ab ea suscepit.nihil.n.phibet:qn oĩa hæc auferat:atq; alte

ri tribuat. Quippe quæ sæpius id agere cõsueuerit. Qua propter illius ēt munera parui eē pendēda denũciat. neq̃ gaudendũ: ubi dederit: neq̃ dolendũ: ubi abstulerit. Eãq̃ postremo nec uituperãdã neq̃ laudãdã. Nihil. n. cũ rõne: sed temere oĩa facit: ac fortuito: ut ãtea uob̄ exposui. Quo circa Genius ille ĩperat: ut nulla eius facinora demiremur. neue malos nummularios imitemur. Illi. n. ubi argentũ ab hoĩbus acceperint: gaudẽt: & suũ eē arbitrãt̃. Vbi uero repetit̃: moleste ferũt: & pessime secum actũ putãt. neq̃ meminerũt ea se cõditiõe depositũ suscepisse: p quam liceret ei: q deposuerat: iterꝝ recipe. Eandẽ itaq̃ ĩ illius muneribꝰ habẽdã eē rõnẽ Genius ĩpat: recordãdũq̃ eiusmodi ingenium eã fortunæ: ut quæ dedit auferat. statimq̃ multiplicia rursus accumulet. Aliquãdo aũt nõ his mõ quæ dederat: sed his ẽt: quæ prius extabãt: facultatibꝰ spoliet. quæcũq̃ igit̃ dederit: suscipe iubet. atq̃ ita ad stabilẽ securãq̃ munificẽtiã diuerti. Qualẽ hãc iq̃ ego: quã a disciplía suscipient. Si salutẽ ibi fuerít cõsecuti. Hæc ergo quænã est? Vera iqt scia / utiliũ reꝝ: securaq̃ & stabilis & imutabilis munificẽtia. Quo circa statí ad hãc cõfugere iubet. Cũ uero ad illas mulieres accesserint: quas antea dixi uolúptatẽ & incõtinẽtiã nũcupari: Illic quoq̃ ac tutũ eẽ discedẽdũ ĩperat. ac ne his q̃dẽ fidẽ eẽ adhibẽdã. Quoad ad falsã disciplinã puenerit. Ibi igit̃ aliquãtisp ĩmorari: & q̇cq̇d libuerit: ab ea tãq̃ uiaticũ accipe iubet. Ac demũ postea illic abscedere. rectaq̃ ad uerã disciplinã puenire. Hoc illud ẽ q̇d a / genio præcipit̃. Cui si q̇s aut cõtrarius aut minus obediẽs fuerit: miser miserrime morit̃. Istius modi sane fabula ẽ; quæ ĩ tabula cõtinet̃. Vobis ãt nihil ĩuideo: si q̇d ulterius ĩterrogare ac pscrutari uultis: ego uobis exponã. Re/

cte dicis inquam ego. Cæterum quod eos cape/a/ falsa disciplia geni9 impat? quæ bona & cōducibilia eē uideātur. Hæc igitur quænā sūt? Litteræ inqt: atq alia mathematū studia: quæ a Platone tradūt. Veluti uim freni cuiuspiā i cohercendis adolescētibus/ obtinere: ut ne ad alia peiora distrahantur. Vtrū uero ea cape oīo necesse est/ si qs ad uerā disciplinā sit puenturus/ necne? Nihil inqt necesse est: sed alioquī utilia sunt: tāetsi ad reddēdos hoīes meliores nihil cōferūt. Nihil ergo affirmas hæc eē utilia ad meliores uiros efficiendos? Licet. n. pfecto sine his ēt meliores fieri: illa tñ ēt nō inutilia sunt. Quēadmodū. n. quæ aliquādo pnunciāt: p interpræté cōiicimus: cū alioqn nō inutile sit: nos ēt ipsos si qd pcepim9: uoce ac līgua disertiore pseq. Ita sine his ēt studiis fieri meliorēs nihil phibebit. Nūqd hi: q mathematici uocāt; ac meliores/ q̄ alii sint hoīes efficiēdos nihil excessūt? Et quonā pacto excellerē poterūt: q nihilomin9 q̄ alii ī bonorū & malorū cognitiōe decepti ēt oībus uitiis īplicati uideātur. Nihil. n. phibet eū q litteris eruditus ac disciplinis oībus fuerit institutus/ itidē ebrium/ & intēperantē & auarū: & iniustū: & pditorē: ac postremo īsipiētē/ eē: multos pfecto eiusmodi uidere licet. Quare fieri nō pōt iqt: ut hi p has disciplinas uiri meliores euadāt. Nequaq̄ appet/ ex hac rōne: Sed quænā ē cā inquā ego? Quia in secundo ambitu uersanť: tāq̄ ueræ disciplinæ appropinqntes. Et qd hoc inqt emolumēti affert? cū plerūq liceat aīaduertere de primo ābitu in tertiū/ ab incōtinentia & reliqs uitiis ad ueracē disciplinam puenietes. Qui hos mathematicos prætergrediūtur. Quare quonāmodo pficiūt? nisi forte prorsus indociles & durioris ingenii sunt: Cur hoc inquā ego? Quoniā in primo ambitu hoc plus hñt: q quæ nesciunt:

nescire se nõ dissimulãt. In secundo uero illud certe nesci-
unt: quod scire se profitẽt. Cuius sententiæ quoad fuerit-
ad ueracẽ disciplinã percipiẽdã nihil oĩo promoueri neces
se est. Illud præterea nõ ignoras: q opiniones-etiã de pri-
mo ambitu ad eos similiter ĩgrediunt. Quo fit: ut illis hi
nihilo meliores existant: nisi hos itidẽ pœnitẽtia subsequa
tur: sibiq persuadeãt: se nõ disciplinã sed falsam disciplinã
attigisse: p quã decipiuntur. Atq ita salui eẽ nõ possunt:
Quo circa uos ẽt inqt hospites ita facite: & quæ dicũtur:
quoad profeceritis: diligẽter attẽdite. Quinimo de his ip-
sis sæpenumero considerãdũ est. Et nihil intermittẽdũ: sed
reliqua præter rẽ existimãda: alioqn nulla eo: quæ nũc
auditis: utilitas erit: ita faciemus. Illud aũt explica: cur bo
na nõ sint ea: quæ hoĩes a-fortuna-præcipiunt. Sicuti ui-
ta: sanitas: diuitiæ gloria: liberi: uictoriæ: & reliqua his si
milia: Rursusq his opposita cur mala non sint? Valde .n.
absurdũ & incredibile hoc nobis uidet. Age itaq ĩqt enite
re ut qd sentias de qbus interrogaris: respõdeas. Atq hoc
inquã ego faciã facile. Vtr igitur si male quispiam uiuat:
Viuere illi bonũ cẽses? Non bonũ sed malũ inquã ego: mi
hi uidetur. Quonã igitur pacto uiuere bonũ est inqt? Si-
quidẽ hoc per se malũ est? qa male uiuẽtibus malũ: bene
aũt bonũ esse mihi uidet. Ipsum igitur uiuere & malũ &
bonũ esse cõtendis? Ego ĩquã: absit itaq ut tã absurde loq
ris. Neq .n. fieri potest: ut idẽ malũ pariter ac bonũ sit. ita
.n. & utile: & pnitiosum. & eligẽdũ & fugiẽdũ simul idẽ
semp: quo-quid absurdius? Sed quonã pacto? si cui male
uiuere cõtingat: eidẽ quoq malũ contingat. Ipsum uiuere
malũ nõ est? Atq uiuere & male uiuere sub eodẽ nõ cense
tur. Nũquid nõ ita tibi uidetur? Profecto idẽ esse-ne mihi

quidē uidet̄. Itaq; uiuere nō malū est: nā si malū existeret: malū utiq; uiuētibus esset: quia qđ per se malū est: ipsum uiuere illis adesset. Vera mihi dicere uideris? Q uoniā igitur & male & bene uiuētib9 uiuere ipsum cōtigit: neq; bonum neq; malū eē ipsum uiuere cōfirmat̄. Sicuti ne secat̄ quidē atq; urere ī ægrotātibus morbosum aut salubre dr̄: nihilominus in ipso ēt uiuere cōprobat̄. Ita res ē. Tu itaq; sic aduerte: utr̄ male uiuere: an potius honeste ac generose mori cupias? honeste inquā ego potius mori. Q uo circa ne mori qdē est malū. siquidē emori q̄ uiuere plerūq; ē eligibilius. ita se res habet. eadē est rō de sanitate & īfirmitate. Sæpius. n. sanū esse nō cōfert. Verū e cōtra: cū ita casus tulerit. Vera dicis. Age uero de diuitiis ita cōsiderem9. Siqdē plerosq; intueri sæpenumero licet āplissimis diuitiis affluētes: pessime tn̄ ac miserrīe uiuētes. plerosq; p iouē. Q uapp ad bene uiuēdū nihil illis diuitiæ ꝓsunt. nō uidetur. Improbi. n. sunt. Nō diuitiæ igitur sed disciplīa ꝓbos ac studiosos efficit. ita sane cōprobatum ē. Vbi aūt bonæ sunt ipsæ diuitiæ si ad meliores efficiēdos possessores suos nihil adiuuat? ita ꝓrsus apparet. Q uibusdā ergo diuitias hr̄e nō cōfert: ubi diuitiis uti nesciūt. Mihi ita uidet̄. Q uo igr̄ bonū eē id aliqs iudicabit. Q uod plerūq; nō possidere satius ē? Nullaten9. Si qs igr̄ recte ac prudēter diuitiis uti nouerit: bn̄ ac fœliciter uiuet. Si secus: male atq; infœliciter. Verissime dicere hoc mihi uideris. Sūma uero toti9 ē rei: dū hæc aut tāq̄ bona expetunt̄: aut tāq̄ mala despiciūtur. neq; aliud ē: qđ æque hoībus aut ꝑturbationē aut detrimētū afferat: q̄ cū honorib9 afficiūt̄. Et in solis diuitiis cōsistere fœlicitatē arbitrātur. Consequēterq; nullū eaꝵ rerū gratia q̄uis īpiū & flagitiosum facin9 eē recusādū. hæc

uero pp ipsã ueri boni ignorãtiã/patiũtur. Illud.n. ignorant:bonũ ex malo fieri nequaquã. Multos autem uidere licet in diuitiarũ possessionem ex pessimis ac turpissimis facinoribus deuenisse. Veluti proditionibus: deprecationibus:homicidiis:calumniis:rapinis:aliisq; compluribus & prauis operibus. Ita res est. Si igitur ut par est:ex malo bonũ nullũ puenit. Diuitiæ uero ex malis facinorib9 proueniunt:Diuitias nequaq̃ bonũ esse necesse est. Sic ex isto sermone contingit. Cæteꝝ ne sapientia qdẽ & iustitia ex malis opib9 acqri põt:neq; itidẽ iiusticia & isipiẽtia ex bonis. Siquidẽ ipsa eadẽ simul cõsistere ñ possũt. Diuitias uero & gloriã:& uictorias/& reliq̃ id gẽus multa cũ prauitate cuiq̃ contingere nihil prohibet. Quapropter hæc neq; bona neq; mala censeantur. Cæterum sapientia duntaxat bonum. Insipientia uero malum. Recte inquam & sufficienter mihi dicere uideris.

Plutarchi Libellus de differẽtia Inter Odiũ & Inuidiã.



Ihil fere ab odio differre iuidia sed idẽ esse plane uidet᷑. Vitia.n. multitudini hamoꝝ similia sunt:q̃ si cũ pendẽtibus ex ipsis affectib9 huc atq; illuc moueãtur: plurib9inter se nodis atq; implicationibus connectuntur. Ipsæ uero quẽadmodũ in ægritud nib9 accidit aliæ ob aliaꝝ dolorẽ cruciantur. Fœlix.n.tã eũ/qui odia gerit:q̃ iuidũ torquet. Iccirco beniuolẽtiã utriq; oppositã putamus. Nihil enim est aliud:q̃ bonoꝝ erga pximũ uoluntas. Odiũ uero atq; inuidiã eosdẽ animi affectus eẽ/quippe qui cõtrariã beniuolentiæ optionẽ hñt. Sed quãdo nõ æque idẽ similitudines: ut differentiæ diuersum faciunt:p has pscrutemur indage

musq; ab ipso hoꝝ affectuũ genere exordium sũmentes.
Nascit̃ itaq; odium ex opinione: q̃ habemus: qd' is: quem
odimus: malus sit: aut in uniuersũ aut q̃tũ ad nos attinet.
Cũ.n. fieri sibi iniuriã nõnulli putãt: ad gerẽda odia ꝓm/
ptiores reddunt̃. Afferentes igit̃ iiuriã & malos homines
oderũt/& iniquo aĩo ferunt. Inuidẽt uero his dũtaxat qui
fœliciter uiuere uident̃. Quapp inuidia qdẽ indetermi/
nata est pinde atq; ægritudo oculoꝝ: quæ ad omnẽ splen/
dorẽ turbat̃. Odiũ uero certis claudit̃ terminis: cũ semp ĩ
aliqb9 subiectis pmaneat. Præterea odiũ est ẽt erga aĩalia
rõe carẽtia. Feles.n. cãtaridesq; nõnulli oderũt & rubetas
& serpẽtes. Germanicus uero neq; gallũ aspicere poterat.
At psarũ magi mures interficiebãt tũ qa illos oderãt/tũ
qd' diis ĩmortalibus eius generis animal molestũ eẽ arbi/
trabant̃: qd' arabes quoq; & æthiopes faciũt. Inuidia uero
dũtaxat hominis & erga hominẽ est. Neq;.n. inuidere ĩter
se feræ possũt/cũ nullũ de fœlicitate alterius iudiciũ ha/
beant/neq; gloria aut dedecore moueãt̃: qbus rebus inui/
dia augeri maxime solet. Odiũ uero & inimicicias inuicẽ
exercent/pugnantq; inter se se q̃si aduersus quosdã ĩfidos.
Aquilæ.n. dracões q; ĩter se pugnant: Cornices & noctuæ.
Egithali & acantilides: quoꝝ nec cruor qdẽ cũ interfecti
fuerũt cõmisceri põt. ꝙ si forte miscueris rursus fluit sepa/
raturq;. Credibile uero est & maximũ illud tã leonis ĩ gal/
lũ: q̃ elephanti in aprũ odiũ ex timore natũ esse. Q d'.n.
timẽt: facile oderũt omnes. Hoc igit̃ inter odiũ inuidiãq;
uidet̃ interesse: ꝙ illud in brutoꝝ ẽt natura cõperiat̃: hæc
humanũ genus nõ excedat. Ad id accedit ꝙ iuste inuidet̃
nemo qsq̃ põt. Neq;.n. ad fœlicitatẽ suã qspiã iniurius &
tñ inuidiosus est. Odio uero complures iuste habent̃: sicut

hi quos odio dignos appellamus:q neq malorꝝ consuetu/dinem fugiunt/neq abominantur neq iniquo aío ferũt. Magnũ uero huius rei argumẽtũ est:ꝙ nonnulli odio se hr̃e q̃plurimos fatent̃. inuidere se alicui negant. Odiũ.n. malorꝝ laudabile est.iccirco fratris Lycurgi filiũ charilaũ spartæ præfectũ ꝓbũ & clemẽtẽ uirũ laudãtibus qbusdã collega eius & quomodo inqt ꝓbus est charilaus:cũ ne in malos qdẽ sit acerbus. Thersitæ qdẽ turpitudinẽ corporis uarie ac multifariã poeta dscripsit:Peruersitatẽ uero morꝝ breuiter & fere uno uerbo conclusit. Odit & hũc magnus pelides odit Vlyxes. Maximus enĩ peruersitatis cumulus est optimis uiris inimicum esse. Atqui inuidere se oẽs ne/gãt:qđ si qs id eis ostendere conet̃:mille excusationes af/ferũt iratos se esse aut metuere hominẽ aut odisse dicẽtes/aut alia quauis rõne huius affectionis nomẽ obũbrãtes ac tegẽtes:q̃si hæc sola animi ægritudo celãda sit. Necesse est igit̃ huiusmodi ægritudines:sicuti plãtas hisdẽ & nutriri & coalescere:& aliæ qppe aliis facillime accedũt. Oderũt itaq quẽq maxĩe:ut maxĩe ꝓficere ĩ uitiis cernũt. His ue/ro magis ĩuidẽt:quos ad uirtutẽ rectiore tramite ꝓdeũtes ĩtuent̃. Quo circa Themistocles cũ adhuc adolescẽs eẽt: nihil splẽdidũ a se fieri dicebat. Neminẽ.n.adhuc se inui/dũ hr̃e. Et.n.queadmodũ cantarides lætioribus frumẽtis & uiridiorib9 rosis maxĩe innascunt̃:ita inuidia eos præci/pue tãgit:q boni sunt/qq ad uirtutẽ gloriãq grassari ui/dent̃. Rursus ecõtrario magnitudo uitiorꝝ odiũ auget. ic/circo calumniatores socratis utpote qui ad uitiorꝝ culmẽ ꝑuenerãt adeo oderũt uiri Atheniẽses aduersatiq sunt:ut neq eis ignẽ accendere/nec quærentibus rñdere/nec qua illi se se abluissent/aqua uti uoluuerint; sed eã perinde ac

sceleratam effundi iusserint: donec illi cũ ppeti odiũ amplius nõ possent: suspẽdio uitã amiserũt. Fœlicitatis uero magnitudo ac splẽdor sæpenũero iuidiã extinguit. Neq; eni credibile est Alexãdro aut cyro iuidere quẽpiã impitãtibus & cũctoꝝ iam dominis. Sed quẽadmodũ sol eius umbrã: supra cuius caput astiterit suis aspgens radiis aut prorsus extinguit aut lõge minorẽ reddit: ita & fœlicitas: cũ magnã nacta altitudinẽ fuerit & supra inuidiæ caput splendorẽ suũ sperserit: eam attenuat expellitq; inimicoꝝ autẽ amplitudo ac potentia/odiũ haud q̃q̃ minuit. ideoq; Alxander inuidum quod habuit neminem: Exosos uero complures: a qubus tandem per insidias interfectus est. Simili modo infeœlicitas inuidos quidẽ cõpescit. inimicitias uero nõ tollit. Oderunt enim etiam hostes ad extremam redactos calamitatem. At nemo est: qui miseris inuideat. iccirco illud a quodam e nostris sophistis non sine ratione dictum: inuidos homines libenter commisereri. Quapropter hanc quoq; non paruam horum affectuum differentiã esse arbitramur. ꝙ odiũ neq; fœlices neq; fortunatos deserit. inuidia ob utrunq; excessum facile cõminuit. iã uero ex contrariis potius id ipsum cõsideremus. Dissoluũt ꝓfecto inimicitias odiũq;: si aut sibi psuaserint nulla sese iniuria affectos esse: aut quos uti malos oderãt bonos compererint: aut tertio beneficiis placati fuerint. Extrema. n. gr̃a ut Thucidides inq̃t & si minor sit: oportunũ tamen nacta tempus maiorẽ interdũ iniuriã dissoluit. Hoꝝ uero primũ inuidiã certe non minuit. Qualibet enim a principio sibi persuadeant nullam sibi iniuriã inferri: non tamẽ a liuore abstinent. Nã reliqua duo augent potius inuidiam. His enim inuidẽt magis: qui boni

uidētur tāq̄ summū bonū uirtutē cōsecutis. Quod si qua a fœlicibus beneficia accipiāt: dolēt illis tum ob uolūtatē tū ob potētiā inuidentes. Illud.n. uirtutis est, hoc fœlicitatis utrūq bonū. Quapp odiū & inuidia oīo diuersi affectus sunt. Si qd his rebus illud qd cessat. hæc aūt torquetur & crescit iā uero ipsam utriusq affectus electionē consideremus. Habētis.n. odiū est obesse uelle. &.n. potētiam ei9ita diffiniūt dispositionē quādā ac curiosā male agēdi uoluntatē. Ab iuidia uero hoc abest. Neq.n. inuidi multos e ppinquis & domesticis suis perire uellēt neq ad extremā miseriā redigi, sed fœlicitatē eo℞ graui aīo ferūt phibentq si possunt eo℞ gloriā ac splēdorē: extremam uero calamitatē nō optāt sed si perinde ac ex altissimis ædib9 eā partē: quæ suas obscūriores reddit: deposuerint bene secū agi existimant.

Plutarchi de differentia inter odium & inuidiā. Finis.

Basilii Oratio De Inuidia E Græco In Latinum Conuersa Per Nicolaum perotum.



Onus est deus: & bono℞ merētib9 largitor. Malus diabolus: & omnium malorum auctor. At sicuti bonus nemini unq̄ inuidet: ita diabolus cōtinuo liuore uexatur. Fugiamus igitur fratres affectum inuidiæ: ne ope℞ aduersarii nostri participes fiamus: neue eiusdē criminis rei pagamur. Etenim si elatus superbia in diaboli iudiciū icidit: quo pacto inuidus præparatā diabolo pœnā euitare poterit? Inuidia.n. nullū pernitiosius crimē humanis est ingenitū mentibus. Quod licet inuidioso nullā afferat molestiā: Præcipuū tamen & intestinū inuidi malū ē. Nā sicut rubigo fer

rum:ita inuidia animũ hominis ubi insita est:consumit.
Vel potius quemadmodũ uiperas tradunt uentre/in quo
genitæ sunt corroso nasci:eodẽ mõ liuor oppressum exæ/
dit animũ. Inuidia.n.est dolor ex proximi cõmodo proue
niens. Quapropter neq; curæ neq; solicitudíes inuidũ ul/
lo tempore deserũt. Fertilis est uicini ager. Affluit omni/
bus ad uictum necessariis domus. Honos uiro non deest:
Hæc oĩa alimẽtũ morbo ministrãt:& solicitudinis quædã
additamẽta sunt inuido. Quapropter nihil differt ab ho/
mine nudo:qui ab hominibus cædať. Fortis est quispiã:
inoffensa ualitudine. Hoc inuidũ macerat. Alius ob pul/
chritudinẽ est iucũdior. Hæc alia inuido plaga. Hic uirtu
te:prudẽtia/dicendi uiribus mũltis antecellit conspicitur
ab omnibus. In admiratione habetur. Alius diues: hono/
ratus:in dandis muneribus splẽdidus:inferendo indigen/
tibus subsidio liberalis. Ideoq; maximã apud eos:quos si
bi beneficis deuinxit:laudẽ cõsecutus fuit. Hæc quoq; q̃si
quædã uulnera mediũ liuidi hominis inficiũt pectus. Est
& illud in hac ægritudine molestissimũ:ꝙ dolorẽ suũ de/
tegere nemini põt. Sed defixos ĩ terrã tenẽs oculos dirun/
piť dolore:& ægritudíe cruciať. ĩterrogat9 uero quo mor
bo tantope perturbetur:pudet eũ diuulgare calamitatem
suam:ꝙ inuidus sit:ꝙ sollicitus:ꝙ ob fortunas amici cõ/
cipiat animo dolorẽ:ꝙ fratris fœlicitatẽ quærať. Deniq;
ꝙ bonoꝝ alterius aspectũ pati nõ possit:Sed proximi sui
cõmoda suã faciat calamitatẽ. Hæc:n.diceret inuidus. Si
uera loqui uellet:At quando hanc nemini æqualiũ dete/
gere potest in ꝓfundo pectoris ægritudinẽ fouet:quæ ui
scera eius æxedit:cõsumitq;. Quapropter nec medicũ ei9
ægritudinis inuenit:nec medicinã ad id genus morbi con

ducibilē reperit.q̄q̄ nōnulla de huiusmodi medicamentis scripta extent. Sed semp unū̄ eius ægritudinis remediū ex pectat: Vt aliquē ex his:qbus inuidet:ruentē cernat. Hic odii terminus est/iuidiosū aspicere e fortunato īfœlicē fa/ ctū: Et eū/q antea oībus erat cōspicu9:calamitosū uidet: Tūc lætat:cū illū lachrymantē cernit:cū ruentē ītuet:& fortunato qdē nequaq̄ gratulat. Infœlici uero socias iūgit lachrymas/& mutationē uitæ e qbus ī q̄ redactus sit:una q̄rit nō ob hūanitatē/misericordiāq3 præterita uerbis ex/ tollēs/sed ut grauiorē illi faciat calamitatē suā. Filiū post obitū laudat:& īnumeris ornat præconiis:q̄ bonæ indolis fuerit:q̄ īgeniosus:q̄ ī oīb9 reb9agēdis idone9. Cuius lau/ des dū uiuebat:nunq̄ sūmis labiis attigisset. Q d si cōplu res ei rei assentiētes cernat:mutata snīa rursus īuidet mor tuo. Diuitē post occasū eius admirat:pulchritudinē cor/ poris robur/bonā ualitudinē. Postq̄ ī ægritudinē qs īcide rit:laudat extollitq3. In summa pn̄tiū quidē hostis:pditor amicus ē. Q uid igr hoc morbo pnitiosius:corruptio uitæ pditio naturæ:inimicus eaꝶ reꝶ:quæ nobis a deo cōcessæ sūt. Ipsi deo cōtrarius ē. Q uid prīcipiū illud maloꝶ oīum dæmonē in īnimicicias cū hūano gn̄e īpulit: Et nēpe inui dia:ob quā dei hostis manifeste deprehēsus ē. Deo qdē ira tus ob bn̄ficētiā eius erga hūanū genus. Ipsū uero hoīem/ qn̄ deū non poterat/infestans. Hæc cadem fecisse uidetur Cayn quoq3 primus dæmonis discipulus/& inuidiā atq3 homicidiū ab ipso edoct9 germanas iniqtates. Q uas pau lus quoq3 cōiūxit: cū diceret repletos inuidia homicidio. Q uid igit fecit: uidit illū a deo honoratū: atq3 peremit: ut honorātē offenderet. Cū.n.ad oppugnādū deū minus idoneus eēt:ad perimendū fratrē cōuersus est. Fugiamus

quæso fratres hanc ægritudinē magistrā inimiciciarum cum deo. homicidii matrē: cōfusionē naturæ: affinitatis ignorationē: irrōnabilē calamitatē. Quid doles hō: cū nihil molesti passus sis? Quid si cui bōi qdpiā sors cōcesserit graui feres aīo? cū nihl tuis detrahat̄ bōis. Quid si eū q de te benemeritus ē: odisti. Nōne tuæ ipsius īuides utilitati? Qualis erat Saul: q multitudinē illā acceptorum beneficiorum cām uoluit eē inimiciciarum cōtra Dauid. Et. n. principio qdem suauissima illa harmonia / & diuina musicæ furiis liberatus / hasta liberatorē suū traiicere conatus est. Deinde uero una cū uniuerso exercitu a manibus hostiū redēptus: & si īgentē illū pp Goliath pudorē euitasset: Tn̄ quādo decuplū laudis a / cātantibus saltatriculis Dauid tribuebat̄ / dicentibus pcussit Saul mille / & Dauid decē milia. Ob hāc unā uocē & ipsa ueritate cōprobatū testimoniū: Prīo homicida fieri: ac p insidias illū īterficere conatus ē. Deinde cū pfugū fecisset nō tn̄ iccirco inimiciciarum finē fecit. Sed tādē coacto exercitu cū tribus millibus electorum aduersus illū pfectus oēm puinciæ solitudinē lustrauit. Quod si qs inimiciciarum cām pcūctatus fuisset: rn̄disset pfecto eius se uiri meritis ad id cōpulsū esse. q quo tpe illū psequebat̄ in sōno cōprehēsus paratus morti / obiectus hosti: rursusq a / uiro iusto ac ei manus īferre uolēti liberatus: neq hoc bn̄ficio ad misericordiā īclinatus est. Sed rursus cōpauit exercitū: rursus illū psecutus fuit: donec iterum ītra spelūcā captus illius qdē uirtutē splendidiorē reddidit. Suā uero peruersitatē fecit aptiorē. Intractabilis inimiciciarum species inuidia est. Qui enim alia causa dissidēt: mitiores interdū beneficiis fiūt. Inuidi uero & male morati hoīes magis excādescūt. Quo. n. maiora ī inuidū merita cōferūt̄: eo magis dolet:

turbat' ægro fert aīo. Plus nāq; doloris ob facultatē bñfi/
cii suscipit q̄ ob collacta ī eū beneficia uolptatis? Quā fe/
rā mo℞ puersitate nō superāt? Quod adeo agreste animal
īmāitate nō uincūt. Canes apud nos nutriti mitissimi sūt.
Leones a/nobis educati mansuefiunt. Inuidi uero bñficiis
importuniores reddunt'. Quid generosū illū Ioseph ī ser/
uitutē redegit. Nēpe īuidia fratrū. ubi admirari licet: q̄ ra
tionis expers hæc ægritudo sit. Cū. n. exitū somniorū ti/
merēt: seruū fecerūt fratrē suū/pinde ac si seruus nullo tē
pore adorari posset. Atqui si uera erāt somnia/quo pacto
exitus illo℞ ꝓpulsari poterant. Sin falsæ uisiones/q̄obrē
decepto inuidebāt. Iā uero illo℞ sapiētia ī se ipsos recidit.
Quib9. n. artibus uitare futura posse rati fuerāt: his aper/
tū futuris iter præbuere. Nisi. n. uenisset: nunq̄ in uincula
coniectus fuisset: nunquā cū ministris pharaonis familia/
ritatē iniisset: nunq̄ somnia rimatus eēt. Quib9 reb9 ægy
pti principatū obtinuit: & a/fratrib9/q ad eū ob penuriā
frumēti uenerāt: adorat9 ē. Verte cogitationē tuā ad ma/
ximā omniū inuidiā. & quæ in maximis cōtingit. Hæc ꝑ
fecto contra saluatorē e/iudæo℞ insania ꝓgressa est. At q̄/
obrē illi inuiderūt. Nēpe ob miracula eius: quæ miracula
erāt. Indigentiū salus: nutriebant' esurientes: & nutrientē
ꝑsequabant'. Resurgebāt mortui: & uiuificanti inuidebāt
Expellebāt' dæmones: & expulsori insidiabant': mūdabāt'
leprosi: claudi ābulabāt: audiebāt. surdi. & cæci uidebant.
At bñficus ipse fugabat': tandēq; eū/q uitam mortalibus
gratificat9 fuit: neci tradiderūt/redēptorē hoiem uerberā
tes: & iudicē orbis pagētes reū. Ita ad oēs īuidiæ mala pue
nere. Et hoc uno telo a/principio orbis usq; ad finē seculi
humanæ uitæ hostis diabolus uulneratos ꝓstratosq; pder'

nitič .hic nostris calamitatibus gaudet.hic ob inuidiã de-
cidit.& ut nos quoq; eodẽ crimine ruam9 oẽs adhibet ma
chinas.Quapp sapiẽtissimus uir merito nos hortabat̃:ut
inuidiorꝝ cõuiuia fugeremus:p eã quæ in cõuiuis haberi
solet:familiaritatẽ oẽm uitæ cõsuetudinẽ ĩtelligẽs. Quẽ-
admodũ sũmã adhibemus curã:ut aridos surculos lõgius
ab igne amoueamus:ita pro uirib9 adnitẽdũ ẽ:ut ĩuidorꝝ
amiciciã cõsuetudineq; fugiamus extra inuidiæ tela sistẽ-
tes.Neq;.n.aliter inuido uti possamus:nisi ipsius similes
fiam9.qñqdẽ iuxta Salomonẽ uiro æmulatio a socio ei9.
Et pfecto ita se habet.Non.n.ægyptio inuidet scytha:sed
gẽtilis sui unusqq; æmulus ẽ.Et ex gẽtilib9qdẽ ignotis ne
mo inuidet.sed notis & his qdẽ uicinis/aut eodem quæstu
aliaue similitudine secũ coniunctis.ex his uero coætaneis
maxime & ppinqs & fr̃ibus.at sicuti ærugo præcipua est
frumẽti calamitas:ita ĩuidia ĩtestinus amiciæ morb9. cæ-
terꝝ illud ĩ hac ægritudine laudaret qspiã .Q d' quo uehe
mẽtius ĩuidia afficit̃ aliqs:eo maiorẽ suscipit molestiã.Et
queadmodũ sagittæ:quæ uelotius emittunt̃ si firmũ alqđ
durũq; inuenerũt obstaculũ:ĩ eũ a/quo emissæ sũt:repel-
lũt̃:ita ĩuidiæ tela/cũ nihil ĩuidioso obesse possint/ĩuidio
plagas inferũt.Nã qs unq̃ quãtũlibet se crutiãs tãtillũ p-
ximi sui bonis detraxit.Et q̃q̃ se ipsum q̃si liquefactus do-
lore consumpserit:iã uero & ipsis serpentibus pniciosiores
habẽt̃ ĩuidi.Si qdẽ serpẽtes p plagas emittũt uirus. Q d'
putrescentia uulnera paulatim exædit.Inuidos uero sunt:
q putent etiã ipso aspectu nocere.Et iccirco bonæ interdũ
habitudinis corpora:qbus illi inuideant: extingui:& eorꝝ
splẽdorẽ elanguescere:ac si pniciosa aliqua grauedo ex in-
uidorũ oculis flueret,q̃ mortaliũ corpa infecta corruptaq;

redderent̃.Ego uero hãc opinionẽ tãq̃ uulgarẽ ꝑtranseo:
Taléq́ꝫ/qualem uetulæ/mulierculis narrare solent. Illud
affirmo infestũ ꝓbis hominib9 dæmonẽ.Si quãdo optio/
nes hominũ suaꝝ similes reperit:ipsas ad libidinem suam
tractare:itaqꝫ oculis mortaliũ quasi suæ uoluntatis mini/
stris uti.Ad hæc nõ horres te ipsum seruũ facere pernicio
sissimi dæmonis.Sed uitiis inquinari te pateris:q̃bus ho/
stis fias eoꝝ:qui nullam tibi iniuriã intulerũt. Hostis dei
boni & nullo liuore perturbati.Agite fugiamus hoc adeo
intolerabile malũ.serpẽtis admonitio est inuẽtio dæmo/
nis.satio inimici:Arrabo pœnæ ĩpedimentũ pietatis. Via
ad ignẽ æternũ.priuatio regni. Quid ꝙ & ipso aspectu
ĩuidi discernunt̃?Oculi eoꝝ atri sunt:atqꝫ obscuri:Genæ
pallidæ:Turbida sup̃cilia:animus ꝑturbatione diruptus
ueritatis iudiciũ de rebus nullum habens.nõ uirtus apud
illos laudabilis est.nõ dicendi copia honestate ac gr̃a per/
fulgens:nõ aliud quidpiã/eaꝝ reꝝ:quas seq/admirariq́ꝫ
solemus. sed quẽadmodũ uultures solent ad putrescentia
cadauera ĩ pastus discurrere cõplura prata/cõpluris amœ
nos atq́ꝫodoriferos agros superuolantes:& ueluti muscæ
insueuerũt integras corporis partes prætermittẽtes ad ul/
cera sese cõferre:eodẽ modo inuidi splendorẽ uitæ/& reꝝ
gestaꝝ magnitudinẽ prætermittentes hoĩum dũtaxat ui/
tiis ĩmorant̃.Quod si arecto nõnũq̃/q̃d sæpe mortalibus
accidit/deflectere uideantur:hoc diuulgant.& per eas res
illoꝝ uitã esse in apto uolunt: ignaris pictoribus similes.
Qui ꝑ obtortũ nasũ aliãue hmõi cicatricẽ/aut naturalẽ
aliquẽ defectũ/aut casu sup̃uenientẽ eoꝝ:quos effingere
conant̃:formã oñdũt.Ad id accedit:ꝙ q̃busdã transmuta
tionibus ad malũ laudabile subuertunt.Et ꝑ uicia uicina

uirtutibus calũniant. Forte uirũ/temerariũ uocăt. Tem/
perantẽ/asperũ: iustũ/imanẽ. Prudentẽ/uersutũ. Magni/
ficũ/uentosũ noĩant. Liberalẽ ꝓdigalitatis/parcũ auari/
tiæ accusant. In sũma oĩbus uirtutis spẽbus noĩa ĩponũt/
ab oppositis uitiis mutuata. Q uid igit̃ an in accusatione
huius mali orationẽ terminabimus? Hæc uero medicinæ
quasi media pars est. Neq3.n. inutile uidet̃: si quis ægroto
morbi sui magnitudinẽ ante oculos ponat: quo diligẽtio/
rem eius rei suscipe curã possit. At si qs eũ hoc in loco nõ/
dum pristinæ incolumitati restitutũ relinquat: nihil aliud
agit: q̃ si ægrotãtẽ in morbo missum faceret. Q uid igit̃?
Q uo pacto hanc ægritudinẽ aut principio euitabimus:
aut deinceps in eam prolapsi propellemus. Si a/primor/
dio nihil magnum/nihil excellens in rebus humanis esse
nobis persuaserimus. non hominũ diuitias: non fragilem
gloriam: non bonã corporis habitudinẽ. Neq3 enim in re/
bus adeo momẽtaneis fœlicitatẽ cõsistere definimus. Sed
ad æterni ueriq3 boni participationẽ uocamur. Q uapro/
pter nõ diues ob diuitias admirandus: nõ potens/ob splẽ/
dorem & amplitudinẽ suã: non fortis ob robur corporis:
non sapiẽs ob copiã uerborũ. Hæc enim instrumenta uir/
tutis sunt. Si qui ipsis bene utatur. At nullã in se beatitu/
dinem cõtinent. Q uicunq3 igit̃ his male utitur: non secus
miser iudicãdus est: q̃ qui gladio/quẽ in tutelam corporis
sui acceperat: ultro seipsum uulnerauit. Q ui uero bene &
secũdũ rectã rõnẽ præsentia tractat. Q uiq3 dispẽsator est
earũ rerũ: quæ sibi/a deo collatæ sunt: neq3 in ꝓpriũ solũ/
modo usum thesauros cumulat: Is laude beniuolẽtiaq3 di
gnus est: & ob amorẽ eius erga ꝓximũ & ob mores sua/
uissimos. Q uo circa si prudẽtia præstat quispiam. Si di/

uino sermone clarus habetur: noli illi cõtinuo iuidere: noli unq̃ tacere sacrarum litterarum interpretẽ: Si qs spiritus sancti gr̃a acceptus est: laudẽq3 ab audiẽtibus cõsequit᷑. Tuũ .n. bonũ est. Et tu pp donũ doctrinæ missus es. Si suscipe aliqd uelis. Præterea scaturiẽtẽ fontẽ nullus ẽ q tegat: obradiantẽ solẽ nemo sibi oculos obnubit: nemo iuidet. Sed ad uoluptatẽ suã unusqsq3 illis fruit᷑. Spirituali uero sermone i ecclesia dei. scaturiẽte & pio corde e spiritus sancti donis effluẽte nequaq̃ lætas adhibes aures. Sed audientiũ plausus tibi molesti sunt. Vellesq3 nec q fructũ perciperet adesse queq̃: nec q laudaret. At qualẽ hæc apud iudicẽ animarum nr̃arum excusationẽ habere poterũt? Igitur naturæ bonũ fateri oportet ai bonũ eẽ. Qui uero diuitiis floret: potentia ualitudie corporis recteq3 his utit᷑: eũ amare tueriq3 debemus tãq̃ cõia habẽtẽ uitæ instrumẽta. Ea .n. secundũ rectã rationẽ partit᷑ diuitiarum copia: abunde subministrãs & corporis obseqo laborãtibus præsidiũ ferẽs. Cæterã uero oẽm substantiã non magis suã q̃ cuiuslibet egeni iudicãs. Qui uero i huiusmodi rebus aliter se habet: is miser potius q̃ iuidia dignus existimãdus est: utpote maiorẽ ad male agẽdũ oportunitatẽ nactus. Nãq3 id nihil aliud est: q̃ ob maiorẽ copiã abũdantiãq3 perire. Si igit᷑ ad iiusticiã quasi quoddã uiaticũ diuitiæ sunt: Profecto miser ẽ diues. Si uero ad uirtutẽ cõducibiles: nullũ apud diuites iuidia locũ habet. Cũ i cõmunẽ oĩum usũm diuitias pferat: nisi qs forte ita pfidus ẽ: ut sibi quoq3 ipsi bonorum gr̃a iuideat. Quod si paulisp humanas res cogitatione relĩquas: & ad uerum illud ac laudabile bonũ mẽtẽ erigas: longe magis uereberis aliq̃ e terrenis istis & corruptibilibus rebus fœlicẽ aut admiratione dignã iudicare. Quisquis igit᷑ ita uiuit:

ut uagis istis ac mūdanis rebus minime sit īplicitus: Is ut in īuidiā īcidat: fieri nō pōt. Si uero oīo gloriæ auidus es: & q̄plurimis præstare cupis: ac iccirco ꝙ secūd9 sis: æquo aīo ferre nō potes. Est.n. hæc quoq; præcipua inuidiæ cā. ad exercitationē uirtutū ambitionē tuā tanq̄ ad profluentem quendā riuū conuertito. neq; prorsus quacunq; uia di ues fieri optato. neq; mundanis duntaxat opibus illustris: Hæc.n. in tua potestate nō sunt. Sed iustus esto. sed tēperans: prudēs: fortis/& in his quæ ad diuinā religionē pertinent: patiens. Sic.n. & te ipsum saluū feceris: & in maioribus rebus maiorē gloriā cōsequeris. Virtus.n. ī nobis ipsis est: & a studiosis eius possideri facile potest. Abūdātia uero pecuniaꝝ: pulchritudo corporis dignitatū splēdores in nostra potestate nō sunt. Quapp si uirtus ꝙ præstabilius bonū est/& æternius: ac oīum cōfessione principatū tenēs ipsa nobis ipsa quærenda est. Hæc uero aīo nr̄o insita esse nullo mō pōt: nisi cū ab omni alia labe tū uel maxime ab inuidiæ ꝑturbatione purus sit. Nō uides q̄ grāde malū sit hipocrisis? At hæc inuidiæ fructus est. Moꝝ.n. duplicitas īuidiæ præcipuæ gr̄a inter mortales repiri solet. Si qd est odiū in ꝓfundo pectoris substinētes caritate coloratā superficiē præ se ferūt: scopulis ꝑfecto similes. q breui unda tecti malū ꝓuidis nautis inspatū obiiciūt. Quapp si mors illinc aduersus nos uelut ex fronte profluit/bonoꝝ omniū priuatio: alienatio dei. cōfusio diuinæ legis/& oīum: quæ in hac uita sunt: bonoꝝ euersio. Credamus apostolo: neq; efficiamur inanis gloriæ cupidi: inuicē ꝓuocātes: inuicem inuidentes. Sed potius benigni: misericordes: donātes inuicem: sicut & deus donauit nobis.

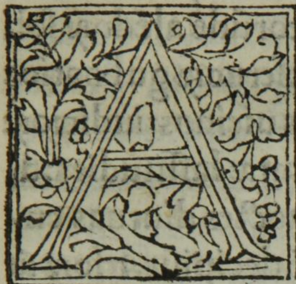
Finis.

Basilii Epistola de uita Solitaria ad Gregoriũ Nazan-
zenum per Franciscum Filelphum e Græco traducta.

Vm te uir optime diebus supiorib9 præclara
e multa atq; putilia: tũ de uita solitaria: tũ de
ei9 officiis eloquẽter: eruditeq; docẽtẽ ĩ popu
lũ audirẽ: se se mihi ĩter audiẽdũ illa magni
Basilii epistola memoriæ obtulit: quã ad Gregoriũ Nazã
zenũ de solitariæ uitæ officiis & pite scripsisset & graui-
ter. q̃re cũprimũ domũ rediissem: eo quæsito reptoq; opu
sculo: quæ uir ille sanctissim9 de re hmõi lr̃is mãdarat: le-
gi grate oĩa diligẽter. Mirus sane ordo uisus est & præce-
ptoꝝ & reꝝ: qbus fieri uideo: ut cũ maxĩe soli uideamur:
nullis tñ familiarib9 egeamus: nullis comitib9: nullis so-
ciis. Nã q ea seq: ãplectiq; studuerit: quæ in hac epistola a
sapiẽtissimo Basilio sũt scripta: is certe: & domi & foris &
urbanus & pegrin9: & ĩ loco celebri & obscuro secũ hẽbit
Christũ maximũ: cuius frætus exultãsq; pñtia neq; sit ne-
glectur9: si quos apud se hẽat: nec itẽ reqsiturus qbus ca-
reat. qd. n. ei deesse queat ad bene beateq; uiuendũ: q deo
abũdet sine quo boni esse nihil oĩno possit? Nõ. n. ĩter hos
urbiũ ciuitatũq; tumultus satis mihi aut qeta uirtus aut
tuta uideri solet: quæ quo maior est: eo in se maiorẽ cõflat
inuidiã. qđ si ea uis est naturaq; uirtutis: ut nõ solũ agẽdũ
nos ducat: sed etiã cõtẽplãdo pducat ad deũ. Certe oĩ ope
atq; opa studere: ãnitiq; debem9 ut dei magisq̃ hoĩum cõ-
suetudĩe delectemur. Nõ. n. is solus ẽ: q hẽt ĩ solitudĩe deũ
cõtubernalẽ: sed q sit ĩter hoĩes solus. Veꝝ quo me mea uo
cat oro? Nũ adeo sim stultus: ut ei uelim Christi doctrinã
ullã oñder: q uniuersæ Italiæ quottidie christũ prædicat?
Itaq; Philelpho tãdẽ omisso Alberte piissime Basiliũ nr̃m

audit:cui9 sanctā & sapiētē aīam te ueluti indutū tāq̄ py/
thagorā euphorbi ex suis hisce scriptis liquido intelliges.

Basilius Gregorio Nazanzeno Salutem.



Gnoui tuā epistolā: queādmodū amicoꝝ filios ex ea parētū quæ ī illis apparet similitudine agnoscunt. Nā q̄d ais haud eē rē magnā loci extructionē ad īducēdū aīo tuo appetitū quēdā uiuēdi nobiscū: ni pri9 & de mō & de uitæ actiōe aliq̄d didiceris: iste sane cogitat9 & tu9 ē: & tuo dignus aīo: q res oīs hūanas nihili faciat ad eā: q̄ nobis beatitudo in ꝓmissiōib9 ē ꝓposita. Me uero scribere certe pudet: q̄ ipse noctu dieq̄ʒ faciā in hac solitudine. Reliq̄.n.urbanas cōsuetudīes pinde atq̄ʒ īnūerabiliū maloꝝ occasiones. Sed me ipsū relinq̄re nōdū potui. At illoꝝ sum similis: q ob īpitiā nauigādi ī mari turbati: atq̄ʒ nauseātes magnitudīe nauigii offēdūt: tāq̄ id ī agitādo sit multū: & inde in lembū cymbāue trāseūtes ubiq̄ʒ nauseāt ac turbant̄. Eos.n.pauor bilisq̄ʒ comitat̄. Hmōi q̄ddā ēt ipsi patimur. Res.n.domesticas cōuehētes ubiq̄ʒ sumus cū similib9 tumultib9. Itaq̄ʒ nullū magnū ex hac solitudīe fructū sum9 cōsecuti: q̄ q̄dē facere oportebat: & ūn̄ nobis Iesū christū seq̄: q salutē nob̄ præcepat (Ait.n. Siq̄s uult post me uenir̄ abneget semetipsum: & tollat crucē suā ac seq̄t̄ me) Ea.s. hæc sūt. In ocio conādū ē uti mēte. Nā queādmodū oculus circūact9 assidue q̄q̄ʒ nūc ferat̄ obliqu9: nūc sursū: deorsūq̄ʒ frequēti9 uertat̄: rē subiectā liq̄do uider̄ nō pōt: sed ei q̄d aspicit̄ uisū affigat: oportet: si plane cernere illud uelit. sic ēt mēs hūana ubi sit tracta īnūerabilib9 mūdi curis clare ueritatē ītueri neq̄t. Veꝝ q nuptiaꝝ uīclis nōdū ē cō

iugatus:hūc rabidæ cupiditates:& effrenati appetitus:& amores qdā īmanes ꝑturbant. Q uē uero cōiugiū iā coer/cet:hūc alter curaꝝ tumultus excipit:in filioꝝ caritudine cupiditas filioꝝ. At ī filioꝝ possessiōe eorūdē alēdoꝝ solicitudo:uxoris custodia:dom9 diligētia:seruoꝝ gubnatio:tabulaꝝ detrimēta:cōtentiōes aduersus uicinos:iudicioꝝ cōplicatōes:mercaturæ ꝑicula:agriculturæ lassitudies:dies oīs affert ꝑpriā tenebrositatē aīæ:& noctes diurnas cu/ras accipiētes ī eisdē imagīatiōib9 mētē decipiūt. Hoꝝ āt una ē fuga:segregatio ab uniuerso mūdo. Sed mūdi sepatio nō ē ab ipso corpaliter secedere:sed auellere aīam ne simul cū corpore patiat̃:& carere urbe:carere domo:carere ꝑprio:carere argēto:carere possessiōe:carere opibus:fieri ociosū īcōmutabilē:hūanaꝝ disciplīaꝝ īdoctū:paratū ad corde suscipiēdas īclytas diuīæ doctrīæ īpressiōes. Præpatio āt cordis ē dediscer̃ eas malæ cōsuetudīs doctrīas:qb9 cor ipsū præoccupatū sit. Nā neq̧ scribere ī cæra is q̄at q nō pri9 deleuerit īpositas notas:nec ī aīo dīna præcepta depōere:q min9 īde ea exemerit:qb9 ille sit añ ex cōsuetudīe occupat9. Ad hoc igr̃ maximā nob̄ utilitatē præstat solitudo:q̄ tū nr̄as cōcinat ꝑturbatiōes:tū rōni ad eas oīo ex aīo excidēdas ociū dat. Nā ueluti feræ:q̄ ad decertādū ualent demulcēdæ sūt. Ita cupiditates:& iras:& met9:& ægritudines:q̄ uenenosæ sūt aī feræ:sopiri oportet ꝑ q̄etē:ne cōtinua iritatiōe efferatæ alacri9 decertēt aduersus uī & īpiū rōnis. Esto igr̃ secessus talis:q̄lis est ēt nr̄:liber hoīum cō/mercio quo exercitatiōis cōtinuatio a nemine īterpolet̃ extrinsecus. Exercitatio āt sit pietatis:quæ diuinis cogitati/bus alat aīum. Q uid nā igit̃ beatius:quā angeloꝝ tripu/diū ī terra imitari? Vt cōtinuo q̄dē īcipiēte die orones ag/

gressus & hymnis: & cātibus cōditorē efferat. Deinde ubi sol pura luce splēduerit ad opera se conuertēs ubiqꝫ simul pn̄te orone hymnis opas cōdiat ut sale. Hymnoꝝ.n.cōso/ latiōes & hylarē statū aiæ ac dolore uacuū muneꝝ suo red dunt. Quies igr̄ prīcipiū est purgatiōis: neqꝫ līgua hoīum loquēte: nec oculis qualitatē corporis: & quātitatē specu/ lātibus: nec auditu aiæ tonū excludēte ī auditionibus mo duloꝝ: q sint ad uoluptatē cōditi: nec ī uerbis facetosoꝝ et ridiculoꝝ hoīum: id qđ maxie soluit natura cōtētionē ai. Mens.n.quæ nō sit dispsa ī res exteriores: nec in mundū a sēsibilibus delata: tū ad seipsā redit: tū p semetipsā ad dei notionē ascēdit: cuius pulchritudīe circūlustrata illustra/ taqꝫ ipsius ēt naturæ obliuiōe capit̄: neqꝫ ad cibi curā: nec ad amictuū solicitudinē aīum detrahit. Sed a curis terre/ stribus uacationē agēs oē suū studiū ad æternoꝝ bonorū acqsitionē trāsfert. Quonā pacto tēpātia sibi fortitudoqꝫ pariat̄: quomodo ēt & iusticia: & prudētia: ac reliquæ uir tutes quæcūqꝫ hisce generibus diuidūt̄: singula uiuēdi iu- ra ꝓ officio subiiciūt uiro bono. Verū maxima uia est ad īuētionē officii meditatio & ipsa diuinaꝝ & spiritualium scripturaꝝ. In his.n.& actionū obligationes īueniūt̄ & ui roꝝ beatoꝝ uitæ litteris traditæ uelut imagīes quædā ꝯni matæ diuinæ rei publice ad imitatiōnē bonoꝝ opeꝝ ꝓpo sitæ sunt. Itaqꝫ cuius rei se qsqꝫ īopē senserit: ubi ei īsistat: tāq̄ a cōi quadā taberna medicinaria medicamētū inuenit ægrotatōi accōmodatū. Et amator qdē tēperātiæ circa eā: quæ de Ioseph historia est: assidue reuoluit̄: & ab ipso acti ones tēperātiæ edocēt̄: eū repiēs nō mō cōtinēter se habe/ re aduersus uoluptates: sed ēt secūdū habitū dispositū ad uirtutē. Fortitudinē uero discit a Iob: q̄ nō solū ad cōtra/

ria uitæ recidés:cũ paup̃ e diuite:& orbus filiis a pulchra filiorũ ple redditus eẽt:ĩ uno tẽporis momẽto idẽ p̃mãsit: ĩuictã ubiq̃ seruãs aĩ magitudinem: sed neq̃ amicis ad se cõsolãdũ ueniẽtibus:cũ eius res tristis ĩcreparent: simulq̃ augerẽt exaspatus ẽ. Quod si rursum cõsyderarit quopacto eadẽ ĩ re sit aĩo & leni & feroci:quo ferocitate utat̃ ad uersus peccatũ:Lenitate aũt erga hoĩes:repiet dauid bellicis qdẽ uirtutibus generosũ:lenẽ uero atq̃ ĩpermotũ ĩ retributiõibus inimicorũ. Talis ẽt Moses. Nã ĩ illos aĩosius insurrexit:q ĩ deũ deliqssent. Sed aduersus se calũnias leniter ptulit. Et ubiq̃ sicuti pictores cũ ab imaginibus imagines pingãt:sæpi9 ad exẽplũ aspiciẽtes liniamẽtũ ĩde assumptũ ad suæ trãsferũt artis studiũ:sic ẽt q se studet oib9 uirtutis ptibus pfectũ reddere:huic ad uitas sanctorũ uelu ti ad quædã signa:quæ & motu utãt̃:& actione respicien dũ est:efficiẽdũq̃ illorũ bonũ:p imitationẽ sibi peculiare. Orõnes rursũ lectionib9 succedẽtes recẽtiorẽ aĩum ac maiore ĩ deũ desyderio uigẽtẽ suscipiunt. Honesta aũt oratio ea ẽ:quæ manifestã ĩ aĩo dei notionẽ ĩducit:et hoc ẽ dei habitatio qd' p memoriã in sese deũ collocatũ habet. Sic efficimur dei tẽplũ:cũ neq̃ terrestribus curis memoriæ cõtinuatio ĩterpolet̃:nec pturbationibus ĩprouisis mẽs tumultuet̃. Sed effugiẽs oĩa uir dei amator recedit ad deũ passiones illas expellẽs:a qbus ad ĩcõtinẽtiã ĩuitat̃: & hisce studiis ĩtendit:a qbus ducit̃ ad uirtutẽ. Ac primũ oĩum studẽdũ est:ne circa dicẽdi usum ĩdoct9 sit:sed ĩterroget sine ptinatia:respõdeat sine ãbitiõe. Neq̃ illũ q secũ disputat: ĩterpollet ubi utile qcq̃ dicat. Nec ẽt cupiat sermonẽ cum ostẽtatione ĩgerere mẽsuras diffiniẽs rõne & auditu. Discẽdũ sine uerecũdia:& docẽdũ sine ĩuidia. Ac siqd ab altero

est edoct9: nequaq̃ abscõdat: quẽadmodũ ĩprobæ mulie/
res spurios: quos supponũt: sed patrẽ rei: quã loqͭ prædi/
cet. Vocis aũt tonus q medius sit præferatͬ: ut neq; pp par
uitatẽ diffugiat auditũ: nec pp ĩtẽsiõis magnitudinẽ ĩpor/
tunitatẽ afferat. Et ita ædat orõnẽ: ut ante ĩ seipso qđ dicẽ
dũ sit exqsierit. Salutet obuiã factos. Se ĩ hoĩum cõsuetu/
dine dulcẽ præstet. Neq; suauitatẽ p facetositatẽ uenetur:
sed p benignã exortationẽ sit gratiosus. Asperitatẽ ĩcrepa
re: ẽt si oporteat extrudere debet. Sed si ipsũ anticiparis p
mentalẽ humilitatẽ ita facile accurationis ĩdigẽte admitte
ris: Sæpenumero quoq; ille prophetæ castigatiõis modus
utilis nobis ẽ: q peccatori dauid nõ induxit a seipso dãna/
tionis modũ: sed psonæ subiectione usus illũ ipsum ppriì
criminis iudicẽ cõstituit: quo cũ ipsemet aduersus seipsũ
sentẽtiã ferret: nihil ãplius de aduersario quæreretͬ. Seqͭ
aũt humilẽ atq; abiectũ aĩ sensũ: uisus tristis & ĩ terrã ĩtu/
ens: habitus neglectus: coma squalida: uestis sordida. Vt
quæ luctuosi de ĩdustria faciũt: hæc ultro ĩ nobis appare/
ant. Tunica præcĩcta sit corpori. Sed neq; cĩgẽdũ ẽ supra
ĩlia qppe qđ muliebre sit: nec ĩtẽ cĩgendũ laxius: adeo ut
diffluat tunica: hoc. n. fastuosũ est & molle. Incessũ opor/
tet esse neq; lãguidũ: ne dissolutionẽ aĩ accuset: nec rursus
uehementem ac tumultuarium: ne inconstantis attonitiq;
animi impetus ostẽdat. Vestis intentio esse debet: ad suffi/
ciens uelamentũ carnis: & hyeme & æstate. Præterea neq;
floriditatem in colore conuenit persequi: nec ĩ confectione
tenuitatem ac molliciam. Nam circumspicere in uestibus
oculoꝝ pulchritudinem: simile est ei fœminarũ ornatui:
quo illæ utẽtes alieno flore genas capillosq; suos inficiũt.
Quin etiã ita crassa tunica esse debet: ut ei non sit opus ad

fouēdū hoiem idutū. Calciamētū uero ꝑ dignitate sit ui-
le; abūdeq; necessitatē expleat. Et ut ita dicā queadmodū
in uestimēto id debet præesse: q̄d sit ad necessitatē: sic ēt i
cybo panis necessitatē explebit: & aq̄ homi bn̄ ualēti cura
bit siti. Quæcūq; āt obsonia ex seminib9: & olerib9 fiant:
possūt ad necessarias idigētias robur corpi cōseruare. Esse
uero ita debet: ne rabidā i faciē oñdat: sed ubiq; stabilitatē
& māsuetudinē & continētiā i uoluptatib9 seruet. Nec ēt
tūc mētē i dei notiōe habeat otiosā. Sed ipsā epulaꝝ natu-
rā & suscipiētis corpis molē occasionē faciat gloriæ præ-
dicādæ: quō uarias cyboꝝ species corpoꝝ ꝓprietati accō-
modatas reꝝ oium dispēsator excogitauit. Orones āte cy-
bū faciēdæ sūt ꝓ eoꝝ dignitate: quæ de9 præbitor: & nūc
dat & i futurū seruauit. Orones itē fiāt post cybos: quæ tū
ꝓ his: quæ nobis sunt data: gr̄as agāt: tū quæ ꝓmissa sūt:
petāt. Hora una sepati sit constituta cybo: quæ ipsa p cir-
cuitū occurrat: ita ut e uiginti & q̄ttuor horis diei & no-
ctis uix hæc sit una: q̄ corpus absumit. Relique uero i opa
tione mentis occupē uiꝝ industriū. At somni & leues sint
& abitioni faciles: q natura sequentes tenuitatē uictus de-
dit a opa iterpolent a reꝝ magnaꝝ sollicitudine. Profun-
do. n. sopore detineri solutis mēbris adeo ut otiū absurdis
imaginationib9 præbeat quottidiana eos afficit morte: q
sic dormiant. Sed q̄d aliis ē tēpus matutinū: hoc pietatis
studiosis sit nox itēpesta: cū præserti quies nocturna uaca
tionē aiæ largiat. Neq; oculi nec aures pnitiosū aut audi-
tū aut uisum i cor trāsmittat: sed mēs sola p seipsā cōiun-
gat deo: ac sese in delictorū memoria corrigens: terminos
sibi ponat ad excludēdū malū diuinūq; auxiliū imploret
ad desyderataꝝ reꝝ pfectionē

FINIS



